อนุสรณ์

ในงานฌาปนกิจศพ

นางกิมเหลียง วรรธนานุสาร

ณ เมรุวัดเสนาสนาราม

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วันอาทิตย์ที่ 26 พฤษภาคม 2517

ห้องสมุดหนังสืออนุสรณ์งานศพ วัดบวรนิเวศวิหาร
๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๑๕

แม่กิมเหลียง วรรธนานุสาร

ชาตะ : วันศุกร์ เดือนยี่ ปีวอก (2439)

มรณะ : วันอาทิตย์ที่ 10 กุมภาพันธ์ 2517

นำเรื่อง

แม่ผมถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2517 เวล 12.10 น ที่บ้านตรงข้ามหน้าศาลจังหวัด อันเป็นบ้านที่แม่ได้อาศัยอยู่มาตลอดชีวิต

ตามปรกติแม่เป็นคนผอม รับทานยาเป็นประจำ แต่ก็ไม่ล้มหมอนนอนเสื่อ จะจัดว่าเป็นคนแข็งแรงพอควรก็ย่อมได้

เมื่ออยู่ในวัยต้น ๆ แม่ช่วยยายช่วยตาค้าขาย อย่างเต็มกำลังตลอดมา ที่ผมใช้คำว่าเต็มกำลัง ก็คือ กลางวันขายของมีผ้าไตร เครื่องบวชนาค เครื่องแต่งงาน และเครื่องใช้ไม้สอยอย่างไทย ๆ กลางคืน ทำดอกไม้ ธูปแพเทียนแพ เย็บเสื้อผ้าดึก ๆ ทุกคืน

แม่อยู่แพค้าขายกับยายและตา ที่แพนี้ขายของดี มีคนมาซื้อหาอยู่ทั้งตาปี เพราะทั้งแม่และตายายพูดเพราะ และมีสัจวาจาของดีก็ว่าดี ถ้าไม่ดีก็แนะว่าไม่ดี จึงมีลูกค้าที่เชื่อถือ ไว้วางใจและมีคนมาอุดหนุนตลอดปี

ในระยะสัก 20 ปีหลังนี้ ตายายถึงแก่กรรม แม่จึงเลิกขายของ และอยู่บ้านเฉย ๆ

บ้านที่แม่อยู่ก็คือแพนั่นเอง เพิ่งยกขึ้นปลูกเป็นบ้านเมื่อไม่กี่ปีมานี้เอง คือหลังจากที่ทนยาเรือโป๊ะ และทนฟ้าทนฝนไม่ไหว แม่จึงจัดการยกแพขึ้นทำบ้าน ดังที่ผมได้เล่ามาแล้ว

แม่ซื้อแพหลังนี้ ซึ่งทำด้วยไม้สักทั้งหลัง จากคลองตะเคียน ในเขตอำเภอกรุงเก่า ด้วยราคาเพียง 1,000 กว่าบาท 1,000 กว่าบาทสำหรับเมื่อ 40 ปีมาแล้วนะครับ

แม่รักและพอใจแพหลังนี้มาก แม่ไม่เคยพูดว่า จะยึดแพหลังนี้ไว้เป็นเรือนตาย แต่ถึงไม่พูดก็เหมือนพูด แม่ก็ถึงแก่-กรรมลงที่แพหลังนี้เอง

แม่ไม่ใช่คนที่มีชื่อเสียงโด่งดังอะไร แต่ก็มีคนรู้จัก รักและเคารพแม่ อยู่พอสมควรทีเดียว พอจะเห็น ๆ ได้ตอนตั้งศพแม่ สวดพระอภิธรรม 3 คืน ที่วัดเสนาสนั้ มีญาติมิตรและผู้คุ้นเคย มาร่วมฟังพระสวดมนต์ และร่วมบำเพ็ญกุศลด้วยอย่างคับคั่ง จนท่านเจ้าอาวาสออกปากกับผมว่า มีคนมาร่วมพิธีเก็บศพมากเหลือเกิน ทั้ง ๆ ที่ผมก็ไม่ได้ออกบัตรเชิญเลย

แม่เป็นคนมีสัจวาจา และนิยมระบบคุณธรรม

แม่ชอบพูดดี คิดดี และทำดี

แม่ทำดีเสมอต้นเสมอปลาย

ตั้งแต่ผมจำความได้ ยังไม่เคยมีใครมาจับหัวกระได ต่อว่าแม่ผมเลย

นอกจากแม่จะทำดี แม่ยังสอนคนในปกครอง ทำดีตามแม่ด้วย

แม่เคยพูดบ่อย ๆ ว่า อิฐไม่ต้อคัด วัดไม่ต้องขุด มีเท่าไรให้พอใจเท่าที่มีอยู่ อย่าทะเยอทะยาน จะเกิดความทุกข์

รักกันนักมักจะหน่าย รักละม้ายแหละรักยืด แม่ชอบสอนให้เดินสายกลาง ไม่ให้ตึง ไม่ให้หย่อน

แม่สอนให้มีเมตตาธรรม ให้มีจิตสงสารคนที่ทุกข์ยากกว่าตน แม่ชอบเลี้ยงแมว และเลี้ยงอย่างอิ่มหนำสำราญจริง ๆ

แม่รักลูก รักหลาน และรักทุกคนที่แม่รู้จัก

เมื่อก่อนแม่จะถึงแก่กรรม ประมาณสักหนึ่งสัปดาห์ ครู–อาจารย์จากโรงเรียนวัดเขมาภิรตารามมาเยี่ยมแม่ แม่ยังคุยให้ฟังว่า พอให้แม่หายดีเสียก่อนเถิด แม่จะไปเยี่ยมผมที่เมืองนนท์ให้ได้ทีเดียว

ดูซิครับ แม่รักลูกขนาดไหน แม่ยังคิดว่าจะไม่ตาย และจะดูแลลูกอยู่ตลอดไป แม้ว่าลูกจะอายุย่างขึ้นปีที่ 59 แล้วก็ตาม

ในที่สุดแม่ก็ไม่ได้ไปเมืองนนท์ ไปได้อย่างไกลก็แค่วัดเสนาสน์นี่เอง

ผมได้มาดูแลแม่ ตอนล้มเจ็บครั้งหลังสุดนี้รวมเวลาประมาณ 5 สัปดาห์ ต้องเดินทางไป ๆ มา ๆ ระหว่างนนทบุรีกับอยุธยา

หมอที่กรุณาแม่ผมที่สุด ก็คือ หมอประเสริฐ สุวรรณวัฒน์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเทศบาลเมืองอยุธยาในปัจจุบัน

หมอมอบหมายให้ หมอสุพรรณ คชพิมพ์ มาดูแลและเยียวยาแม่อย่างใกล้ชิด ตลอดระยะเวลา 10 ปีหลังนี้ และโดยเฉพาะการเจ็บป่วยครั้งสุดท้าย หมอได้ให้ความสนใจ อย่างสุดกำลังปัญญา

วาระสุดท้ายของแม่มาถึง เมื่อตอนกลางวัน วันอาทิตย์ที่ 10 กุมภาพันธ์ 2517 แม่จากพวกเราไปอย่างสงบ ท่ามกลางญาติพี่น้องและลูกหลานทุกคน ที่นั่งดูลมหายใจของแม่เฮือกสุดท้าย

แม่จากไปแล้ว จากทุกอย่างที่แม่รักและห่วงใย จากไปด้วยความสุขบริสุทธิ์

ตลอดชีวิต แม่คิดดี พูดดี และทำดีมีประโยชน์ ต่อผู้คนทั้งปวง อยู่ตลอดเวลา

หากวิญญาณ และสัมปรายภพมีจริง ผมมีความเชื่อมั่นว่า แม่ผมคงมีความสุขกายสุขใจ เยี่ยงวิญญูชนทั้งปวงอย่างแน่นอน

ผมเขียนข้อความนำเรื่องนี้ ในตอนสี่ทุ่มเศษที่บ้านเช่าในซอยเทศบาล 1 ติดรั้วด้านเหนือของโรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม ตรงหน้าบ้านผม มีบ้านปลูกอยู่หลังหนึ่ง ในบ้านนี้มีคุณน้าผู้หญิง อยู่กับลูก ๆ และมีหลาน 2 คน ที่กำลังน่ารัก คุณน้าเลี้ยงหลานทั้งสอง ด้วยความรักและเมตตา เหมือนแม่ผม

คุณน้ามีร่างผอมบาง เหมือนแม่ผม

คุณน้ามีอารมณ์เยือกเย็น ยิ้มแย้ม แจ่มใส อยู่ตลอดเวลาเหมือนแม่ผม

คุณน้ามีบุคคลิกประจำตัวหลายประการ ที่ส่อแสดงว่ามีสัจธรรม และคุณธรรมประจำใจเหมือนแม่ผม

ผมไม่มีแม่ ผมคิดถึงแม่ ผมเลยแอบรักและเคารพคุณน้าที่หน้าบ้าน และเกื้อกูลตามสมควรแทนแม่ผมครับ

ผมคิดถึงแม่ เพราะพ่อผมตายตั้งแต่ผมอายุได้ 4 ขวบ ผมอยู่ในอ้อมอกแม่ตลอดมาจนทุกวันนี้ และเดี๋ยวนี้ครับ

13 มีนาคม 2516

23.05 น.

ขอขอบคุณ

เนื่องในโอกาสบำเพ็ญกุศลศพแม่ผม ตั้งแต่เริ่มตั้งศพตอนแรก จนถึงวาระในการฌาปนกิจศพระยะหลังนี้ ได้มีผู้อุปการคุณต่อผมเป็นอันมากดังนี้

1. คณะครู—อาจารย์โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย โรงเรียนเขมาภิรตาราม โรงเรียนประตูชัย โรงเรียนวัดพนัญเชิงไตร-วรนายก และโรงเรียนอื่น ๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. สมาคมนักเรียนเก่าอยุธยาวิทยาลัย สมาคมศิษย์เก่าเขมา — กลาโหมอุทิศ ท่านเจ้าคุณและคณะสงฆ์วัดเขมาภิร-ตาราม

3. ญาติพี่น้องในท้องที่อำเภอบางปะหัน

4. ญาติสนิทมิตรสหายในจังหวัดนนทบุรีและพระนคร-ศรีอยุธยา

5. คุณประมวญ สภาวสุ กรุณาเกื้อกูลระหว่างการเจ็บป่วยของแม่ผม

6. ท่านที่รักและเคารพ ที่ได้เจียดเวลาเขียนและกรุณาให้ข้อเขียนมาตีพิมพ์ในหนังสือนี้

7. เฉพาะอย่างยิ่ง ท่านอธิบดีกรมสามัญศึกษา ที่ได้กรุณาอนุญาตให้ นำเรื่องประสิทธิภาพในการเรียน มาตีพิมพ์ ผมเชื่อว่าเป็นข้อเขียนอมต เป็นอกาลิโก จะใช้เป็นแนวปฏิบัติได้ดียิ่งตลอดกาล ซึ่งผมขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

8. นมัสการขอบพระคุณ พระคุณเจ้า ท่านเจ้าคุณพระประสาธน์สารคุณ ท่านเจ้าอาวาส ที่ได้เมตตาและเอื้อเฟื้อแก่ศพแม่ผม เป็นกรณีพิเศษทุกเรื่อง

9. ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้กรุณาเอื้อเฟื้อเกื้อกูลและมิได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้โดยทั่วกัน

รักและเคารพ

(นายพิทยา วรรธนานุสาร)

โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม

15 มีนาคม 2517

กราบเรียน ท่านอธิบดี ที่เคารพอย่างสูง

ด้วยกระผมจะจัดการปลงศพมารดา ณ เมรุวัดเสนาสนาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในวันอาทิตย์ที่ 26 พฤษภาคม 2517 ในการนี้กระผมจะจัดพิมพ์หนังสือเป็นอนุสรณ์สัก 1 เล่ม โดยจะขอความกรุณา ขออนุญาตจัดพิมพ์ เรื่องการสร้างประสิทธิภาพในการเรียน ที่ท่านอาจารย์ได้เขียนไว้ และเคยกรุณาให้โรงเรียนวัดเขมา ฯ จัดพิมพ์ครั้งหนึ่งแล้ว กระผมมีความเชื่อมั่นว่า หนังสือนี้จะเป็นเรื่องอมต เป็นอกาลิโก ผู้ใดนำไปใช้ ไปถือปฏิบัติ ก็จะบังเกิดผลดียิ่งทุกกรณี จึงใคร่จะพิมพ์หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือหลัก และจะมีข้อเขียนสั้น ๆ ของบุคคลอื่น ๆ อีกเล็กน้อย

กระผมตั้งใจจะพิมพ์แจกในงานศพ ถ้าเหลือจะแจกจ่ายไปยังห้องสมุดของโรงเรียนต่าง ๆ เท่าที่จะมีกำลังจัดพิมพ์ได้ จึงขอกราบเรียนเรียนมา เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต ขอขอบพระคุณอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นายพิทยา วรรธนานุสาร)

ที่ ศธ.๐๘๐๑/ 7036

กรมสามัญศึกษา

22 มีนาคม ๒๕๑๗

เรื่อง ขออนุญาตนำบทความลงพิมพ์ในหนังสือ

เรียน อาจารย์ พิทยา วรรธนานุสาร

อ้างถึง หนังสือลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๑๗

ตามหนังสือที่อ้างถึง ท่านได้ขออนุญาตนำบทความ เรื่อง "การสร้างประสิทธิภาพในการเรียน" ลงพิมพ์ในหนังสือ เพื่อแจกในงานศพของมารดา ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กรมสามัญศึกษาพิจารณาแล้ว ขอขอบคุณที่ให้ความสนใจในบทความดังกล่าว และอนุญาตให้นำลงพิมพ์ตามความประสงค์ได้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ.

ขอแสดงความนับถือ

(นายก่อ สวัสดิ์พาณิชย์)
อธิบดีกรมสามัญศึกษา

สำนักงานเลขานุการกรม
โทร.๘๑๖๓๒๐

ไว้อาลัย

เนื่องในการฌาปนกิจศพ คุณแม่กิมเหลียง วรรธนานุ-สาร มารดาของ อาจารย์พิทยา วรรธนานุสาร ครูเก่าโรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย ได้ขอให้กระผม เขียนเรื่องเพื่อนำลงในหนังสือซึ่งจัดพิมพ์เป็นบรรณาการแก่ผู้มาร่วมในงานฌาปนกิจศพ ในฐานะที่กระผมก็เป็นลูกของอยุทยาวิทยาลัย คนหนึ่งจึงมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ อาจารย์พิทยา วรรธนานุสาร ได้ให้เกียรติแก่กระผม

กระผมเป็นนักเรียนเก่าอยุธยาวิทยาลัย ได้ศึกษาเล่าเรียนตั้งแต่ชั้นประถมปีที่หนึ่งจนถึงชั้นมัธยมปีที่สอง ก็ต้องย้ายสถานที่เล่าเรียน เนื่องจากต้องติดตามบิดามารดาไปอยู่กรุงเทพฯ และเมื่อกระผมศึกษาจบแล้วก็ประกอบอาชีพอยู่ในกรุงเทพฯ จึงทำให้ห่างเหินอยุธยาไประยะหนึ่ง

เมื่อ พ.ศ. 2505 คุณครูประเสริฐ บุญสม ได้มาปรึกษาหารือถึงการที่จะรื้อฟื้นงานของสมาคมนักเรียนเก่าอยุธยาวิทยาลัย ซึ่งหยุดชะงักมาเป็นเวลาหลายปีขึ้นใหม่อีกครั้ง

หนึ่ง กระผมมีความยินดีที่จะได้มีโอกาสตอบแทนบุญคุณแก่สถานศึกษาที่ได้เคยเล่าเรียนมาแต่เล็กแต่น้อย

งานของสมาคมนักเรียนเก่าอยุธยาวิทยาลัย จึงได้ถูกรื้อฟื้นขึ้นใหม่ โดยมี พ.อ. เอิบ แสงฤทธิ์ เป็นนายกสมาคมฯ เมื่อ พ.ศ. 2504—2505 คุณชลิต เผ่าวิบูล ก็ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมฯ สืบต่อมา พ.ศ. 2505—2506 และกระผม ก็ได้ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมฯ สืบต่อจากคุณชลิต เผ่าวิบูล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2506 ติดต่อกันจนถึง พ.ศ. 2515

ในการดำเนินงานของสมาคมฯ กระผมได้อาศัย อาจารย์พิทยา วรรธนานุสาร เป็นกำลังสำคัญอย่างยิ่งตลอดระยะเวลาที่กระผมดำรงตำแหน่งอยู่ โดยเฉพาะงานสำคัญ ๆ ของสมาคมฯ ที่ควรจะกล่าวไว้ ณ ที่นี้พอเป็นสังเขป คือ

งานฉลองครบรอบ 60 ปี ของการก่อตั้งโรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย คือ ปี 2448 ถึง 2508 ทางสมาคมฯ ได้ร่วมกับโรงเรียน จัดงานฉลองสมโภชภายในบริเวณโรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 26 ถึง 28 พฤศจิกายน 2508

งานแสดงศิลปหัตถกรรมนักเรียน ของ กระทรวงศึกษาธิการ ครั้งที่ 29 เมื่อวันที่ 12 ถึง 16 ธันวาคม 2509 งานแสดงศิลปหัตถกรรมนักเรียนนี้เป็นงานระดับชาติ กระทรวง

ศึกษาธิการจัดเป็นประจำทุก ๆ ปี ในกรุงเทพ ฯ และในปีนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ดำริที่จะกระจายงานออกไปสู่ภูมิภาคบ้าง สมาคม ฯ เล็งเห็นคุณประโยชน์จึงขอรับจัดงานแสดงศิลปหัตถ-กรรมนักเรียนจากกระทรวงศึกษาธิการ นับเป็นครั้งแรกของการกระจายงานนี้ออกสู่ภูมิภาค โดยใช้บริเวณโรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย เป็นสถานที่จัดงานแสดง และในพิธีเปิดงานแสดงศิลปหัตถกรรมนักเรียนครั้งนี้ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรม-ราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดงาน

การที่กระผม ได้ร่วมงานกับ อาจารย์พิทยา วรรธนานุ-สาร และบุคคลอื่น ๆ อย่างใกล้ชิดมาเป็นเวลาหลายปี จึงทราบว่า ครอบครัวของอาจารย์พิทยา วรรธนานุสาร คงมีแต่มารดาอีกท่านหนึ่งซึ่งอยู่ในวัยชรา และพักอยู่ที่แพหน้าพระราชวังจันทร์เกษม โดยมีหลาน ๆ เป็นผู้คอยเฝ้าปรนนิบัติ ส่วนอาจารย์พิทยา ก็ดูแลให้ความอุปการะโดยใกล้ชิด และต่อมาจึงได้ให้คุณแม่มาอยู่รวมกันที่บ้านพักครูในโรงเรียน เพื่อสะดวกในการปรนนิบัติ เพราะในระยะหลัง ๆ นี้ คุณแม่เจ็บป่วยกระเสาะกระแสะอยู่เสมอ ๆ

คุณแม่เป็นคนโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ญาติพี่น้องและผู้ใกล้ชิดโดยมิได้เลือกชั้นวรรณะ คุณแม่ได้ใช้ชีวิตบั้น

ปลายอย่างสงบ เพราะคุณแม่ทราบดีว่า "ความสุขอื่นนอกจากความสงบไม่มี" คุณแม่เป็นผู้เปี่ยมด้วยเมตตาธรรม และปฏิบัติธรรมแห่งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยเคร่งครัด ประกอบด้วยพรหมวิหาร และ สังคหวัตถุ 4 เป็นอาทิ แต่ต้นจนอายุขัย

ในด้านที่คุณแม่ จะพึงมีต่อบุตร คุณแม่เป็นหลักชัยให้กับบุตร และประกอบด้วยเมตตาธรรม อันจะพึงมีต่อบุตร ดังพระราชนิพนธ์ของ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย บทหนึ่งว่า

แม่ผู้บังเกิดเกล้า ลูกยา
แม่สิ่งที่ลูกบูชา เทอดเกล้า
แม่ถนอมลูกนี้มา แต่เล็ก น้อยเฮย
แม่เปรียบดังพระเจ้า จิตนั้นเมตตา

ในการฌาปนกิจศพ คุณแม่กิมเหลียง กระผม ขอตั้งสัตยาธิษฐาน ขอเดชคุณพระศรีรัตนตรัย โปรดดลบันดาลให้ดวงวิญญาณ ของ คุณแม่กิมเหลียง ที่เคารพนับถือ จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพ เทอญ.

ประมวล สภาวสุ

220 ถนนศรีอยุธยา กรุงเทพ ฯ

อาลัยรักคุณป้า

จาก

เฉลียว จรัสศรี

รองผู้ว่าราชการจังหวัดเลย

เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2516 เป็นวันที่ผมเดินทางจากอยุธยาบ้านเกิด ไปดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าราชการจังหวัดเลย ผมใช้เวลาก่อนที่จะเคลื่อนขบวนเดินทางเพียงเล็กน้อย ข้ามแม่น้ำแควป่าสักไปกราบคุณป้า ซึ่งพักอยู่บ้านพักของท่านที่เกาะลอย ตอนนั้นยังเช้า คุณป้ากำลังนอนพักผ่อนตามวิสัยของผู้มีอายุสูงอยู่ในมุ้ง ผมก็ตรงเข้ากราบท่านในมุ้งเลยทีเดียว คุณป้าได้แสดงมุทิตาจิตที่หลานได้ดี พร้อมกับพนมมือให้ศีลอำนวยพรให้มีความเจริญ เดินทางโดยปลอดภัย และสั่งว่า "แล้วกลับมา....บ้านเราหนา–หลานหนา จะได้เป็นที่พึ่งพาของพวกเรา" เมื่อเสร็จจากการรับพรจากท่าน ผมก็รีบกลับมากราบที่เท้าพ่อผู้บังเกิดเกล้า กับกราบแทบเท้าคุณพ่อวิโรจน์ กมลพันธ์ (พ่อตา) อันเป็นระดับสุดยอด แล้วจากนั้นขบวนก็เคลื่อนสู่

จังหวัดเลย การเดินทางถึงจังหวัดเลยโดยสวัสดิภาพตามพรที่คุณป้าให้

ที่ผมรอเวลาให้ออกเดินทางไปกราบคุณป้านั่น เพราะผมถือเสมือนหนึ่งว่า คุณป้าเป็นแม่ของผม มีเหตุผลอยู่ว่า คุณป้านั้นมีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับแม่ ซึ่งเป็นคนอำเภอบางปะหันด้วยกันอีกด้วย ยิ่งไปกว่านี้ท่านก็เป็นคุณแม่ของพี่ชาย ซึ่งผมรักและนับถือเขามาก บุตรของท่าน (ลูกโทน) ผู้นั้นคือ อาจารย์พิทยา วรรธนานุสาร ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม จังหวัดนนทบุรีในปัจจุบัน (อดีตอาจารย์ใหญ่โรงเรียนอยุธยา วิทยาลัย) ผมจึงถือว่า การกราบท่าน (คุณป้า) ก่อนจากบ้านเกิดเมืองนอนนั้นยังความเป็นศิริมงคล เหมือนได้กราบที่ตักแม่ (ซึ่งล่วงลับไปแล้ว) ของตัวเองนั้นทีเดียว

ต่อมา เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2517 จึงได้ทราบข่าวสะเทือนใจจาก เฉลิมพร ภรรยาของผมบอกตอนกลับจากทำงานด้วยความตกใจว่า "นี่คุณเหลียว หนังสือพิมพ์ไทยรัฐลงข่าวว่า อาจารย์พิทยาขอบคุณแขกที่ไปร่วมบรรจุศพคุณแม่ที่วัดเสนาส ฯ เราต้องรีบไปเยี่ยม" ผมรับฟังด้วยความเศร้าใจ

เป็นที่สุด นึกถึงพี่ชายว่าต้องกำพร้าแม่แล้ว แต่ก็ข่มใจได้ตรงที่ว่า มนุษย์ต้องล่วงหล่นแน่แท้ เหมือนกับใบไม้ เมื่อใบแก่ต้องล่วงหล่นเป็นธรรมดา

วันรุ่งขึ้น ผมและภรรยาก็เดินทางมาเยี่ยม แสดงความเสียใจกับพี่ชายถึงที่พักโรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม เวลาเย็นใกล้ค่ำ ได้พบแต่คุณนาย (พี่สะใภ้) บอกว่า "อยู่ที่โรงเรียนค่ะ" เป็นที่เข้าใจกัน เพราะสมัยที่อยู่อยุธยาด้วยกัน พี่ชายคนนี้รักโรงเรียน รักงาน ปานดวงใจ ไม่ว่าเวลาจะค่ำมืด วันหยุดไม่หยุด เขาจะอยู่ในโรงเรียนของเขา ลูกชายของคุณป้าบอกกับผมว่า "อยู่ไหนไม่สุขปานโรงเรียน โรงเรียนเป็นสุขเทียมบ้าน" เมื่อพี่ชายมาอยู่โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม ก็คงจะรักงานเหมือนเดิมอีกกระมัง ผมคาดคิดอยู่ในใจ

เมื่อเยี่ยมที่บ้านพอควร ก็พาภรรยามาที่โรงเรียน ก็ได้พบการรักงานของพี่อย่างคิด ลูกชายของคุณป้ากำลังทำงานภายในชุดสากลไว้ทุกข์ ประตูหน้าต่างปิดสนิททุกบานเงียบสงัดบรรยากาศภายในวังเวง เจ้าของห้องหน้าหมองคล้ำ แววตาเชื่อม แสดงให้เห็นว่าโศกเศร้าอย่างเหลือล้น เป็นที่น่าสงสาร

ลูกคุณป้ามีคนเดียวคงจะห่วง ผมเห็นว่าไม่ต้องห่วงเขาแล้ว เขาเป็นครูคน เขาเป็นข้าราชการชั้นพิเศษ เขาได้สร้างกุศลปั้นลูกศิษย์ไว้มาก ได้ทำประโยชน์แก่เพื่อนร่วมงาน ได้ทำประโยชน์กับพวกพ้องทั่วไป และได้สร้างความสำเร็จแก่ทางราชการไว้มาก ผมคิดว่า กุศลที่บุตรของคุณป้าทำไว้คงจะส่งให้เห็นในชาตินี้ ตอนทำศพคุณป้านั้นแหละ วัดเสนาสฯ อันกว้างใหญ่จะต้องแคบเกิดความแออัด อึกทึกไปด้วยแขกที่หลั่งไหลจากทุกสารทิศเป็นแม่นมั่น วิญญาณของคุณป้าถ้าได้เห็นความดีของลูกแล้ว ก็คงจะสิ้นห่วง

ขอให้วิญญาณของคุณป้าได้สิงสถิตย์อยู่ในที่สุข ที่สุข นั้นเถิด.

เรื่องความขยัน

เนื่องในงานประชุมเพลิงศพคุณแม่กิมเหลียง วรรธนานุสาร ในวันอาทิตย์ที่ 26 พฤษภาคม 2517 ณ สุสานวัดเสนาสนาราม ครั้งนี้ สำหรับลูกของคุณแม่คืออาจารย์พิทยา วรรธนานุสาร นั้น เคยสอนผมมาเมื่อครั้งเด็ก ๆ ทำให้ผมทบทวนความจำแต่หนหลัง คุณสมบัติที่อาจารย์พิทยา ได้มาจากการอบรมของคุณแม่ แล้วอาจารย์นำมาอบรมถ่ายทอดให้บรรดาลูกศิษย์ของอาจารย์อีก มีคุณสมบัติที่อาจารย์สอนศิษย์และประพฤติเป็นตัวอย่างอยู่ตราบจนทุกวันนี้ คือความขยันในหน้าที่การงาน ถ้าจะประมวลเป็นความย่อ ๆ ก็คงมีหัวข้อดังนี้

เรื่องความขยัน

อาจารย์สอนเสมอว่า อบายมุขเป็นทางแห่งความชั่ว แต่ความชั่วส่วนมากมาจากความเกียจคร้าน ทำไมคนจึงชอบขโมยก็เพราะเกียจคร้านในการทำงาน ทำมาหาเลี้ยงชีพ ทำไมคนจึงชอบเล่นการพนัน ก็เพราะเกียจคร้านที่จะหาเงินจากการทำงาน คิดว่าการเล่นการพนันก็เป็นการได้เงินง่าย ๆ สบายกว่า

รวดเร็วกว่า ความเกียจคร้านเป็นมูลเหตุแห่งความฟุ้งซ่านเหลวไหลหลายประการ ด้วยเหตุนี้พ่อแม่ครูบาอาจารย์จึงสอนให้ลูกศิษย์สลัดทิ้งความเกียจคร้าน และเพาะนิสัยคนขยันขึ้นแทน ซึ่งส่วนมากมีหลักที่ครูอาจารย์สอน คือ

1. ให้เป็นคนตื่นแต่เช้า
2. ให้ฝึกตัวฝึกใจ อย่าคิด หาความสบายดีในการนั่งนอนเฉย ๆ หรือคิดสมบัติบ้า ให้พยายามหางานทำเสมอ
3. สั่งสอนให้ฝึกงานหนักเอา งานเบาก็สู้ ไม่ให้เลือกทำแต่งานเบา ๆ งานง่าย ๆ เท่านั้น
4. สอนให้เป็นคนตรงต่อเวลาเสมอ เป็นคนทำงาน สู้กับงาน มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง
5. สอนให้คิดการก้าวหน้าไว้เสมอ หาความรู้เพิ่มเติมก่อนจะนอนควรกำหนดไว้ในสมุดให้แน่นอน พรุ่งนี้จะทำอะไรบ้าง พอเย็นก็ตรวจสอบทำได้เรียบร้อยไหม
6. สอนให้พึ่งตนเองอยู่เสมอ ตนเป็นที่พึ่งของตนเป็นประการสำคัญ ค่าของคนอยู่ที่ผลของงาน ค่าของ

งานอยู่ที่การกระทำ เอาผลของงานประดับความรู้ ดี
กว่ามีความรู้แต่ไม่มีผลงาน คิดไม่สำเร็จ พูดไม่
สำเร็จ ทำงานเท่านั้นจึงสำเร็จ

สรุปแล้วคุณแม่อบรมสั่งสอนให้อาจารย์เป็นคนขยัน และอาจารย์ได้มาสั่งสอนให้ลูกศิษย์เป็นคนขยัน วัยต้น วัยกลาง วัยสุดท้ายของคุณแม่ดำเนินชีวิตมาด้วยดี ทำบุญทำกุศลไว้ไม่น้อย มีชีวิตเป็นสาระอย่างนี้ ยามตายก็ตายอย่างเป็นสุข ผมในฐานะเป็นลูกศิษย์ดีใจที่มีส่วนร่วมในงานศพคุณแม่ ซึ่งดำเนินชีวิตเต็มไปด้วยสาระแห่งความดี ขออำนาจพลังแห่งคุณงามความดีและบุญกุศล ขอให้คุณแม่กิมเหลียง วรรธนานุสาร ไปสู่สุขคติในสัมปรายภพ เถิด

บุญนาค สายสว่าง
(นายบุญนาค สายสว่าง)
ปลัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แด่คุณย่ากิมเหลียง

"ฮัลโหล! โทรศัพท์ทางไกลเข้านนท์ฯ ไม่ได้ คุณย่าไม่สบายมาก" เสียงคุณสุวรรณ ภูมาศวิน บก. หนังสือพิมพ์อู่ทอง แจ้งให้ทราบเมื่อก่อนที่คุณย่าจะจากไป ด้วยความสงบราว 1 เดือน และเมื่อข้าพเจ้าข้ามฟากไปดูอาการคุณย่าที่บ้านอีกครั้ง ก่อนจะเดินทางไปเรียนให้ท่านอาจารย์พิทยา ทราบคุณย่าไม่พูดเหมือนเดิม ปุ๊ก (หลานย่า) บอกว่า คุณย่าไม่ทานข้าวเลยทั้งวัน ข้าพเจ้าจึงโทรศัพท์สั่งคนที่โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัยไว้ ให้อาจารย์แผ้ว ดิษยรักษ์ ได้ช่วยไปตามนายแพทย์ประเสริฐ สุวรรณวัฒน์ ข้ามฟากไปดูอาการ แล้วเรา ซึ่งหมายถึง อาจารย์สนั่น บริสุทธิธรรม อาจารย์ถนอม อิ่มสุวรรณ ด้วย ก็มุ่งนนทบุรีทันที ข้าพเจ้าขับรถส่วนตัว ด้วยความเร็วที่เร็วกว่าปกติเล็กน้อย เมื่อเล่าความให้อาจารย์พิทยาทราบ ถึงอาการของคุณแม่ของท่านแล้ว ข้าพเจ้าเห็นสีหน้าของท่าน ก็เดาได้ทันที เพราะข้าพเจ้าโชคดีที่มีโอกาสทำงานสนองคุณความดี และพระคุณของท่านอาจารย์ อย่างใกล้ชิด

มานานถึง 9 ปีเศษ ที่ว่าเดาออก คือท่านห่วงหน้าห่วงหลังอย่างแรง ปกติแล้วท่านอยู่โรงเรียนเฉลี่ยวันละ 14 ชั่วโมงเห็นจะได้ กลางคืนท่านก็ป้วนเปี้ยนอยู่กับภารโรงบ้าง เดินไปเดินมาอยู่รอบ ๆ อาคารบ้าง ที่โต๊ะทำงานของท่านบ้าง

เมื่อพูดถึงผู้อำนวยการโรงเรียน คือท่านอาจารย์พิทยาวรรธนานุสาร แล้ว ก็ใคร่ขอบันทึกไว้ตรงนี้สักเล็กน้อยว่า ในสมองของท่านเห็นจะเต็มไปด้วยเรื่องของโรงเรียน และความปรารถนาดีต่อมนุษยชาติ ข้อยืนยันบางประการ ก็คือ เมื่อครั้งท่านดำรงตำแหน่งอาจารย์โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย นั้น เกือบทุกเช้า บรรดาครูหัวหน้างานต่าง ๆ รวมทั้งคนงานภารโรงจะได้รับโน้ต มอบหมายงานจากท่าน ข้อความในโน้ตนั้น ทุกคนสามารถปฏิบัติตามได้ทันที เพราะท่านแจงของท่านไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ถ้อยคำของท่านนั้น ช่างเหมาะเจาะ กระทัดรัด ทุกครั้งที่ท่านร่วมวงสนทนา ไม่ว่าจะในวงที่กำลังนั่งพักผ่อนกันหน้าอาคารเรียน ร้านกาแฟ หรือในวง "แดดร่มลมตก" เป็นต้องมีเรื่องเกี่ยวกับโรงเรียนด้วยทุกครั้งไป บางทีก็เป็นเรื่องของดีรอบ ๆ บริเวณของวงสนทนานั้น ๆ ให้

นำไปปรับปรุงโรงเรียน บางครั้งก็คล้ายกับประชุม ปรึกษางาน ท่านเคยให้ข้าพเจ้าไปร่วมประชุมสัมมนาด้วยบ่อยครั้ง เช่นที่ลำปางบ้าง ที่ลพบุรีบ้าง ที่ชลบุรีบ้าง ไม่ว่าจะเรื่องวิชาการ หรือเรื่องเกี่ยวกับการบริหาร เวลาว่างท่านก็มักจะชวนคุยเรื่องเกี่ยวกับโรงงานโรงเรียน เช่นเรื่องการทำกรีน ข้างโรงอาหาร การปลูกต้นชงโค การจัดระบบสายวิชา การจัดจุดเวรยาม แบบต่าง ๆ เรื่องห้องมืดชุมนุมถ่ายรูป นานาประการ แม้เมื่อท่านย้ายไปดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนชั้นพิเศษ โรงเรียนวัดเขมาภิรตารามแล้ว ท่านก็ยังเป็นห่วงโรงเรียนอยุธยาวิทยาลัยอยู่ไม่น้อย ถ้าจะพรรณนาต่อไปก็เห็นจะหลายเล่มสมุดไทย ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยาคนก่อน พูดถึงอาจารย์พิทยาให้ข้าพเจ้าฟังครั้งหนึ่งว่า "ผมอยู่มาหลายจังหวัดเห็นว่า อาจารย์ใหญ่ของคุณมีลักษณะพิเศษ และผมรู้หรอกว่าอาจารย์ใหญ่ของคุณ จะค่อย ๆ ทำฆ้องให้ใหญ่ขึ้น เมื่อตีจะได้มีเสียงกังวาล" และท่านเสริมอีกว่า "เดี๋ยวนี้ต้องใช้ประชาสัมพันธ์ และมนุษยสัมพันธ์ จึงจะดังเร็วและดังกว่าเสียงฆ้อง"

สำหรับคุณย่ากิมเหลียง ข้าพเจ้าจำได้อย่างแม่นยำว่าครั้งแรกที่รู้จักนั้น ประทับใจข้าพเจ้ามาก และรู้ได้ทันทีว่า คุณย่า

เป็นผู้โอบอ้อมอารี มีคุณธรรมสูงยิ่ง พูดจาพาทีนิ่มนวล คุยเก่ง รับรองว่าแขกที่ไปเยี่ยมสนทนาด้วย จะต้องสบายใจ จะได้รับฟังแต่สิ่งที่รื่นหู ท่านมองคนในแง่ดีอยู่ตลอดเวลา แม้แต่คนที่กระเบียดกระเสียนท่านอยู่เสมอ เมื่อถามถึงบุคคลผู้นั้น ท่านจะตอบว่า "เขาก็ดีอยู่หรอก" ดีในแง่ไหนท่านไม่อธิบายถึงอย่างไรคนเราก็ต้องมีดีบ้าง สักอย่างสองอย่างเป็นแน่ เป็นอันว่าท่านไม่ใส่ร้ายใครและท่านก็ไม่พูดปด ท่านพูดของท่านแต่เรื่องบุญสุนทาน ข้าพเจ้าประทับใจในท่วงท่าและถ้อยคำที่คุณย่าเจรจาพาที ข้าพเจ้ากลับไปถามคุณแม่ชื่น เรื่องคาม ว่ารู้จักคุณย่ากิมเหลียงไหม คุณแม่ชื่น ก็สาธยายสรรพคุณ คุณงามความดีของคุณย่าเสียยกใหญ่ด้วยว่า อยู่แพ (เรือนแพ) ติดกันมาช้านาน ต่างคนต่างชมกันลับหลัง คือข้าพเจ้าได้ฟังทางโน้นที ทางนี้ที ก็ได้แต่ชื่นชมความดีของทั้งสองไว้ในอก และได้แต่ภาวนาอยู่ในใจเมื่อไหว้พระแล้วว่า ขอให้ตัวเองได้มีบุญได้ร่วมเป็นญาติสนิท ของตระกูลทั้งสองนี้ด้วยเถิด แม้จะไม่ใช่ตระกูลที่บุญหนักศักดิ์สูง แต่เปี่ยมไปด้วยความดีเช่นนี้ ข้าพเจ้าก็ภูมิใจและพอใจเป็นอย่างยิ่ง

คุณสมบัติพิเศษของคุณย่ากิมเหลียง แม้จะดูหรือเข้าใจกันว่าเป็นเรื่องธรรมดา แต่ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นเรื่องพิเศษ ที่ใคร่ขอยกขึ้นกล่าว ก็คือความหยั่งรู้

วันนั้น เวลาเย็นมากแล้ว วันที่อาจารย์สนั่น อาจารย์ถนอม และข้าพเจ้า ไปรับท่านผู้อำนวยการชั้นพิเศษ คือ อาจารย์พิทยา เมื่อทุกคนข้ามฟากไปถึงบ้านเรียบร้อยแล้ว แม่—ลูกก็ได้พบกันอย่างใกล้ชิด คุณย่าจับมือท่านอาจารย์พิทยาบีบแน่น พลางพูดว่า "แม่เห็นจะแย่ซินะ" เหมือนหยั่งรู้ อาจารย์พิทยาก็ปลอบท่านว่า "หมอบอกว่าไม่เป็นไร ไม่แย่หรอกแม่" วันนั้นอาการดีขึ้นจริง ๆ เพราะเพิ่งสวนทางกับหมอที่ไปฉีดยาให้ ซึ่งหมอบอกว่า วันนี้อาการดีขึ้นหน่อยแล้ว

การที่ข้าพเจ้าขอยกเอาความหยั่งรู้ ในทัศนของข้าพเจ้ามากล่าวไว้เป็นประเด็นพิเศษตรงนี้ ก็ด้วยเห็นว่า ความหยั่งรู้ของคุณย่าว่า วาระของท่านจะมาถึงแล้วนี้ ได้โน้มนำให้ข้าพ-เจ้านึกลึกลงไปว่า เห็นจะเป็นเพราะคุณสมบัติพิเศษ "ความหยั่งรู้" ของคุณย่านี้กระมัง ที่ถ่ายทอดมายัง ท่านอาจารย์พิทยาจนทำให้ข้าพเจ้าเคารพท่านเป็นทวีตรีคูณ จนบางครั้งข้าพเจ้า

อาจเชื่อถือท่านอย่างงมงาย คือเชื่ออย่างไม่ต้องคิดไปเลยก็ได้ แต่ก่อนอาจารย์พิทยา ท่าน (ทาย) ว่า คนนั้น จะเป็นอย่างนั้น ๆ ให้ระวัง เรื่องนี้ ทำอย่างนี้ ๆ แล้วจะดีอย่างนั้น อะไรทำนองนั้น ๆ นี้ แรก ๆ ข้าพเจ้าก็เชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง อย่างคำโบราณว่า ฟังหูไว้หู ทั้ง ๆ ที่ท่านก็ถ่อมตัวของท่านเสมอว่า "ลองเชื่อความคิดโง่ ๆ ของผมดูสักที" แต่นาน ๆ เข้า ท่านพยากรณ์ของท่านแม่นยำ จนต้องเชื่อเอาไว้ก่อนตั้งหลายเรื่องที่ยังมองไม่ออกว่า อะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต และการณ์ก็มักจะเป็นอย่างนั้นจริง ๆ น่าแปลกอยู่อีกอย่าง ที่ท่านอาจารย์ทายาทคนเดียวของคุณย่ากิมเหลี่ยง เป็นถึงผู้อำนวยการโรงเรียนชั้นพิเศษ แต่ยากจน ก็เห็นจะจริงตามคำพูดของท่านอธิบดี ดร. ก่อ สวัสดิพาณิชย์ ที่ปราศรัยกับคณะครูโรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย เมื่อท่านไปตรวจเยี่ยม เมื่อหลายปีมาแล้วว่า "ทำดี ได้ดี ทำเงินจะได้เงิน ฉะนั้น อาชีพครู เป็นอาชีพที่เกี่ยวกับการทำความดี จึงจะได้แต่ความดี ความอิ่มใจ ไม่ใช่เงิน........"

ความดีของคุณย่า นอกจากจะเป็นอาภรณ์ประดับวิญ-

ญาณของท่านตลอดกาลแล้ว ยังส่งผลมายังท่านอาจารย์พิทยา ที่ไม่ต้องใช้หลักประชาสัมพันธ์ หรือมนุษยสัมพันธ์อะไรนักหนา ก็สามารถทำให้ท่านก้าวขึ้นไปสู่จุดสุดยอด ของความเป็นข้าราชการพลเรือน คือได้เป็นข้าราชการชั้นพิเศษ ทั้ง ๆ ที่ท่านเริ่มชีวิตข้าราชการตั้งแต่ชั้นต่ำสุด ย่ำอยู่ชั้นจัตวาเป็นสิบ ๆ ปี แม้แต่ตอนที่อยู่ชั้นเอก ก็ก้าวอย่างเชื่องช้า ไม่รู้จักคำว่า 2 ขั้น แต่ท่านก็ไม่ท้อ ทำงานของท่านเรื่อยไป อยู่ ๆ ก็ได้เลื่อนขึ้นเป็นชั้นพิเศษเสียยังงั้นแหละ

ความนิ่มนวลของคุณย่ากิมเหลียง ก็เป็นอีกประการหนึ่งที่ถ่ายทอดมาถึงทายาทของท่าน ผู้ที่ไม่รู้จักคุณย่าและไม่มีโอกาสที่จะพบเห็นท่านอีก เพราะวิญญาณของท่านไปสู่สุขคติเสียแล้ว นี้ ก็ขอให้ดูที่มรดกของท่าน คือดูที่อาจารย์พิทยาวรรธนานุสาร ได้เลยครับ ไม่ผิดเพี้ยนกันเลย.

เจริญ สุขเกษม

22 มีนาคม 2517

ระลึกถึงคุณป้า

คุณป้ากิมเหลียง วรรธนานุสาร เป็นลูกเรียงพี่เรียงน้องกับบิดาของข้าพเจ้า คุณป้ามีพี่น้องท้องเดียวกัน 2 คนแต่น้องชายของคุณป้า ถึงแก่กรรมไปก่อนนานแล้ว จึงเหลือแต่คุณป้าคนเดียว ส่วนบิดาของข้าพเจ้ามีพี่น้องรวมกัน 5 คน แต่ละคนก็มีลูกหลายคน และเป็นหลานของคุณป้าเช่นเดียวกับข้าพเจ้า บ้านเดิมของพวกเราอยู่อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แต่คุณป้ามาตั้งหลักแหล่งและประกอบอาชีพอยู่ในตัวเมือง คือที่ตำบลเกาะลอย เมื่อพวกเราอยู่ในวัยเรียน บิดาต่างก็ส่งให้เล่าเรียน แต่ที่บางปะหันไม่มีโรงเรียนระดับมัธยม จึงต้องส่งมาเรียนในตัวเมือง บางคนก็ไปเรียนต่อที่กรุงเทพ ฯ ใครที่ต้องมาเรียนที่ตัวเมือง ก็มาพักอยู่กับคุณป้า เดิมคุณป้าอยู่แพ และเป็นทางผ่านสำหรับพวกเราที่ต้องไปเรียนกรุงเทพฯ เพราะการไปมาสมัยนั้นต้องอาศัยเรือเดินทางจากบางปะหัน มาขึ้นรถไฟที่สถานีอยุธยา เมื่อญาติพี่น้องหรือลูกหลานที่ไปมาผ่านแพ ก็มักจะแวะเยี่ยมคุณป้ากันอยู่เสมอ ถึงแม้ในระยะหลังๆ นี้

คุณป้าจะยกแพขึ้นไปปลูกเป็นบ้านแล้ว พวกลูกหลานต่างก็เติบโต ทำงานการเป็นหลักแหล่งแล้ว แต่ก็ยังหมั่นมาเยี่ยมและถามข่าวคราวของคุณป้ากันอยู่เสมอ จนถึงวาระสุดท้ายของคุณป้า

คุณป้าเป็นที่เคารพรักของลูกหลาน และญาติพี่น้องทุกคน คุณป้ามีบุตรคนเดียว คือ อาจารย์พิทยา วรรธนานุสาร ซึ่งพวกเราเรียกกันว่า "พี่พิท" พี่พิทต้องโยกย้ายไปรับราชการห่างบ้านอยู่เสมอ คุณป้ามิได้ติดตามไปอยู่ด้วย เพราะเป็นคนรักบ้าน รักถิ่นกำเนิด จึงอยู่บ้านที่ตำบลเกาะลอย กับหลานสาว ซึ่งเป็นลูกคนเดียวของพี่พิท คุณป้าเป็นคนทันสมัยเห็นความสำคัญในเรื่องหน้าที่การงานของลูก แม้จะคิดถึงและห่วงใย หรืออยากอยู่ใกล้ลูก แต่ก็ไม่เคยเหนี่ยวรั้ง ให้อยู่ใกล้ตัวเลยทั้ง ๆ ที่มีลูกอยู่เพียงคนเดียว และอยากอยู่ใกล้โดยเฉพาะเวลาเจ็บป่วย

คุณป้าเป็นคนใจดี มีความเมตตากรุณา โอบอ้อมอารีให้ความอุปการะแก่ลูกหลาน ญาติมิตรอยู่เสมอและที่น่าเทอดทูน คือ คุณป้าเป็นคนที่มองคนอื่นในแง่ดีเสมอมา ไม่เคยตำหนิติเตียนใครให้ได้ยินเลย แม้ว่าบางครั้งจะมีใครทำให้คุณป้าไม่

สบายใจ หรือไม่พอใจ คุณป้าก็ไม่เคยตำหนิหรือว่าใคร เมื่อจะพูดถึงใคร ก็มักจะพูดถึงแต่สิ่งที่ดีงามของผู้นั้น หยิบยกเอาแต่ความดีขึ้นมากล่าว จึงอาจกล่าวได้ว่า คุณป้ามีแต่สรรเสริญ ไม่เคยนินทาใครเลย ทั้งต่อหน้าและลับหลังคุณป้าเป็นคนพูดจาสุภาพ เรียบร้อย สมควรที่ลูกหลานจะยึดถือเป็นตัวอย่างที่ดีได้ ทั้งยังเป็นผู้ที่ยึดมั่นในพระพุทธศาสนาและใฝ่ใจในการกุศล ทำบุญทำทานอยู่เสมอ แม้ในบั้นปลายของชีวิตจะไปไหนมาไหนด้วยตนเองไม่ไหวแล้ว คุณป้าก็ยังเคยฝากเงินไปทำบุญอยู่เสมอ จึงนับได้ว่า ในชีวิตของคุณป้าได้บำเพ็ญแต่คุณงามความดีตลอดมา ด้วยอำนาจบุญกุศลและกรรมดีที่คุณป้าได้สร้างสมไว้เป็นเอนกประการ จนตลอดชีวิต จงส่งผลและดลบันดาลให้คุณป้าได้ไปสู่สุคติ ในสัมปรายภพนั้นเทอญ

ถนอม อิ่มสุวรรณ

อาจารย์โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย

4 เมษายน 2517

แม่

โดย พระครูพรหมเทพาจารย์

คำว่า "แม่" นี้ ยิ่งคิดก็ยิ่งลึก ยิ่งนึกก็ยิ่งกว้างเป็นคำที่รวมเอา ความยิ่งใหญ่ ความสำคัญเหนือกว่าคนอื่นและสิ่งอื่นเข้าไว้ในตัว ถ้าได้ยินคำว่า "แม่" เพียงคำเดียว ก็หมายถึงสตรีผู้ให้กำเนิดแก่ลูก สตรีที่ไม่ได้ให้กำเนิด แต่ทำหน้าที่เลี้ยงดู ปกป้องรักษา ก็พลอยได้รับการยกย่องว่า "แม่" ด้วยเหมือนกัน

วัตถุสิ่งของที่มีคำว่า "แม่" นำหน้า ก็มักจะเป็นวัตถุที่ใหญ่โตกว่า หรือสำคัญกว่าวัตถุอื่น เช่น **แม่กุญแจ** ก็หมายถึงตัวกุญแจ ซึ่งทำหน้าที่สำคัญ คือคุ้มครองป้องกันมิให้ประตูเปิดได้ **แม่บันได** ก็หมายถึงไม้ที่ทำหน้าที่ควบคุมขั้นบันไดไว้ให้แน่นอยู่กับที่ ถ้าไม่มีแม่บันไดลูกบันไดก็ไม่อยู่ที่ ใช้ประโยชน์ในการก้าวขึ้นก้าวลงไม่ได้ **แม่น้ำ** ก็หมายถึง ที่รวมของสายน้ำหลายลำธาร มารวมกันได้ช่วยนำน้ำไปแจกจ่ายให้ความสดชื่นชุ่มฉ่ำแก่ภูมิภาคต่างๆ ที่แม่น้ำนั้นผ่านไป และนำเอาสิ่งโสโครกต่าง ๆ ที่มนุษย์ถ่ายเทลงในแม่น้ำนั้นไปสู่ทะเล จากแม่น้ำนั้นก็

จะแยกเป็นลำคลองใหญ่น้อยออกไปอีกมากมาย ซึ่งจะช่วยนำความชุ่มชื่นไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ลำคลองต่าง ๆ ก็เป็นเหมือน "ลูก" ของแม่น้ำนั่นเอง **แม่ทัพ** คือบุคคลผู้เป็นใหญ่มีอำนาจเหนือคนทั้งปวงในกองทัพ

คำว่า "แม่" จึงเป็นคำที่หมายถึงความสำคัญ และความยิ่งใหญ่ด้วยประการฉะนี้

"แม่" ในความหมายว่าผู้ให้กำเนิดนั้นเล่า ความสำคัญมีเพียงว่าให้กำเนิด คือทำให้เกิดมาเท่านั้นหรือ ถ้าเพียงแต่ให้กำเนิดเท่านั้น มิได้มีความสำคัญอย่างอื่นแล้วความสำคัญของ "แม่" ที่ผูกพันอยู่กับลูกก็ดูจะน้อยไปฉะนั้น แม่ จึงมิใช่มีความสำคัญเพียงให้กำเนิดเท่านั้น

แม่ไก่ เมื่อมันยังไม่มีลูก ใกล้สุนัขมันก็หลบ ใกล้แมวมันก็เลี่ยงเพราะกลัวภัย แม่เมื่อมันมีลูกน้อยเดินตามต้อย ๆ อยู่ ส่งเสียงกุ๊ก ๆ เรียกลูกให้ตามไป เที่ยวคุ้ยเขี่ยหาเหยื่อให้ลูก เมื่อพบก็ส่งเสียงเป็นสัญญาณให้ไปจิกกิน คอยระแวดระวังภัย หากมีอะไรที่สงสัยว่าจะเป็นภัยอันตราย ก็จะส่งเสียงกรีดสูงบอกให้ลูกระวังตัว เมื่อมีแมวหรือสุนัขเฉียดกรายเข้าไปใกล้ ทั้งที่

มันเคยหนีก็กลับขนพองป้องปีกเข้าเตรียมสู้ไม่คิดหนี หากศัตรูยังขืนกล้ากรายเข้าใกล้ แม่ไก่ก็จะตรงเข้าจิกตีเป็นพัลวัน จนบางครั้งเจอกับสุนัขที่เกเรจริงๆ ก็ไล่กัดจนมันบาดเจ็บหรือบางทีก็ถึงตาย นี่เป็นความรักของแม่ไก่ซึ่งยอมเสี่ยงภัยเสี่ยงชีวิตเพื่อปกป้องลูกน้อย

แม่แมว แสวงหาเหยื่อ นก หรือหนู เป็นอาหาร เมื่อยังไม่มีลูกมันเคยกินเองอย่างสุขสำราญ แต่เมื่อมีลูกน้อย มันกลับคาบเหยื่อที่แสวงหาได้ไปฝากลูก ตนเองจะกินก็ต่อเมื่อลูกกินเสร็จแล้ว ตามปกติมันเคยกลัวสุนัขแต่เมื่อมีลูกมันก็กล้าเข้าต่อสู้กับสุนัขที่รุกล้ำกล้ำกรายเข้าไปใกล้ลูก แม่แมวบางตัวเมื่อมีลูก มันดุร้ายถึงขนาดโดดขึ้นบนหลังสุนัข ใช้ทั้งเล็บทั้งเขี้ยวกัดข่วนจนสุนัขร้องลั่นวิ่งหนีไป ที่มันกล้าเสี่ยงชีวิตเข้าปกป้องลูก ก็เพราะความรัก ความห่วงและหวงลูกนั่นเอง

สุนัขแม่ลูกอ่อน ก็มีความดุร้ายเหนือกว่าสุนัขที่ไม่มีลูก แต่มันก็ดุร้ายเฉพาะกับผู้ที่มันคิดว่าเป็นศัตรูกับลูกของมันเท่านั้น กับเจ้าของมันจงรักภักดี และยิ่งเจ้าของแสดงความรักความเอ็นดูต่อลูกของมัน คอยเอาใจใส่ดูแลที่อยู่ที่กินของลูกของมันแล้ว มันยิ่งเพิ่มความจงรักภักดีขึ้นเป็นทวีคูณ

จากตัวอย่างของ "แม่" ทั้งสามนั้น จะเห็นได้ว่าความสำคัญของแม่มิใช่อยู่ที่ให้กำเนิดเท่านั้น แต่หมายถึงความเลี้ยงดู ปกป้องคุ้มครองภัยเพื่อลูกนั้นด้วย

น้ำใจของแม่ เหมือนกันหมด ไม่ว่าแม่สัตว์ หรือแม่คน แต่แม่ของสัตว์มันก็ปกป้องคุ้มครองลูก ตามสัญชาตญาณของสัตว์

ส่วนแม่ของคน มิใช่ปกป้องคุ้มครองลูกตามสัญชาตญาณเท่านั้น แม่คนยังปกป้องคุ้มครองลูกด้วยมนุษยธรรมด้วยคุณธรรมของแม่อีกด้วย

ที่กล่าวเช่นนี้ก็เพราะ แม่สัตว์นั้น มันเลี้ยงลูกพอเติบโตช่วยตัวเองได้ หากินได้เอง หลบหลีกภัยได้เอง มันก็เลิกเลี้ยงความสัมพันธ์ฉันท์แม่ลูกเริ่มจางไป จนในที่สุดก็ไม่รู้จักแม่ไม่รู้จักลูก

ส่วนแม่คนนั้น มีความสัมพันธ์ทางจิตใจฉันท์แม่ลูกต่อเนื่องกันไปตั้งแต่ลูกเกิดจนตายจากกัน แรกทีเดียว พอรู้ว่าลูกเกิดในครรภ์ แม่ดีใจ คิดฝัน จินตนาการไปต่าง ๆ นานาลูกเราจะเป็นหญิงหรือชาย ถ้าเป็นหญิงแม่จะต้องตั้งชื่ออย่างไรจะเลี้ยงดูอย่างไร ลูกสาวของแม่จึงจะเติบโตขึ้นมาเป็นกุลสตรี

ที่ทั้งสวยและทั้งงาม ถ้าลูกของแม่เป็นชายแม่จะตั้งชื่ออย่างนั้น จะเลี้ยงดูอย่างนี้ ลูกของแม่จะได้เติบโตแข็งแรงสมกับเป็นสุภาพบุรุษ เป็นชายชาตรี

ในขณะตั้งครรภ์แม่ระวังนักหนา ไม่ไปตำหนิติเตียนลูกของคนอื่นที่เห็นว่ารูปร่างขี้ริ้วขี้เหร่หรือดื้อรั้น เกเร เพราะแม่กลัวลูกจะเป็นอย่างนั้นบ้าง

แม่บางคน ก็เริ่มเก็บหอมรอมริบทรัพย์สินที่หามาได้หวังไว้เป็นทุนเพื่อการศึกษา และสร้างเนื้อสร้างตัวของลูกเมื่อลูกเติบโตขึ้น

นี้เป็นความคิดฝันของแม่เมื่อลูกน้อยอุบัติขึ้นในครรภ์แต่นั้นก็คอยระมัดระวังเรื่องอาหารการกิน การยืน เดิน นั่ง นอน ประคับประคองครรภ์ให้เจริญอย่างปลอดภัยมิให้เด็กในครรภ์เป็นอันตราย จนลูกคลอดแล้ว แม่ก็เท่ากับว่าได้ผ่านศึกใหญ่ไปครั้งหนึ่ง

เป็นความจริงเหลือเกินที่ว่า แม่คลอดลูกนั้นเหมือนผ่านศึกใหญ่

ธรรมดาผู้ออกศึกสงคราม จะกินอยู่หลับนอนย่อมไม่สุขสบายเหมือนอยู่ในบ้านของตนนั้นประการหนึ่ง อีกประการ

หนึ่งเมื่อปะทะกับศัตรูย่อมได้รับความเหน็ดเหนื่อยบาดเจ็บมากบ้างน้อยบ้างถึงกับพิการก็มี หรือถึงกับเสียชีวิตก็มี คนที่ผ่านศึกสงครามกลับมาถึงบ้านเรือนของตนได้นับว่าโชคดี

แม่ทุกคนก็เช่นเดียวกัน ในระหว่างตั้งครรภ์ จะกินอยู่หลับนอนสุขสบายเช่นคนปกติย่อมไม่ได้ ขณะคลอดลูกก็เสี่ยงต่ออันตรายอย่างมาก บางคนก็เสวยทุกข์แสนสาหัส บางคนก็ถึงกับเสียชีวิต ฉะนั้นที่ว่าแม่ผู้คลอดลูกเหมือนผ่านศึกใหญ่นั้นจึงไม่ไกลจากความจริงเลย

เมื่อการคลอดบุตรผ่านพ้นไปแล้ว แม่ก็มิใช่หมดทุกข์เพียงแค่นั้น แม่จะต้องอดตาหลับขับตานอน ประคับประคองเลี้ยงดูลูกต่อไปอีก ตั้งแต่ยังเป็นเด็กอ่อนนอนในเบาะ จนกว่าจะรู้เดียงสาพอจะดื่มได้เอง กินได้เอง ขับถ่ายทำความสะอาดได้เอง ต่อจากนั้นก็มาถึงเรื่องให้การศึกษาเล่าเรียน แม่ต้องทำงานด้วยความเหนื่อยยาก หาเงินมาเพื่อการศึกษาของลูกซึ่งเป็นระยะเวลาเนิ่นนานไม่น้อยกว่า 10—15 ปีต่อลูก 1 คน แม่ที่มีลูกหลายคนก็ต้องใช้ช่วงเวลาในวัยสาวและวัยกลางคนทั้งหมดเพื่อลูกแม่บางคน ต้องยืดเวลาแห่งความทุกข์ยากเพราะลูกไปถึงวัยชรา บางคนกว่าจะวางภาระเรื่องลูกลงได้ก็เมื่อถึงเชิงตะกอน!

แม่ดำรงอยู่ในคุณธรรมของแม่ครบถ้วน คือ

1. คอยห้ามลูกมิให้ประพฤติชั่ว
2. แนะนำส่งเสริมให้ลูกทำดี
3. ให้การศึกษาแก่ลูก
4. หาคู่ครองที่สมควรให้
5. มอบทรัพย์มรดกให้เมื่อถึงเวลาสมควร

แม่ทำทุกอย่างเพื่อลูกอย่างนี้ แม่บางคนก็โชคดี ได้ลูกที่ดี มีความรักแม่ เคารพแม่ กตัญญูต่อแม่ หาโอกาสทดแทนพระคุณแม่ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนได้สำเร็จสมความตั้งใจของแม่ ประกอบการงานด้วยความมานะบากบั่นตั้งเนื้อตั้งตัวได้สำเร็จเป็นที่ชื่นตาชื่นใจของแม่

แต่แม่บางคนก็เคราะห์ร้าย ได้ลูกหญิงก็เป็นจิ๊กกี๋ ไม่มีคุณสมบัติของกุลสตรี ไม่มีคุณค่าที่มารดาควรภาคภูมิ ได้ลูกชายก็เป็นจิ๊กโก๋ เลวร้าย เสเพล การเรียนไม่เอาถ่านการงานไม่ยอมทำ สร้างความระยำให้พ่อแม่เดือดร้อนอยู่เป็นนิตย์

ไม่ว่าลูกจะดีหรือชั่ว แม่ก็ถือว่าเกิดจากอกตัว ตัดไม่ได้ จะเลวขนาดไหน แม่ก็ยังรักยังห่วง ดูตัวอย่างเช่นแม่ของโจรองคุลิมาลนั่นเป็นไร

อหิงสกะ เป็นชื่อเดิมของโจรองคุลิมาล พ่อแม่ตั้งชื่ออหิงสกะ ซึ่งแปลว่าผู้ไม่เบียดเบียน ก็เพื่อให้เป็นศิริมงคลนามแก่ลูก แต่อหิงสกะก็หาได้ประพฤติให้สมชื่อไม่ เมื่อไปศึกษาวิชาความรู้ในสำนักอาจารย์ผู้มีชื่อเสียงผู้หนึ่ง อาจารย์นั้นมีศิษย์มาก ศิษย์เหล่านั้นริษยาอหิงสกะ จึงช่วยกันใส่ความว่าอหิงสกะกำลังคิดร้ายต่ออาจารย์ ครั้งสองครั้งอาจารย์ก็ยังไม่เชื่อ แต่เมื่อถูกยุยงหลายครั้งเข้า อาจารย์ก็หลงผิดคิดกำจัดอหิงสกะ หลอกอหิงสกะว่าถ้าฆ่าคนได้ครบพัน ก็จะประสาทวิชาขั้นสุดยอดให้เป็นอันสำเร็จการศึกษา ที่อาจารย์ออกอุบายเช่นนั้น ก็ด้วยหวังจักยืมมือคนอื่นฆ่าอหิงสกะเสีย อหิงสกะไม่รู้กลอาจารย์หลงเชื่อประพฤติตัวเป็นโจร ฆ่าฟันผู้คนเสียเป็นจำนวนมาก ฆ่าแล้วก็นับไว้ นานเข้าก็ลืม จึงต้องใช้วิธีตัดนิ้วมือคนที่ถูกฆ่า เอามาร้อยเป็นพวงมาลัยคล้องคอไว้ เขาจึงได้นามใหม่ว่า องคุลิมาล ซึ่งแปลว่า ผู้มีนิ้วมือเป็นพวงมาลัย

เมื่อโจร องคุลิมาล สร้างความ เดือดร้อน แก่ผู้คน หนักขึ้น พระราชาแคว้นโกศลก็ต้องจัดกองทัพออกปราบปราม แม่ของโจรองคุลิมาลเป็นห่วงลูกของตน จึงคิดจะไปบอกให้ลูกเลิก

ประพฤติตัวเป็นโจร เข้ามอบตัวกับพระเจ้าโกศลเสีย อุตส่าห์บุกป่าฝ่าหนามเข้าไปตามหาลูกรักของตัว มิใยที่ใครต่อใครจะพากันทัวงติงว่า โจรองคุลิมาลนั้นโหดเหี้ยมมาก ไม่เว้นแม้สตรีเด็ก และสมณะ อย่าได้เข้าไปเลย นางก็ยังมุ่งหน้าตามหาโจรองคุลิมาลอยู่นั่นเอง ตอนนั้นองคุลิมาลเก็บนิ้วมือไว้ได้ 999 นิ้วแล้ว เหลืออีกนิ้วเดียวก็จะครบพัน เขาคิดว่าพบใครก็ตาม จะฆ่าอีกเป็นคนสุดท้าย แล้วจะกลับไปหาอาจารย์ให้ประสาทวิชาสำเร็จการศึกษากันเสียที

เมื่อโจรก็แสวงหาเหยื่อ และแม่ก็มุ่งเข้าไปหาโจรมาตุฆาตกรรม คือการฆ่ามารดาผู้บังเกิดเกล้าจะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

แต่นับว่ายังเป็นโชคดีของหญิงชราผู้เป็นมารดาของโจรองคุมาล เป็นโชคดีของโจรองคุลิมาลที่จะไม่ต้องทำมาตุฆาตกรรมอันเป็นบาปอย่างมหันต์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จไปโปรดโจรองคุลิมาลทันการพอดี ทรงสั่งสอนชี้แจงด้วยอุบายวิธีอันฉลาด สามารถทำให้มหาโจรผู้ดุร้าย ละพยศหมดความเห็นผิด กลับตัวเป็นคนดีได้ในที่สุด

นี้จะเห็นได้ว่า น้ำใจของแม่นั้นผูกพันอยู่กับลูกแน่นแฟ้นเพียงไร

แม่มีพรหมวิหารธรรม คือธรรมของพระพรหมหรือธรรมของผู้ใหญ่ พร้อมในใจเสมอสำหรับลูก คือ

1. แม่มีความเมตตารักใคร่ หวังให้ลูกเป็นสุข
2. แม่มีความกรุณา สงสารอยากช่วยให้ลูกพ้นจากความทุกข์
3. แม่มีมุทิตา พลอยชื่นชมยินดีเมื่อเห็นลูกได้ดี
4. แม่มีอุเบกขา วางตนเป็นกลางระหว่างลูก ๆ ทุกคน

ฉะนั้น แม่จึงเป็นเหมือนพระพรหมของลูก

แม่ มีน้ำใจใสบริสุทธิ์ต่อลูก เหมือนดวงใจของพระอรหันต์ ฉะนั้น แม่จึงชื่อว่าเป็นพระอรหันต์ของลูก

มิตรที่แท้ย่อมรักใคร่หวังดีต่อมิตร ย่อมช่วยเหลือเกื้อกูลมิตร ย่อมแนะนำมิตรแต่ในทางดี ไม่ชักจูงในทางเสีย ย่อมเสี่ยงชีวิตเพื่อช่วยมิตรให้พ้นอันตราย

แม่ มีลักษณะของมิตรที่ดีเช่นนี้ ต่อลูกทุกคน ฉะนั้น แม่จึงชื่อว่าเป็นมิตรในเรือน ดังพระพุทธวจนะที่ว่า "มาตา มิตฺตํ สเก ฆเร" ซึ่งแปลว่า "มารดาเป็นมิตรในเรือนของตน"

แม่ มีพระคุณควรเคารพ ควรบูชา ของลูก ๆ อย่างนี้ ลูกที่ดีจึงต้องกตัญญูรู้คุณ และตอบแทนคุณท่าน โดย—

1. ท่านเลี้ยงมาแล้ว ก็เลี้ยงท่านตอบ

2. ช่วยเหลือการงานของท่าน

3. รักษาชื่อเสียงวงศ์ตระกูลของท่านไว้

4. ทำตัวให้ดีควรแก่การปกครองทรัพย์มรดกของท่าน

5. เมื่อท่านวายชนม์แล้ว ทำบุญกุศลอุทิศไปให้

สิทธิการิยะ ท่านว่า หญิงชายผู้ใด ไม่รู้คุณบิดามารดา ก่อกรรมทำเข็ญให้บิดามารดาต้องเดือดร้อน หญิงชายผู้นั้น ย่อมถึงความเสื่อม หาคนคบค้าสมาคมมิได้หาความสุขความเจริญมิได้ในเบื้องปลายแห่งชีวิตแล.

การสร้างประสิทธิภาพในการเรียน

โดย

ท่านอาจารย์ ดร. ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์

อธิบดีกรมสามัญศึกษา

บทที่ ๑

การสร้างประสิทธิภาพในการเรียน

ท่านเคยสงสัยหรือไม่ ว่าเหตุใดคนคน หนึ่งจึงเรียนได้ดีกว่าอีกคนหนึ่ง ถ้าท่านสงสัยเช่นนั้น ท่านอาจจะตอบข้อสงสัยนั้นว่าเป็นเพราะเขา "หัวดี" กว่ากัน คำตอบนี้มีส่วนถูกอยู่มาก เพราะสติปัญญาย่อมส่งเสริมให้เราเรียนได้ดี แต่คำตอบนี้ก็ไม่ถูกต้องทั้งหมด นอกจากสติปัญญาแล้ว คนเรายังต้องอาศัยวิธีการที่ดีด้วย ผลการเรียนของเขาจึงจะดี

นักเรียนส่วนมากมักจะนึกว่าตน "เรียนเป็น" แต่ก็มิได้ศึกษาดูว่าการที่จะ "เรียนเป็น" นั้น คืออย่างไร ส่วนมากก็มักจะ "มุ" กันอย่างหามรุ่งหามค่ำ ครั้นสอบไม่ได้ดีก็มักจะโทษตนเองว่า "หัวไม่ดี" หาได้นึกไม่ว่า ถ้าได้เปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนให้ถูกต้องแล้ว ตนจะเรียนได้ดียิ่งขึ้น และจะประหยัดเวลาในการเรียนได้มากขึ้น

การค้นคว้าในต่างประเทศแสดงผลให้เห็นว่า นักเรียนที่ใช้วิธีการอันถูกต้อง จะประหยัดเวลาเรียนได้ประมาณหนึ่งในสาม จะเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนให้สูงขึ้นได้อย่างน่าดีใจ

ไม่ว่า "หัว" ของท่านจะดีหรือไม่ดีแค่ไหน ถ้าท่านปฏิบัติตามวิธีการเรียนที่ดีแล้ว ท่านอาจจะไม่เป็นคนเรียนเก่งจนสอบไล่ได้ที่หนึ่งทุกปี แต่ท่านก็จะเรียนสดวกขึ้น และประหยัดเวลาได้มากขึ้น

ท่านอาจเป็นคนถนัดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ และบางวิชาเรียนไม่ได้ดี แต่ถ้าท่านนำวิธีการเรียนที่ดีไปใช้แล้ว ท่านย่อมจะปรับปรุงการเรียนวิชาที่ท่านถนัดให้ดีขึ้นบ้างตามสมควร

คนที่เรียนเก่งนั้น ต้องเป็นผู้เรียนรู้ได้ในเวลาอันรวดเร็ว เข้าใจง่าย และจำได้แม่น การเรียนได้เช่นนี้เป็นกุญแจดอกสำคัญของการเรียน เพราะนักเรียนแต่ละคนย่อมมีเวลาไม่มากนัก ถ้าต้องใช้เวลาเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาก ๆ ก็อาจจะทำให้เสียเวลานอนหรือเวลาประกอบกิจการอื่น ๆ ไป นอกจากนั้นความเร็วในการเรียน ยังทำให้เรามีเวลาเหลือสำหรับศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้มากขึ้น ซึ่งจะเป็นผลทำให้เรามีความรู้กว้างขวางกว่าเพื่อนร่วมชั้น

วิธีเรียนที่ดีนั้นเป็นสิ่งที่ปฏิบัติตามได้ยากในตอนต้น แต่ถ้าท่านได้ ทดลอง ปฏิบัติ ติดต่อ กันไป เป็นเวลา พอสมควร แล้ว

ท่านจะเห็นว่าไม่ใช่ของลำบาก และวิธีเรียนเช่นนั้นจะติดเป็นนิสสัยประจำตัวท่านต่อไป

ฉะนั้น ขอให้ท่านเริ่มตั้งใจเสียตั้งแต่บัดนี้ว่า ท่านจะเป็นนักเรียนที่ดี และลงมือปฏิบัติตามกฎข้อบังคับง่าย ๆ ดังต่อไปนี้

1. แบ่งเวลาสำหรับศึกษาไว้ให้เป็นสัดส่วน เมื่อถึงเวลาเรียนก็เรียนอย่างตั้งอกตั้งใจ พยายามรักษาเวลา และทำตามตารางเวลาที่กำหนดไว้ให้ได้ทุกวัน

2. จงหาสถานที่ที่จะศึกษาไว้ให้เหมาะ เมื่อถึงเวลาเรียนจงลงมือเรียนให้ตรงต่อเวลา

3. จงพยายามบังคับใจให้แน่วแน่ต่อการเรียน จนท่านสามารถทำงานให้เสร็จสิ้น เป็นชิ้นเป็นอัน

4. จงกำหนดงานประจำวันไว้ และทำงานที่กำหนดไว้แล้วให้สำเร็จ หรือถ้าจะให้ดียิ่งขึ้นก็ควรจะทำให้ได้มากกว่างานที่ได้กำหนดไว้

5. ในการกำหนดงานประจำวันนั้น ควรกำหนดให้เหมาะกับความสามารถของท่าน จงจำไว้ว่าการทำงานน้อยอย่างได้ผลดีนั้น มีประโยชน์มากกว่าการทำงานหลายอย่างแต่ไม่ได้ผล

6. อย่าปล่อยจิตใจให้ว่างเปล่า อย่ามัวแต่วิตกกังวลว่าจะสอบไม่ได้ผลดี จงเรียน เรียน เรียน เป็นประจำแล้วการเรียนของท่านจะดีขึ้นเอง ความวิตกกังวลหรือการสร้างวิมานในอากาศนั้น เสียเวลาโดยใช่เหตุ และทำให้จิตใจของท่านอ่อนแอลงโดยไม่จำเป็น

กฎข้อบังคับที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นการฝึกนิสัยการเรียนที่ดีเป็นอันดับแรก ท่านอาจจะทำไม่สำเร็จในตอนต้น แต่ก็อย่าท้อถ้อย จงข่มใจตนเองไปทีละน้อย โดยไม่ละความพยายาม แล้วท่านจะประสบความสำเร็จในภายหลัง

การฝึกนิสัยในตอนต้นนี้ เป็นสิ่งที่สำคัญ จงพยายามเอาชนะใจตนเองให้ได้ อย่าหวังผลเพียงครึ่ง ๆ กลาง ๆ จงตั้งความมุ่งหมายไว้ให้สูง แล้วพยายามไต่เต้าไปหาจุดมุ่งหมายนั้นให้ได้

บทที่ ๒

หลักการเรียนที่ดี

การเรียนที่ดีนั้น ต้องทำให้ตรงกับจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้ของคน ตามปกติคนเรามักจะมองเห็นหรือเข้าใจภาพส่วนรวมของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งเสียก่อนแล้วจึงจะมองเห็นรายละเอียดของสิ่งนั้น หรือเรื่องนั้นในภายหลัง ดังนั้นถ้าท่านจะเรียนเรื่องใด ในวิชาใด ก็จงปฏิบัติตามหลัก 4 ข้อนี้เสียก่อน

1. จงศึกษาให้ทราบถึงเรื่องราวส่วนรวมของเรื่องนั้น
2. จงจับใจความสำคัญในเรื่องนั้นให้ได้
3. จงศึกษาหารายละเอียด ซึ่งเกี่ยวข้องกับใจความสำคัญของเรื่องนั้น แล้วประมวลความคิดเข้าด้วยกันในตอนหลัง
4. จงทบทวนและประเมินผลว่า ท่านเข้าใจถูกต้องหรือไม่

หลักของการเรียนทั้ง 4 ข้อนี้ใช้ได้กับการเรียนทุกอย่างทุกวิชา ฉะนั้นขอให้ท่านทำให้ได้ และปฏิบัติตามทุกโอกาสที่จะเรียนวิชาใดวิชาหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ต่อไปนี้ ขอให้เรา พิจารณาดูว่า จะปฏิบัติ ตามหลัก แต่ละ ข้อได้อย่างไร

การศึกษาให้ทราบเรื่องราวส่วนรวม

การเข้าใจส่วนรวม ของเรื่องที่จะศึกษาเป็นหัวใจ ของการเรียน ถ้าท่านไม่เข้าใจในเรื่องส่วนรวมดีแล้ว ท่านจะมองไม่เห็นความสัมพันธ์ของรายละเอียดของเรื่องนั้นได้ดี และทำให้ท่านศึกษาเรื่องนั้นด้วยความลำบากที่หลัง นักเรียนบางคนชอบลงมือศึกษาข้อปลีกย่อยไปทีละข้อ การทำเช่นนี้ อาจจะช่วยทำให้เขาเข้าใจเรื่องของส่วนรวมได้ภายหลังก็จริง แต่กว่าจะเข้าใจได้ก็ต้องเสียเวลาไปนาน เป็นการไม่ประหยัดแรงงานและเวลาตามวิธีการศึกษาที่ดี

โดยเหตุดังนี้ครูอาจารย์ที่เชี่ยวชาญในการสอน จึงมักจะชี้แจงให้นักเรียนทราบตั้งแต่ต้นว่า วิชาที่ท่านสอนนั้นว่าด้วยเรื่องอะไร มีประโยชน์อย่างไร รายละเอียดที่จะต้องเรียนมีอะไรบ้าง หนังสือที่จะใช้ประกอบวิชานั้นมีวิชาอะไรบ้าง นักเรียนควรปฏิบัติตนอย่างไรในเวลาเรียน และการทดสอบในวิชานั้นจะทำอย่างไร เป็นต้น

การชี้แจงให้นักเรียนทราบล่วงหน้าเช่นนี้ ทำให้นักเรียนเข้าใจปัญหาในวิชานั้น ๆ อย่างกว้าง ๆ เสียก่อนนักเรียนจะได้เตรียมตัวถูกต้องในโอกาสต่อไป การทำเช่นนี้ช่วยให้นักเรียนได้เรียนสะดวกขึ้นมาก

ถ้าท่านต้องการทราบเรื่องราวส่วนรวม ของเรื่องใดเรื่องหนึ่งท่านจะทำอย่างไร สิ่งที่ควรทำก็คือให้ดูลักษณะและขอบเขตทั่วไปของเรื่องที่จะศึกษาเสียก่อน อย่าเพิ่งมองดูข้อปลีกย่อยทีละอย่าง สมมุติว่าท่านจะท่องบทอาขยานสักบทหนึ่งท่านควร จะ อ่านใจความทั้ง หมดให้เข้าใจ เสียก่อน ว่าเรื่อง ที่ จะ ต้องท่องนั้นว่าด้วยเรื่องอะไร มีความยาวเท่าใด เข้าใจยากเพียงไหน และมีข้อความที่น่าสนใจตอนไหน เป็นต้น ถ้าท่านจะอ่านหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่ง ก็ควรจะอ่านคำนำเพื่อรับทราบจากผู้แต่งเสียก่อน ว่าเขาเขียนหนังสือนั้นเพื่ออธิบายเรื่องอะไร มีความมุ่งหมายในการเรียนอย่างไร เมื่ออ่านคำนำจบแล้วอย่าเพิ่งลงมืออ่านโดยละเอียดจากหน้าต้นจนถึงหน้าสุดท้าย ท่านควรพลิกดูสารบาญเสียก่อนว่ามีกี่บท แต่ละบทว่าด้วยเรื่องอะไร ต่อจากนั้นจึงค่อยเปิดไปดูบทต่าง ๆ เพื่ออ่านหัวข้อและข้อความในบางตอนบทเหล่านั้น ถ้าทำเช่นนี้ท่านจะได้รับ

ความรู้ว่าหนังสือเล่มนั้นว่าด้วยเรื่องอะไร มีความยาวเท่าไร น่าอ่านหรือไม่น่าอ่านเพียงไร และท่านจะตัดสินใจได้ถูกว่าควรจะศึกษาหนังสือเล่มนั้นโดยวิธีไหน และแบ่งเวลาในการศึกษาอย่างไร

การเริ่มต้นศึกษาปัญหาด้วยการมองจากส่วนรวมมาหาส่วนย่อยเช่นนี้ อาจจะขัดกับวิธีเรียนของนักเรียนบางคน จึงใคร่ขอแนะนำว่าลองฝืนใจทำดู ถ้าทำในตอนต้นได้สัก 2—3 ครั้ง ท่านจะเห็นว่าวิธีการเช่นนี้ให้ประโยชน์แก่การเรียนเป็นอันมาก

การจับใจความของเรื่อง

เมื่อได้พิจารณาเรื่องราวที่เป็นส่วนรวมของปัญหาแล้ว การจับใจความสำคัญในเรื่องนั้นก็ง่ายขึ้นเพราะใจความสำคัญนั้นมักจะปรากฏให้เห็นเด่นชัดในปัญหาต่าง ๆ แต่ข้อที่ควรระวังก็คือ เรื่องที่จะศึกษาแต่ละเรื่องนั้นย่อมมีเรื่องสำคัญอยู่หลายส่วนหลายตอน ผู้ศึกษาควรจะจับใจความสำคัญเหล่านั้นให้ได้หมดและควรจะเรียงลำดับความสำคัญของส่วนเหล่านั้นให้ถูกต้อง

ขอกลับมาพิจารณาจากตัวอย่างที่กล่าวไว้ในตอนต้นเพื่ออธิบายเรื่องนี้ให้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น สมมุติว่าท่านได้อ่าน

บทอาขยานที่จะท่องจบไปแล้วสักเที่ยวหรือสองเที่ยว เพื่อให้เข้าใจเรื่องราวส่วนรวมแล้ว สิ่งที่ท่านจะต้องทำต่อไปก็คือพิจารณาว่าบทอาขยานนั้นมีใจความสำคัญที่พึงเอาใจใส่อยู่กี่อย่าง บทอาขยานนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็นกี่ส่วน และส่วนเหล่านั้นมีลักษณะแตกต่างกันอย่างไร ถ้าจะแบ่งท่องเป็นตอน ๆ จะแบ่งตรงไหนจึงจะได้ความโดยสมบูรณ์ในตัวของมัน

ถ้าท่านได้ศึกษาเรื่องราวส่วนรวมของหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่ง จบไปแล้ว ท่านก็พอจะมีความคิดหยาบ ๆ ได้ว่าหนังสือเล่มนั้นมีใจความสำคัญอยู่ที่ไหน บทไหนที่จัดว่าเป็นบทที่น่าเอาใจใส่ที่สุด ถ้าท่านไม่แน่ใจก็ให้กลับมาอ่านคำนำดูอีกครั้งหนึ่ง และเมื่อแน่ใจว่าบทใดสำคัญ แล้วท่านควรจะลงมืออ่านใจความในบทที่สำคัญให้จบสักเที่ยวเสียก่อน การอ่านในครั้งนี้ไม่จำเป็นต้องอ่านให้ละเอียดแต่ก็ควรอ่านพอให้จับใจความในบทเหล่านั้นให้ได้ ถ้าท่านจับใจความที่สำคัญได้เช่นนี้แล้ว ท่านจะศึกษาหนังสือทั้งเล่มได้สะดวกในโอกาสต่อไป

ถ้าท่านพิจารณาดูตำราเรียนโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว ท่านจะเห็นได้ว่าตำราต่าง ๆ มักจะใช้ตัวพิมพ์หลายแบบ หัวข้อที่สำคัญเขามักจะใช้ตัวพิมพ์ขนาดใหญ่และมีเส้นหนา หัวข้อที่สำคัญรองลงมา ก็ใช้ตัวเล็กรองลงมาตามลำดับ ส่วนใจความธรรมดานั้น เขาใช้ตัวพิมพ์ธรรมดาซึ่งเป็นตัวอักษรที่มีเส้นบาง ๆ ถ้าเป็นใจความที่ผู้เขียนต้องการเน้นเป็นพิเศษ เขามักจะใช้ตัวเอนหรือตัวทึบสลับกับตัวพิมพ์ธรรมดา หรือบางทีเขาก็ขีดเส้นใต้ไว้ให้ชัดเจน ถ้าท่านรู้จักสังเกตในการอ่าน ท่านก็พอจะมองเห็นได้ว่าข้อความสำคัญอยู่ที่ไหน

การจับใจความสำคัญของเรื่องนี้ เป็นสิ่งจำเป็นในการศึกษาวิชาการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลาอ่านข้อสอบ ผู้รู้หลายท่านได้แนะนำว่า ในเวลาอ่านข้อสอบนั้นให้ขีดเส้นใต้ข้อความที่เป็นสาระสำคัญของข้อสอบให้หมด และถ้าข้อสอบนั้นสามารถแบ่งเป็นตอน ๆ ได้ก็จัดการแบ่งหัวข้อเสียให้ชัดเจน โดยการลงเลขที่กำกับไว้

การศึกษารายละเอียด และการประมวลความคิด

ตามธรรมดาเรื่องราวที่จะต้องศึกษานั้น มักจะมีความคิดใหญ่ ๆ ที่สำคัญอยู่ 2—3 ประการ ความสำคัญเหล่านี้

ย่อมแบ่งแยกเป็นรายละเอียดลงไปได้อีก รายละเอียดดังกล่าวนี้มีไว้เพื่อทำให้ผู้เรียนเข้าใจความสำคัญของเรื่องนั้น ๆ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในรายละเอียดของแต่ละส่วนย่อมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันทุกตอนไป นักเรียนที่ดีจึงควรศึกษาความสัมพันธ์ของรายละเอียดให้เข้าใจชัดเจน ถ้าจะแยกจดจำหรือทำความเข้าใจรายละเอียดของเรื่องเป็นส่วน ๆ ไปแล้ว ผู้เรียนย่อมมีหวังจะมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างรายละเอียดกับข้อความสำคัญได้ยาก ถ้าผู้เรียนมองไม่เห็นความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ ก็ยากที่จะประมวลความคิดได้ถูกต้องเที่ยงตรง สมมุติว่าท่านจับใจความของบทอาขยานที่จะท่องได้หมดแล้ว ท่านควรศึกษารายละเอียดของข้อความที่จะท่อง เป็นต้นว่าศึกษาศัพท์หรือถ้อยคำที่ท่านยังไม่เข้าใจในบทนั้นให้หมดเสียก่อน แล้วจึงลงมือท่องเป็นตอน ๆ ไป เมื่อท่องตอนที่ 1 ได้ก็ลงมือท่องตอนที่ 2 ต่อไปเรื่อย ๆ และเมื่อท่องหมดทุกตอนแล้ว ท่านก็จะได้รายละเอียดซึ่งประกอบใจความสำคัญทั้งหมดในขั้นนี้ ท่านก็สามารถประมวลความคิดของท่านเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้อย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ นอกจากท่านจะท่องบทอาขยานได้เฉย ๆ แล้ว ท่านยังสามารถเข้าใจเรื่องราวในบทอาขยานนั้นอย่างแจ่มแจ้ง

การอ่านหนังสือก็เช่นเดียวกัน ถ้าท่านอ่านใจความในบทที่สำคัญ ๆ จบลงไปแล้ว ท่านควรจะเริ่มอ่านจากบทต้นไปหาบทสุดท้าย และศึกษาดูแต่ละบทว่า ใจความสำคัญของบทที่อ่านนั้นเกี่ยวกับบทที่สำคัญอย่างไร รายละเอียดที่ควรจะจำมีอะไรบ้าง ถ้าทำได้ก็ควรใช้ดินสอขีดเส้นใต้ข้อความที่ควรเอาใจใส่และลงเครื่องหมายต่าง ๆ เพื่อให้จำได้ สำหรับเรื่องการทำเครื่องหมายในหนังสือที่อ่านนี้ จะได้กล่าวต่อไปในบทที่ 4

การประมวลความคิดนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการศึกษา ถ้าท่านศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งจบลงไปแล้วท่านควรจะหยุดและไตร่ตรองดูก่อนว่า เรื่องที่จะศึกษานั้นมีใจความว่าอย่างไร ในการประมวลความตอนนี้ ถ้าเขียนเป็นโน้ตย่อ หรือทำเป็นโครงเรื่องได้ก็ยิ่งดี เพราะการเขียนลงเช่นนั้น จะทำให้ท่านลำดับความเข้าใจได้เด่นชัดยิ่งขึ้น

การทบทวน และประเมินผล

ขั้นสุดท้ายของการศึกษา ควรทดสอบว่า ท่านเข้าใจและจดจำเรื่องนั้นได้ดีแค่ไหน วิธีทำง่าย ๆ ก็คือเขียนข้อความที่ท่านเข้าใจลงไปในแผ่นกระดาษ และเอาโน้ตที่ทำไว้นั้น

ไปเปรียบเทียบดูกับหนังสือที่ท่านศึกษา ถ้าท่านท่องอาขยานไปแล้วท่านจะทดสอบตนเองได้ โดยท่องเปรียบเทียบกับอาขยานตัวจริง

การทดสอบตนเองนั้น เป็นสิ่งจำเป็นในการศึกษา ถ้าท่านทดสอบแล้วท่านจะทราบได้ว่า ท่านทราบอะไร ไม่ทราบอะไรควรจะแก้ไขตนเองอย่างไร เมื่อทราบเช่นนี้แล้ว ท่านควรทบทวนข้อความที่ยังบกพร่องอยู่ จนเห็นว่าเข้าใจแจ่มแจ้งดี แล้วทดสอบดูอีกจนเป็นที่พอใจ เมื่อรู้สึกว่าภูมิแน่นในเรื่องนั้นแล้วจึงเริ่มศึกษาเรื่องนั้น

การทดสอบและทบทวนนี้ ท่านไม่ควรทำเพียงครั้งเดียว เมื่อปล่อยให้เวลาผ่านพ้นไปพอประมาณแล้ว ท่านควรจะเอาโน้ตเก่ามาอ่านดูอีก แล้วทดสอบตัวเองอยู่บ่อย ๆ ถ้าปล่อยทิ้งไว้โดยไม่มีการทบทวนแล้ว ท่านอาจจะลืมได้ง่ายและจะต้องเสียเวลาศึกษาใหม่อีกโดยไม่จำเป็น

บทที่ 3
การอ่านหนังสือ

ในการศึกษาวิชาการต่าง ๆ นั้น เราย่อมใช้การอ่านเป็นประจำ ฉะนั้นคนที่อ่านหนังสือได้ดีย่อมได้เปรียบคนที่อ่านหนังสือไม่เก่ง คนเที่อ่านหนังสือมากย่อมได้เปรียบคนที่อ่านหนังสือน้อย

คนที่อ่าน หนังสือเก่งนั้นย่อมสามารถอ่านได้รวดเร็วและจับใจความจากเรื่องที่อ่านได้แม่นยำ นอกจากนั้นคนที่อ่านหนังสือเก่งยังรู้จักเลือกใช้วิธีอ่านให้เหมาะสมกับความประสงค์ของตนด้วย กล่าวโดยทั่ว ๆ ไป คนเราย่อมอ่านด้วยความมุ่งหมาย 3 ประการคือ

1. อ่านเพื่อหาคำตอบโดยรวดเร็ว เพื่อประโยชน์ในการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

2. อ่านเพื่อศึกษาเรื่องราวโดยละเอียด ซึ่งผู้อ่านต้องใช้ความพินิจพิเคราะห์มากเป็นพิเศษ

3. อ่านเพื่อความบันเทิงใจ ซึ่งได้แก่การอ่านนวนิยายหรือวรรณคดีต่าง ๆ

การอ่านเพื่อประโยชน์ทั้ง 3 นี้ ผู้อ่านต้องอ่านในลักษณะที่แตกต่างกัน ถ้าผู้อ่านต้องการหาคำตอบโดยรวดเร็ว

ผู้อ่านจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะของหนังสือโดยทั่วไปเป็นอย่างดี เวลาจะค้นหาคำตอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจึงจะสามารถค้นหาเรื่องนั้นได้ทันใจ ถ้าผู้อ่านต้องการอ่านเพื่อศึกษา ผู้อ่านต้องอ่านด้วยความพินิจพิเคราะห์รู้จักทบทวนและรู้จักประมวลความคิดจากเรื่องที่อ่าน ถ้าผู้อ่านต้องการอ่านเพื่อความบันเทิงใจ ผู้อ่านต้องรู้จักปล่อยอารมณ์ให้เคลิบเคลิ้ม และสร้างจินตนาการไปตามท้องเรื่องที่อ่าน

ความเร็วของการอ่าน

ผู้ที่อ่านหนังสือได้เร็ว ย่อมได้เปรียบคนอ่านหนังสือช้า ทั้งนี้หมายความว่าอ่านแล้วต้องเข้าใจเรื่องที่อ่านด้วย เราย่อมทราบดีอยู่แล้วว่า ในสมัยปัจจุบันนักเรียนจำเป็นต้องอ่านหนังสือเป็นจำนวนมาก ถ้าจะมัวอ่านช้า ๆ อยู่ก็จะไม่มีเวลาทำงานอย่างอื่นได้เต็มที่ ฉะนั้นความจำเป็นขั้นต้นของนักเรียนก็คือรีบหัดอ่านหนังสือเร็วเสียตั้งแต่บัดนี้

วิธีฝึกการอ่านหนังสือให้เร็วนั้น มีหลักอยู่ง่าย ๆ ว่า ต้องพยายามฝึกให้เป็นคนอ่านหนังสือเร็วเป็นประจำแล้ว พยายามสำรวจความบกพร่องของตนเอง เพื่อแก้ไขให้ดีขึ้น วิธีฝึกก็คือกำหนดปริมาณหนังสือที่จะอ่านไว้ล่วงหน้า แล้วลองจับ

เวลาดูแต่ละครั้ง จงทำเช่นนี้เรื่อย ๆ จะเห็นว่าเวลาที่ใช้ในการอ่านแต่ละหน้าลดน้อยลงไปทุกที

เพื่อป้องกันมิให้ท่านละเลยเรื่องความเข้าใจ เวลาฝึกหัดอ่านหนังสือเร็วขึ้น ท่านควรทดสอบความเข้าใจไปในตัวด้วย กล่าวคือเวลาอ่านหนังสือจบแล้ว ท่านลองนึกถึงเนื้อเรื่องดูว่าที่อ่านมาแล้วนั้นได้ความว่าอย่างไร ถ้าจะให้ดีก็ควรจดความคิดที่ได้จากการอ่านลงบนแผ่นกระดาษ แล้วลองเอาข้อความที่จดไว้นั้นเปรียบเทียบกับข้อความจากหนังสือดู ถ้าเห็นว่าท่านเข้าใจเรื่องที่อ่านน้อยก็พยายามแก้ไขตนเอง

ในการฝึกหัดให้อ่านหนังสือเร็วนั้น ท่านจะพบว่าตนเองมีข้อบกพร่องหลายประการ ข้อบกพร่องบางประการท่านอาจไม่รู้สึกตัว โดยทั่ว ๆ ไปคนที่อ่านหนังสือช้ามักจะมีข้อบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่ง ในบรรดาข้อบกพร่องต่อไปนี้

1. สายตาไม่ดี ถ้าท่านรู้สึกมองเห็นหนังสือไม่ชัดเจน หรือรู้สึกว่าเหนื่อยเร็วในเวลาอ่านหนังสือ ท่านควรจะไปให้หมอตรวจสายตา แล้วหาทางแก้ไขหรือรักษาเสียโดยรวดเร็ว

2. การวางท่าในการอ่านไม่ดี เป็นต้นว่านั่งไม่ตรง แสงสว่างเข้าไม่ตรงกับหน้าหนังสือ หรืออ่านในท่าที่เห็นหนังสือไม่ชัดเป็นต้น

3. การอ่านโดยไม่มีความมุ่งหมาย คนเราจะอ่านหนังสือดีได้ย่อมมีความมุ่งหมายที่แน่แท้ว่าจะอ่านเพื่ออะไร ถ้าท่านหยิบหนังสือขึ้นมาอ่าน จงถามตนเองเสียก่อนว่า ต้องการอ่านเพื่ออะไร ถ้าไม่ทราบเหตุผลว่าจะอ่าน ก็ควรพักการอ่านไว้ก่อนและหางานอื่นมาทำแทนจะดีกว่า

4. ขาดความรู้เบื้องต้นในเรื่องที่กำลังอ่าน คนเราย่อมถนัดหรือมีความสามารถพิเศษในวิชาบางอย่าง ถ้าท่านอ่านหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งไม่เข้าใจดีก็ขอให้พยายามสืบสวนดูว่าไม่เข้าใจเพราะอะไร ท่านอาจจะไม่เข้าใจเพราะไม่รู้จักศัพท์ที่แต่งใช้ หรือเป็นเพราะเนื้อเรื่องที่อ่านนั้นยากเกินกว่าความรู้ของท่าน ถ้าเป็นเช่นนั้นท่านควรจะศึกษาศัพท์ หรือหาหนังสือในวิชานั้นที่ง่ายกว่านั้นมาอ่านเพื่อให้เกิดความรู้เบื้องต้นเสียก่อน

5. การอ่าน ออกเสียง หรือการทำปาก ขมุบขมิบใน เวลาอ่าน การอ่านในใจนั้น ย่อมรวดเร็วกว่าการอ่านออกเสียง คนบางคนเคยอ่านออกเสียงเสียจนชิน ถ้าท่านถนัดเช่นนั้นจง

พยายามเลิกออกเสียงในเวลาอ่านโดยเร็ว แต่บางคนก็ไม่ถึงกับออกเสียง เป็นแต่เพียงทำปากขมุบขมิบในเวลาอ่าน การทำเช่นนั้นก็ทำให้อ่านช้าลงเหมือนกัน ถ้าท่านติดนิสัยเช่นนั้นจงเม้มริมฝีปากในเวลาอ่านจนอาการขมุบขมิบของปากหายไป ถ้าทำได้ ท่านจะรู้สึกตัวว่าอ่านหนังสือได้เร็วขึ้นทันที

6. การย้อนกลับมาอ่านที่เก่าบ่อย ๆ บางคนมองเห็นถ้อยคำบนหนังสืออย่างลางเลือน เพราะขาดสมาธิในการอ่าน จึงต้องกลับมาอ่านที่เก่าบ่อย ๆ ถ้าท่านมีความบกพร่องเช่นนี้ จงแก้ไขโดยวิธีตั้งอกตั้งใจ อย่าปล่อยให้ใจลอยในเวลาอ่าน

7. การอ่านหนังสือทีละคำ บางคนมองดูตัวอักษรทีละคำ จึงทำให้การอ่านช้า ตามธรรมดาคนเรามักจะมองถ้อยคำที่อ่านเป็นกลุ่มเป็นพวก ไม่ใช่มองทีละคำไป คนที่ติดนิสัยอ่านทีละคำควรจะฝึกสายตาเสียใหม่

ข้อบกพร่องดังกล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นข้อบกพร่องที่จะแก้ไขได้ ถ้าได้สำรวจดูรู้แน่ว่าข้อบกพร่องของท่านคืออะไรแล้ว จงหาทางแก้ไขเสียโดยเร็ว การอ่านหนังสือได้เร็วย่อมเป็นประโยชน์แก่ตัวท่านอย่างมากมาย จงฝึกตนเองให้เป็นผู้

มีความสามารถในการอ่านเสียตั้งแต่บัดนี้ แล้วท่านจะเป็นนักเรียนที่ดีในภายหลัง

ความเข้าใจในเวลาอ่าน

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การอ่านหนังสือได้เร็วเฉย ๆ เท่านั้นยังไม่พอ เราจะต้องอ่านให้เร็ว และอ่านให้เข้าใจเนื้อเรื่องนั้น ๆ ด้วย หนังสือที่อ่านนั้นมีหลายประเภท บางประเภทก็อ่านได้รวดเร็วได้ยาก เช่นหนังสือเป็นวิชาการแท้ ๆ ถ้าท่านอ่านหนังสือประเภทนี้ท่านควรอ่านช้า ๆ ไตร่ตรองข้อความที่อ่านให้ดี แล้วจึงอ่านข้อความต่อไป ถ้าไม่ทำเช่นนั้น ท่านอาจไม่เข้าใจข้อความที่ท่านอ่านทั้งหมด ท่านอาจต้องหันมาอ่านใหม่ตั้งแต่ต้น ซึ่งจะทำให้เสียเวลาเพิ่มขึ้นโดยไม่จำเป็น

การที่คนเราจะอ่านหนังสือให้เข้าใจได้ดีนั้น ข้อสำคัญอยู่ที่ความตั้งใจและความสนใจ ถ้าเราตั้งใจอ่านอย่างดีแล้วเราจะเข้าใจข้อความที่อ่านได้เสมอ

คำแนะนำในเวลาอ่านหนังสือ

การอ่านหนังสือนั้นมีเทคนิคโดยเฉพาะ เหมือนกับทำงานอื่น ๆ ถ้าท่านปฏิบัติตามวิธีที่ถูกต้อง ท่านจะอ่านได้

เร็ว และเข้าใจเนื้อเรื่องได้เป็นอย่างดี คำแนะนำต่อไปนี้เป็นสิ่งที่นักเรียนพึงปฏิบัติตาม

1. จงตั้งความมุ่งหมายในการอ่านให้ชัดเจน ถ้าท่านจะหยิบหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งขึ้นมาอ่าน จงดูรูปร่างและขนาดของหนังสือให้ถี่ถ้วน ถ้าได้อ่านคำนำและดูสารบาญของหนังสือแล้ว ท่านพอจะรู้ได้ว่าหนังสือเล่มนั้นว่าด้วยเรื่องอะไร สมควรจะอ่านหรือไม่ ถ้าท่านต้องการอ่านจะอ่านเพื่อประโยชน์อะไร ถ้าท่านทราบวัตถุประสงค์ในการอ่านเสียตั้งแต่ต้นแล้ว ท่านจะมีสมาธิในการอ่านได้ดีขึ้น

2. จงอ่านลวก ๆ พอเป็นทางในตอนต้นเสียก่อน ถ้าท่านทราบวัตถุประสงค์ในการอ่านแล้ว ท่านควรจะศึกษาความคิดส่วนรวมในหนังสือเล่มนั้นพอเป็นเค้าเสียก่อน การศึกษาเช่นนี้อาจจะยากสำหรับผู้ฝึกหัดทำใหม่ ๆ วิธีทำก็คือพลิกดูหนังสือทีละบท เลือกอ่านเฉพาะหัวข้อและใจความที่เห็นว่าสำคัญในบทนั้น ๆ การทำเช่นนี้จะไม่ได้รับความรู้โดยละเอียดก็จริง แต่ท่านจะได้รับความคิดเห็นต่าง ๆ จากการทำเช่นนี้ นอกจากนั้นท่านยังจะวินิจฉัยได้ถูกต้องว่าบทใดในหนังสือเล่มนั้นมีใจความสำคัญ ที่จะต้องศึกษาอย่างละเอียดต่อไป

การอ่านลวก ๆ ในตอนต้นนี้จำเป็นเฉพาะในการอ่านหนังสือวิชาการเท่านั้น เวลาอ่านนวนิยายท่านไม่ควรทำเช่นนี้ เพราะถ้าทำไปจะทำให้การอ่านเที่ยวหลังเสียรสไป

โปรดจำไว้ว่าการอ่านลวก ๆ เช่นนี้ไม่ใช่การอ่านที่แท้จริง เมื่ออ่านไปจบแล้ว ท่านจะต้องกลับมาอ่านโดยละเอียดอีกครั้งหนึ่ง อย่าทิ้งไว้โดยไม่อ่านซ้ำ ถ้าอ่านลวก ๆ แล้วปล่อยทิ้งเลยโดยไม่อ่านอย่างละเอียดซ้ำอีก ท่านจะติดนิสัยอ่านลวก ๆ ต่อไปจะทำให้ท่านเป็นคนสะเพร่า อ่านหนังสือไม่เป็นเรื่องเป็นราว

๓. จงอ่านซ้ำด้วยความเอาใจใส่ การอ่านลวก ๆ ในตอนต้นจะช่วยให้การอ่านในครั้งที่สองสะดวกขึ้น เวลาอ่านท่านควรอ่านให้จบเป็นบท ๆ ไป ถ้าไม่จำเป็นไม่ควรทิ้งไว้ครึ่ง ๆ กลาง ๆ เมื่ออ่านจบแล้วจงย่อความคิดที่ท่านได้รับจากบทนั้น จงพยายามย่อโดยใช้ถ้อยคำที่ท่านแต่งขึ้นเอง อย่าพยายามท่องใจความจากหนังสือมาย่อ การย่อได้โดยไม่อาศัยถ้อยคำของผู้แต่งนั้น แสดงว่าท่านเข้าใจเรื่องราวที่อ่านเป็นอย่างดี ในขณะที่ย่อความนั้น จงพยายามเพ้นเอาใจความสำคัญในบทออกมา และพยายามจัดลำดับรายละเอียดที่เกี่ยวข้องความสำคัญนั้นให้ถูกต้อง

นอกจากย่อและประมวลความคิดเกี่ยวกับบทที่อ่าน จบแล้วท่านควรจะวิจารณ์ด้วยว่าบทนั้นท่านชอบตอนไหน ถ้าชอบหรือไม่ชอบเพราะเหตุใด ถ้าท่านเขียนเองท่านจะเขียนอย่างไร ท่านจะลำดับเรื่องราวอย่างไร

๔. จงทดสอบและแก้ไขตนเอง การทดสอบตนเองจะทำให้ท่านรู้จักข้อบกพร่องของตน และหาทางแก้ไขได้ทันท่วงที เมื่อประมวลความคิดแล้ว จงตั้งคำถามตัวท่านดูและลองตอบคำถามนั้นโดยไม่เปิดหนังสือออกอ่าน เมื่อตอบแล้วจึงกางหนังสือออกเปรียบเทียบว่าคำตอบของท่านถูกต้องเพียงใด จงจำไว้ว่านักเรียนที่ดีนั้นย่อมทดสอบตนเองอยู่เสมอ

๕. จงมีความพากเพียรในการอ่าน หนังสือนั้นบางเล่มก็น่าอ่าน บางเล่มก็ไม่น่าอ่าน ถ้าท่านต้องอ่านหนังสือที่ไม่น่าอ่านก็อย่าทิ้งเสีย จงพยายามอ่านไปจนจบ และพยายามเก็บเอาความรู้จากหนังสือเล่มนั้นให้ได้ จงฝึกตนเองให้เป็นผู้ทำงานให้สำเร็จอย่าปล่อยงานทิ้งเพียงครึ่ง ๆ กลาง ๆ ถ้าท่านมีนิสัยละทิ้งงานก็จงหัดตนเองใหม่ ความเพียรเท่านั้นที่จะทำให้ท่านเป็นนักเรียนที่ดีได้

ส่วนประกอบของหนังสือ

การที่ท่านจะเป็นนักอ่านที่ดีได้นั้น ท่านควรจะทราบถึงส่วนประกอบของหนังสือเสียก่อน หนังสือที่เป็นตำรานั้นส่วนมากมักจะมีส่วนประกอบดังต่อไปนี้

๑. คำนำ คำนำของหนังสือนั้นส่วนมากมักจะปรากฏอยู่ตอนต้นของหนังสือ นักอ่านที่ดีควรจะอ่านคำนำเสียก่อน เพราะผู้แต่งมักจะแถลงไว้ในคำนำหนังสือเล่มนั้นมีเค้าโครงเรื่องเกี่ยวกับอะไร

ผู้แต่งต้องบรรยายตอนไหนอย่างละเอียด ข้อความที่เขียนนั้นได้หลักฐานมาจากไหน หนังสือเล่มนั้นเขียนให้ใครอ่านเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อ่านอย่างไร เป็นต้น กล่าวนั้นๆ ว่า ถ้าได้อ่านคำนำจบลงแล้ว ท่านพอจะนึกภาพออกว่าลักษณะของหนังสือเล่มนั้นเป็นอย่างไร เหมาะแก่ความประสงค์ในการศึกษาของท่านหรือไม่

๒. สารบาญ หรือ บัญชีเรื่อง โดยมากมักจะอยู่ต่อคำนำ สารบาญเป็นที่ที่บอกให้ทราบว่าหนังสือเล่มนั้นแบ่งออกเป็นกี่บทหรือกี่ตอน บทนั้น ๆ ว่าด้วยเรื่องอะไรเริ่มต้น

ด้วยหน้าไหน พลิกอ่านดูสารบาญแล้วท่านพอจะมองเห็นว่าส่วนใหญ่ ๆ ของหนังสือเล่มนั้นมีอะไรบ้าง และถ้าท่านอยากจะอ่านตอนใดตอนหนึ่งดู ท่านก็อาจจะพลิกไปอ่านตอนนั้นได้รวดเร็วโดยอาศัยสารบาญเป็นเรื่องชี้บอก

๓. ดรรชนี ตำราน้อยเล่มที่พิมพ์เป็นภาษาไทยที่จะรวบรวมดรรชนีไว้ แต่ถ้าเล่มใดมีก็ควรทราบว่าเขามีไว้เพื่ออะไร ดรรชนีส่วนมากมักจะอยู่ท้ายเล่ม ผู้แต่งรวบรวมไว้เพื่อให้ผู้อ่านค้นคว้าหารายละเอียดในหนังสือเล่มนั้นได้โดยรวดเร็ว ดังนั้นดรรชนีจึงมีแต่ชื่อรายการหรือหัวเรื่องซึ่งเรียงตามลำดับอักษรและมีตัวเลขต่อท้ายชื่อรายการนั้น การเรียงตามลำดับอักษรนั้นก็เพื่อให้ค้นหาง่าย ส่วนตัวเลขต่อท้ายนั้นแสดงว่าผู้แต่งกล่าวไว้หลายแห่ง จึงมีเลขที่บอกหน้าไว้หลายเลข ดรรชนีมีประโยชน์ต่อผู้อ่านในเมื่อผู้อ่านต้องการค้นหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเร็ว ซึ่งถ้าผู้อ่านต้องการเช่นนั้นก็ทำเพียงพลิกดูดรรชนีว่าเรื่องที่ต้องการทราบนั้นอยู่หน้าไหน และพลิกไปอ่านเฉพาะหน้านั้นก็เป็นการเพียงพอแล้ว ไม่ต้องพลิกหาทีละหน้า

๔. ยภิธาน อภิธานคือที่รวบรวมศัพท์ซึ่งปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนั้น โดยมากอยู่ท้ายของหนังสือ ส่วนมากตำราที่ยาก ๆ มักจะมีอภิธานไว้เสมอ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้อ่านได้รับความสะดวกในการค้นหาคำแปลของศัพท์ต่าง ๆ ที่ใช้พิมพ์ในหนังสือเล่มนั้น

๕. ตัวบท หนังสือส่วนใหญ่มักจะแยกเป็นบท ซึ่งผู้แต่งจะต้องบอกว่าเป็นบทที่เท่าไร และให้ชื่อบทว่าอย่างไร ซึ่งบทนี้เขาพิมพ์ตัวอักษรตัวโต และเส้นทึบ ต่อจากชื่อบทจึงเป็นข้อความในบท ซึ่งผู้แต่งบรรยายในตอนต้นบทว่ามีความมุ่งหมายอย่างไร เกี่ยวข้องกับบทอื่นอย่างไร บางทีก็กล่าวถึงเค้าโครงของใจความบทนั้นให้ผู้อ่านได้ทราบเสียตั้งแต่ต้น

ส่วนประกอบบทใดบทหนึ่ง ในหนังสือนั้น มักจะมี มากตอน แต่ละตอนก็มีรายละเอียดแยกย่อยออกไปอีก เมื่อมีใจความแยกไปเช่นนี้ผู้แต่งจึงต้องวางโครงเรื่องของแต่ละบทไว้ช่วยเหลือผู้อ่าน โดยการจ่าหน้าหัวข้อในบทให้แตกต่างกันการวางโครงเรื่องในบทนั้น ผู้แต่งแต่ละคนก็วางแนวไปตามแนวความคิดเห็นของตน แต่ส่วนมากมักวางดังต่อไปนี้

ก. ส่วนสำคัญของบทมักจะพิมพ์กลางหน้ากระดาษด้วยตัวพิมพ์ทึบและโต

ข. รายละเอียดที่สำคัญรองลงมามักจะเขียนย่อหน้าและมีหัวข้อเป็นเลข และหัวข้อนั้นมักจะพิมพ์ด้วยตัวทึบแต่ขนาดเล็กลงมาหน่อย

ค. ข้อปลีกย่อยของรายละเอียด มักจะย่อหน้าลึกเข้าไปอีก และใช้ตัวอักษรขึ้นต้น และบางทีก็มีหัวข้อ บางทีก็ไม่มี

ง. ข้อปลีกย่อยของข้อปลีกย่อยที่กล่าวในข้อ ค. มักจะย่อหน้าลึกเข้าไปแล้วใช้ตัวเลขในวงเล็บ เช่น (๑) นำหน้า

จ. ถ้ามีข้อปลีกย่อยต่อไปอีก ผู้แต่งอาจจะใช้ตัวพิมพ์พิเศษขนาดจิ๋ว ถ้าไม่ใช่ตัวพิมพ์พิเศษก็มักจะย่อหน้าให้ลึกเข้าไป และมักจะให้หัวข้อเป็นตัวอักษรในวงเล็บ เช่น (ก) เป็นต้น

โปรดสังเกตการวางโครงเรื่องของบทต่าง ๆ ในหนังสือเล่มนี้แล้วท่านจะเข้าใจว่า ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ต้องการช่วยให้ท่านเข้าใจข้อความที่เขียนอย่างไร

หนังสือประเภทตำรามักจะมีย่อบทคำถามท้ายบท หรือข้อเสนอบางอย่างไว้ท้ายบทเสมอ ย่อบทนั้นมีไว้ตอนปลายของบท เพื่อช่วยให้ผู้อ่านได้ทบทวนความจำว่าได้อ่านความสำคัญอะไรมาบ้าง คำถามท้ายบทมีไว้เพื่อทดสอบผู้อ่าน ท่านควรจะตอบคำถามทุกข้อแล้วเปรียบเทียบกับคำตอบที่ถูกต้องในบทนั้น ถ้ามีข้อเสนอแนะอื่น ๆ ท่านควรจะทำตาม เพราะข้อเสนอเหล่านั้น จะช่วยให้ท่านเข้าใจข้อความในบทนั้น ซาบซึ้งยิ่งขึ้น

บทที่ ๔
การขีดเส้นใต้

การขีดเส้นใต้และการทำเครื่องหมายในหนังสือ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งในการเรียน แต่การขีดเส้นใต้ที่ไม่มีระเบียบก็ให้ผลแก่การศึกษาน้อยเหมือนกัน ถ้าท่านต้องการขีดเส้นใต้ให้ได้ผลแล้ว ท่านควรจะวางระเบียบให้แน่นอน เพื่อให้เป็นที่เข้าใจว่าท่านขีดเส้นใต้เพื่อประโยชน์อะไร โดยปกติเรามักจะขีดเส้นใต้เพื่อประโยชน์ดังต่อไปนี้

๑. ขีดเส้นเพื่อแสดงว่าใจความตอนนั้นสำคัญ ควรจดจำและเอาใจใส่

๒. ขีดเพื่อแสดงว่าท่านยังจำไม่ได้ดี

๓. ขีดเพื่อแสดงความสงสัยในข้อความที่ผู้แต่งเขียน

๔. ขีดเพื่อให้สะดวกแก่การอ่านทบทวน

๕. ขีดเพื่อแสดงให้ปรากฏว่าข้อความตอนนั้น อาจจะต้องใช้ในโอกาสต่อไป

การขีดเส้นใต้เพื่อประโยชน์ต่างกันเช่นนี้ ควรจะใช้วิธีขีดต่างกัน ทั้งนี้ก็เพื่อสะดวกแก่การใช้และการค้นคว้าใน

ภายหลัง การขีดเส้นใต้นั้นถ้าขีดได้เรียบร้อยสะอาดก็ย่อมจะมองเห็นได้ชัด และแลดูไม่รกรุงรัง ดังนั้นนักเรียนควรจะได้ศึกษาถึงวิธีการขีดเส้นใต้ที่ดีพอเป็นแนวทาง สำหรับใช้ในเวลาศึกษา

ข้อเตือนใจเกี่ยวกับการขีดเส้นใต้

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การขีดเส้นใต้ที่ไม่มีหลักเกณฑ์ก็ไม่มีประโยชน์เหมือนกัน แต่ก่อนที่จะได้กล่าวถึงวิธีขีดเส้นใต้นั้นเราควรจะได้พิจารณาถึงมรรยาทและหลักของการขีดเส้นใต้เสียก่อน ขอให้นักเรียนทั้งหลายพึงระลึกถึงข้อเตือนใจเหล่านี้ในเวลาขีดเส้นใต้

1. อย่าขีดเส้นใต้หรือทำเครื่องหมายบนหนังสือของคนอื่น จงขีดเฉพาะหนังสือซึ่งเป็นสมบัติของท่าน บางคนชอบขีดและทำเครื่องหมายในหนังสือของห้องสมุด โปรดระลึกว่าการทำเช่นนั้นเป็นการผิดมรรยาทอย่างรุนแรง ถ้าท่านต้องการจะเก็บใจความจากหนังสือของคนอื่นขอให้ใช้วิธีอื่น วิธีดีที่สุดก็คือการทำโน้ตย่อและการทำโครงเรื่อง ซึ่งจะกล่าวต่อไปในบทที่ 5 และบทที่ 6 ตามลำดับ

2. อย่าขีดเส้นใต้ หรือทำเครื่องหมายอย่างใดอย่างหนึ่งลงในหนังสือ จนกว่าท่านแน่ใจว่าควรขีด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขีดเส้นลงใต้ข้อความที่ท่านคิดว่าสำคัญ จงอ่านซ้ำอีกจนเห็นว่าเป็นข้อความที่ควรขีดจึงค่อยขีด ถ้าท่านขีดโดยไม่ระวังไม่ช้าไม่นานหนังสือของท่านจะเต็มไปด้วยเส้นลายที่รกรุงรังจนแยกเรื่องราวไม่ออก

3. เวลาขีดเส้นใต้ควรใช้ไม้บรรทัดขีด การขีดด้วยมือจะทำให้เส้นไม่ตรง รุงรังไม่น่าดู

4. เวลาอ่านหนังสือเพื่อศึกษา จงหาดินสอไว้สองแท่ง แท่งหนึ่งเป็นดินสอดำ และอีกแท่งหนึ่งเป็นดินสอแดง ดินสอทั้งสองนั้น ควรเหลาให้ปลายแหลม เพื่อสะดวกใน การใช้ ถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ ไม่ควรขีดด้วยปากกา เพราะเส้นหมึกนั้นลบยากทำให้หนังสือเสียไปโดยใช่เหตุ

5. ถ้าจำเป็น ต้องเขียน ความ เห็น ของท่าน ลงบน หน้าหนังสือ จงเขียนโดยย่อที่สุดและเขียนตัวเล็ก ๆ พอประมาณ แต่ก็ควรเขียนให้ชัดเจนพอที่จะอ่านได้โดยง่าย

วิธีขีดเส้นใต้

คนแต่ละคน ย่อมมีวิธี ขีดเส้นใต้ หรือทำเครื่อง หมายตามความถนัดและความชอบของตน แต่บางคนก็ไม่ได้วางหลักไว้ ถ้าท่านยังไม่มีหลักและวิธีการที่แน่นอน ท่านอาจจะยึดหลักและวิธีที่กล่าวในตอนนี้ไปใช้ก็ได้ วิธีการขีดเส้นใต้ซึ่งสะดวกแก่การศึกษามีดังต่อไปนี้

1. การขีดเส้นใต้ข้อความสำคัญ ข้อความใดที่ท่านเห็นว่าสำคัญ และควรจะจดจำไว้ ท่านควรจะขีดด้วยดินสอดำแต่เพียงเส้นเดียว การขีดไม่ต้องให้เส้นหนักก็ได้ แต่ท่านต้องจำไว้เสมอว่าเส้นที่ขีดด้วยดินสอดำนั้นเป็นตอนที่แสดงว่าสำคัญในความเห็นของท่าน

แต่การขีดเส้นเฉย ๆ เท่านั้นยังไม่พอ เมื่อขีดแล้วท่านจะต้องศึกษาข้อความนั้น และข้อความที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจอย่างละเอียดด้วย อย่าสักแต่ว่าขีดกันไปโดยไม่เอาใจใส่ต่อไปอีก จงจำไว้ว่าท่านขีดเส้นดินสอดำไว้เพื่อแสดงว่าท่านได้ศึกษาอย่างละเอียดแล้ว และข้อความที่ขีดไว้นั้นก็เป็นข้อความที่ท่านจะต้องหันกลับมาศึกษาเพิ่มเติมอีก

2. การขีดเส้นใต้เพื่อแสดงว่าท่านยังไม่เข้าใจดี ใจความในหนังสือแต่ละเล่ม ย่อมมีบางตอนยากบางตอนง่าย ศัพท์บางคำ ท่านอาจจะไม่เข้าใจเช่นนี้ ควรขีดเส้นใต้ด้วยดินสองแดงเพื่อให้เห็นเด่นชัดว่าท่านจะต้องศึกษาเพิ่มเติมอีก เมื่อท่าน ได้ศึกษาเรื่องนั้น จนเข้าใจดี แล้วท่าน ก็ควร จะขีดเส้นดินสอดำทับลงไป ทั้งนี้เพื่อลบรอยดินสอแดง การขีดเส้นดำทับนั้นมีประโยชน์มากเพราะท่านจะรู้ได้ว่าจุดอ่อนแอของท่านอยู่ตรงไหน และท่านได้แก้ไขข้อบกพร่องแล้วหรือยังถ้าท่านพลิกดูหนังสือศึกษา และเห็นเส้นแดงเต็มไปหมดท่านจะเอาใจใส่ต่อการศึกษาเพิ่มเติมให้มากขึ้น ถ้ามองเห็นเส้นดำทับกับเส้นแดงมาก ๆ ท่านจะมีความภาคภูมิใจว่าก่อนนี้ท่านไม่เข้าใจ แต่ความเอาใจใส่ของท่านเองท่านจึงสามารถขจัดความไม่เข้าใจได้จนหมดสิ้น

ในการเรียนนั้นคนเราย่อมมีความบกพร่องทุกคน จงอย่ากลัวที่จะขีดเส้นแดงลงไป จงประเมินผลความสามารถของท่านให้เที่ยงตรงแล้วท่านจะเป็นนักเรียนที่ดีในภายหลัง

3. การขีดเพื่อแสดงความสงสัย ข้อความบางตอนในหนังสือที่ท่านศึกษานั้นท่านอาจจะไม่เชื่อ หรือท่านมีความ

คิดขัดแย้ง ในกรณีเช่นนี้อาจจะขีดเส้นบาง ๆ ด้วยดินสอดำ หรืออาจจะไม่ขีดเส้นเลยก็ได้ แต่ท่านควรทำเครื่องหมายคำถาม (?) ไว้ตรงริมหนังสือด้านขวามือให้เห็นชัดเจนเมื่อทำเครื่องหมายไว้เช่นนี้แล้วจงอย่าละเลย จงค้นคว้าจากหนังสือเล่มอื่น หรือถามผู้รู้เพื่อทดสอบดูว่าข้อความที่เขียนนั้นถูกต้องหรือไม่ ถ้าได้ความว่าข้อความตอนนั้นถูกต้องแล้วจึงขีดฆ่าเครื่องหมายคำถามออก ท่านไม่ควรลบเครื่องหมายคำถามออก จงปล่อยให้มีรอยฆ่าไว้เช่นนั้นเพื่อแสดงให้เห็นว่าข้อความตอนนี้ท่านเคยสงสัยมาแล้ว แต่เมื่อได้ค้นคว้าไต่ถามแล้วจึงได้ทราบว่าข้อความนั้นถูกต้องแล้ว

ในกรณีที่ค้นดูได้ความว่าข้อความนั้นผิด ท่านอาจจะขีดเครื่องหมาย × ต่อจากเครื่องหมายคำถาม เพื่อแสดงให้เห็นว่าใจความตอนนั้นผิดแน่ หรือท่านอาจจะทำโน้ตสั้น ๆ ลงในหน้าหนังสือว่าค้นคว้าจากหนังสือเล่มใดแล้วจึงแน่ใจว่าผิด การทำเช่นนี้จะทำให้ท่านค้นคว้าต่อไปได้ง่ายขึ้น

4. การขีด เส้นใต้ เพื่อ ให้ สะดวก แก่ การ อ่าน ทบทวน ข้อความที่ขีดเส้นใต้ในกรณีเช่นนี้ มักเป็นข้อความซึ่งสำคัญและเป็นข้อความที่เข้าใจยาก ท่านอาจจะต้องหมั่นทบทวน

ดูบ่อย ๆ จึงจะจำได้แม่นยำ และเข้าใจอย่างซาบซึ้งถ้ามีข้อความเช่นนี้ท่านควรขีดเส้นใต้ไว้และทำเครื่องหมายดอกจัน (*) ไว้ริมกระดาษ เครื่องหมายเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าท่านต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ เมื่อเวลาศึกษาหนังสือจบเล่มแล้ว ท่านควรเปิดหนังสือหาเครื่องหมายดอกจัน แล้วนั่งนึกว่าตอนนั้นมีใจความว่าอย่างไร เสร็จแล้วจึงอ่านตอนนั้นเพื่อทดสอบกับความจำของท่านดู

ตามปรกติหนังสือที่เป็นตำรานั้นมักจะมีข้อความ ซึ่งท่านต้องทบทวนอยู่แทบทั้งเล่ม แต่การที่เราจะทบทวนทั้งหมดนั้นบางทีก็หนักแรงเกินไป ฉะนั้นท่านควรจะเลือกทบทวนเฉพาะข้อความที่สำคัญ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงควรประหยัดเครื่องหมายดอกจันพอสมควร ถ้าท่านทำไว้มากเกินไปท่านอาจจะเกิดความพื้นเฟื่อนในใจขึ้นได้

5. การขีดเส้นใต้ข้อความที่จะใช้ในโอกาสต่อไป ข้อความเช่นนี้ ได้แก่สูตรวิชาคณิตศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ กฎเกณฑ์ ที่ จำเป็น สำหรับ วิชา ที่ท่าน ศึกษา หรือ ข้อ ความ ที่ไพเราะในวรรณคดีเป็นต้น ถ้าท่านพบข้อความชนิดนี้ก็ควรขีดเส้นใต้ด้วยดินสอดำสองเส้นเพื่อให้เห็นเด่นชัดยิ่งขึ้น เพื่อ

ความสะดวกในการค้นคว้าทีหลัง ท่านควรจะเขียนเลขประจำหน้าที่ของ ข้อความที่ ท่านขีดเส้นให้คู่ ไว้ด้านในของ ปกหนังสือด้วย การกระทำเช่นนี้จะทำให้ท่านค้นหาข้อความที่ต้องการได้โดยง่าย ท่านเพียงแต่พลิกไปดูด้านในของปกหนังสือท่านก็จะทราบที่อยู่ของมันได้โดยเร็ว ถ้าจะให้แน่นอนยิ่งขึ้นท่านควรเขียนหัวข้อเส้นคู่ไว้ด้วย เช่นหน้า 76 กฎความถ่วงจำเพาะของนิวตัน หน้า 89 สูตรการคำนวณเครื่องผ่อนแรงเป็นต้น

การขีดเส้นใต้ได้กล่าวมาในบทนี้ จะช่วยการศึกษาของท่านได้อย่างดี ท่านควรจะหัดทำดูเสียตั้งแต่บัดนี้ การขีดเส้นใต้เป็นเครื่องแสดง ให้เห็นความ ละเอียดลออ ของการศึกษาถ้าท่านขีดเส้นใต้เป็น และใช้การขีดเส้นใต้อย่างถูกต้องแล้วท่านจะทราบภายหลังว่ามันจะช่วยประหยัดเวลาและแรงงานของท่านได้เป็นอย่างดียิ่ง

บทที่ 5

การจดโน้ต

การจดโน้ตเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียน ในวันหนึ่ง ๆ นักเรียนแต่ละคนย่อมได้อ่าน และ ฟังเรื่องราวต่าง ๆ มามากมาย ถ้าจะอาศัยแต่ความจำอย่างเดียวก็เป็นของแน่เหลือเกินที่คนธรรมดาจะจดจำไว้ไม่ไหว การจดโน้ตนอกจากจะเป็นการกันลืม แล้วยังเป็นการช่วยให้ท่านเรียงลำดับความคิดได้ดีขึ้น ตามปกตินั้นถ้าเรานั่งเรียงลำดับความคิดโดยไม่ได้เขียนลง เราจะมองเห็นไม่ชัดเจน แต่ถ้าเราได้เขียนลงบนหน้ากระดาษ เราจะระมัดระวังในการเขียน และจะทำให้เรามองเห็นความสัมพันธ์ของความคิดต่าง ๆ ได้ดี

กล่าวโดยทั่วไปนักเรียนมีความจำเป็นต้องทำโน้ตแทบทุกโอกาส แต่เวลาที่จำเป็นต้องทำโน้ตมีอยู่ 3 เวลาคือ

1. เวลาฟังปาฐกถาหรือฟังคำสอนของครู ในการฟังปาฐกถานั้นนักเรียนควรจดแต่หัวข้อที่สำคัญ ที่เห็นว่าจะต้องจดจำ ไม่ควรพยายามจดถ้อยคำทุกคำลงไป เพราะการทำเช่นนั้นย่อมไม่มีผู้ใดทำได้นอกจากจะจดเป็นชวเลข สมมุติว่าสามารถจดทุกถ้อยคำได้จริง เราก็จะต้องเสียเวลามานั่งกลั่น

กรองหาข้อความสำคัญจากโน้ตของเราอีก ทางที่ดีเราควรประหยัดเวลาเสีย โดยตั้งใจฟังให้เข้าใจแล้วจดแต่ใจความที่สำคัญลงไป

2. เวลาอ่านหนังสือถ้าท่านอ่านหนังสือของท่านเองท่านคงได้ขีดเส้นใต้ตามที่กล่าวในบทที่ 4 มาแล้ว แต่ท่านจะต้องทำโน้ตจากหนังสือเล่มนั้นด้วยเหมือนกัน เพราะโน้ตย่อนั้นกินเนื้อที่น้อยจะยกไปไหนมาไหนได้สะดวก ถ้าท่านจะต้องแบกหนังสือไปทีละหลาย ๆ เล่มท่านอาจจะหอบได้ยากอีกอย่างหนึ่ง การจดโน้ต ลงในสมุด ก็จะช่วย ให้ท่าน ทบทวน ความคิดที่ได้จากหนังสือเล่มนั้นอีกครั้งหนึ่ง เป็นการยิงนกทีเดียวได้นก 2 ตัว

ถ้าท่านอ่านหนังสือของผู้อื่น หรือหนังสือที่ยืมจากห้องสมุด ท่านยิ่งมีความจำเป็นจะต้องจดโน้ตมากขึ้น เพราะหนังสือ ที่ ไม่ใช่ สมบัติ ของ ท่าน นั้น ย่อม หยิบ ฉวยมา ใช้ ไม่ ได้ทันท่วงที

3. เวลาได้รับความคิดใหม่ คนเราย่อมได้รับความคิดใหม่อยู่เสมอ แม้จะเป็นเวลานั่งอยู่เฉย ๆ บางทีก็มีความคิดดี ๆ แวบขึ้นมา ถ้าปล่อยให้ความคิดเช่นนี้ผ่านไปเฉย ๆ

เราอาจจะลืมไปเสีย ทางที่ดีนักเรียนควรจะมีสมุดพกใส่กระเป๋าไว้คอยบันทึกความคิดเช่นนี้เสมอ ถ้าเห็นว่าเป็นความคิดที่สำคัญก็ควรจะลอกลงสมุดโน้ตถาวรต่อไป

หลักของการจดโน้ต

นักเรียนส่วนมากมักจะจดโน้ต โดยที่ตนเองไม่เข้าใจเรื่องที่จดอย่างถ่องแท้ บางทีก็ลอกเอาข้อความต่าง ๆ จากหนังสือมาทั้งดุ้น การทำโน้ตแบบนี้ช่วยให้ผู้เรียบเรียงบังเกิดความเข้าใจแต่เพียงเล็กน้อย ทางที่ดีนักเรียนควรจะยึดหลักต่อไปนี้ในเวลาทำโน้ต

1. จงทำโน้ตจากความเข้าใจของท่านเอง ก่อนที่จะจดอะไรลงไปในสมุด จงทบทวนดูให้แน่ว่าท่านเข้าใจเรื่องนั้นอย่างถ่องแท้แล้ว ถ้าได้ไตร่ตรองจนดีแล้วจึงจดลงไป

2. จงใช้ภาษาของท่านเอง ถ้าท่านเข้าใจเนื้อเรื่องที่จะทำโน้ตดีแล้ว ท่านย่อมจะเขียนเป็นภาษาของท่านได้ง่าย จงอย่าลอกใจความในหนังสือลงโดยไม่จำเป็น ถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้จึงค่อยลอกลง อีกประการหนึ่งผู้แต่งหนังสืออาจจะวางระเบียบการเขียนของเขาไว้ตามวิธีการที่เขาเห็นว่าเหมาะสม

ถ้าวิธีนั้นท่านเห็นว่าจำได้ยาก น่าจะเขียนเสียใหม่ ท่านก็ควรจะเขียนตามวิธีการที่จะทำให้ท่านเข้าใจได้ดีที่สุด

3. จงใช้ภาษาง่าย ๆ และเขียนให้สั้น โน้ตที่ดีย่อมเขียนให้สั้นที่สุด กินความกว้างที่สุดและอ่านเข้าใจง่ายที่สุด การที่ทำโน้ตให้ดีนั้นไม่ใช่ของง่าย แต่ท่านก็ควรจะฝึกฝนจนสามารถทำโน้ตที่ดีได้

4. จะทำโน้ตเฉพาะเรื่องที่สำคัญ การทำโน้ตละเอียดนั้นอาจทำให้ความคิดของท่านไขว้เขวได้ อีกอย่างหนึ่งถ้าทำโน้ตละเอียดโน้ตนั้นจะยาวเกินไป จะทำให้ท่านค้นหาข้อความที่จำเป็นลำบากในภายหลัง

5. จงเขียนโน้ตด้วยหมึก และเขียนให้สะอาดเรียบร้อย ทั้งนี้ก็เพื่อให้ดูงามเป็นระเบียบและอ่านได้ง่าย

6. จงบอกที่มาของโน้ต ถ้าท่านจดจากคำสอนของครู ท่านก็ควรเขียนไว้ว่า ได้จากคำสอนของครู และถ้าลงวันที่กำกับไว้ได้ก็ยิ่งดี ที่ลงวันที่ไว้ก็เพื่อความสะดวกแก่การอ้างอิง ถ้าท่านจดโน้ตจากหนังสือ ก็ควรจะบันทึกไว้ว่า จดจากหนังสืออะไร ใครเป็นผู้แต่ง พิมพ์ที่โรงพิมพ์ไหน และ

พิมพ์ครั้งที่เท่าไร ถ้าจดไว้ได้เช่นนี้ ท่านจะตรวจค้นทีหลังได้ง่าย

วิธีจดโน้ตให้เข้าระเบียบ

นักเรียนโดยทั่วไปมักจะใช้สมุดสำหรับทำโน้ต ขนาดของสมุดที่ใช้ควรเป็นขนาดกระทัดรัด ถือไปไหนมาไหนได้สะดวก ไม่ควรเป็นขนาดโตเกินไป หรือเล็กเกินไป ถ้าโตเกินไป จะทำให้เก็บยาก ถือยาก ถ้าเล็กเกินไปก็จะเขียนไม่สะดวก และอ่านได้ยากในภายหลัง นักเรียนบางคนใช้สมุดหนา ๆ ถ้าไม่มีความจำเป็นก็ไม่ควรใช้สมุดที่หนาเกินไป เพราะสมุดหนานั้นเขียนยากมาก และบางทีก็ใช้ไม่หมด

วิธีจัดระเบียบในการทำโน้ตนั้น เป็นของจำเป็นเพราะเราทำโน้ตไว้เพื่อให้ค้นคว้าได้ง่าย ข้อแนะนำต่อไปนี้จะช่วยทำให้ท่านจัดระเบียบการโน้ตได้ดีขึ้น

1. จงแยกสมุดโน้ตเป็นประเภทหรือวิชา ถ้าท่านใช้สมุดเล่มเดียวสำหรับจดหลายวิชา ท่านต้องแบ่งส่วนของสมุดให้ชัดเจน เป็นต้นว่า ใช้กระดาษแข็งคั่นไว้เพื่อตัดริมกระดาษให้แหว่งเข้าไปเป็นต้น แต่ทางที่ดีที่สุดคือแยกสมุดโน้ตออกเป็นประเภทเสียตั้งแต่ต้น

2. จงเว้นกระดาษในตอนต้นของสมุดไว้สักสองสามแผ่น กระดาษเหล่านี้ท่านจะต้องใช้ในภายหลังคือ ต้องทำสารบาญใช้ทำโน้ตสรุปข้อความทั้งเล่มไว้อีกทีหนึ่ง และใช้สำหรับโครงเรื่องของโน้ต การทำสารบาญนั้นทำเพื่อความสะดวกในการค้นคว้า ท่านควรลงตัวเลขประจำหน้าสมุดไว้ให้เรียบร้อย เมื่อจบเรื่องแล้วก็ควรลงสารบาญว่าเรื่องใดอยู่หน้าไหน และเมื่อท่านเขียนโน้ตจบหมดเล่มแล้วท่านต้องทบทวนโน้ตที่ทำไว้ การทบทวนนี้จะช่วยให้ท่านได้รับความคิดกว้าง ๆ เกี่ยวกับโน้ตทั้งเล่ม ท่านควรจะบันทึกความเห็นไว้บนหน้ากระดาษที่ท่านเว้นไว้

3. จงลงหัวเรื่องให้ชัดเจน หัวเรื่องที่ทำโน้ตเป็นสิ่งสำคัญ จงเขียนตัวโต ๆ เพื่อให้เด่นชัดเจน เวลาค้นหาจะได้รับความสะดวกในภายหลัง

4. จงขีดเส้นใต้ข้อความที่เห็นควรขีด โน้ตที่จดไว้นี้ก็เหมือนหนังสือขนาดย่อ ถ้าได้ขีดเส้นใต้ไว้อย่างมีระเบียบท่านจะอ่านทบทวนได้ง่ายในภายหลัง

จงจำไว้ว่า การจัดระเบียบของโน้ตได้ดี จะประหยัดเวลาได้ในภายหลัง การจัดระเบียบที่ดีนั้น ไม่จำเป็นต้องมี

แบบแผนตายตัว ขอให้ท่านเลือกเอาแบบใดแบบหนึ่งซึ่งท่านเห็นว่าดีที่สุดแล้วเลือกใช้แบบนั้นเป็นประจำ แบบของท่านไม่จำเป็นต้องเหมือนของคนอื่น แต่ถ้าเป็นแบบที่ท่านเห็นว่าดีที่สุดแล้ว ก็ควรจะใช้แบบนั้นต่อไป.

บทที่ ๖
การทำโครงเรื่อง

โครงเรื่องเป็นการย่อข้อความที่สั้นที่สุด และอ่านได้ชัดเจนที่สุด โครงเรื่องที่ดีสามารถทำให้ผู้อ่านมองเห็นส่วนประกอบต่าง ๆ ของวิชาที่ศึกษา และทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบเหล่านั้นได้อย่างชัดเจน แต่โครงเรื่องไม่สามารถทำให้ผู้อ่านมองเห็นรายละเอียด อันจำเป็น ของเรื่องราวที่ศึกษา ดังนั้นนักเรียนจะอาศัยแต่การทำโครงเรื่องสำหรับย่อความการเรียนของตนไม่ได้ จำเป็นต้องมี โน้ตของเรื่องนั้นประกอบในการเรียนด้วย

โครงเรื่องกับโน้ตเป็นของคู่กัน เมื่อนักเรียนทำโน้ตเสร็จแล้วก็ควรจะทำโครงเรื่องประกอบไปด้วย โน้ตช่วยให้นักเรียนเข้าใจรายละเอียด และโครงเรื่องช่วยให้นักเรียนมองเห็นภาพส่วนรวม

นัก เรียน ควร ทำ โครง เรื่อง ของ วิชา ที่เรียน ไว้ใน สมุดโน้ต และที่ที่จะเขียนโครงเรื่องได้ดีที่สุดก็คือ เขียนไว้ในกระดาษแผ่นแรกของสมุดโน้ต ซึ่งได้แนะนำในบทที่ 5 ว่าให้เว้น ไว้สองหรือ สามแผ่น เมื่อท่าน ได้ทำ โน้ต สำหรับ วิชานั้น

จบลงแล้ว ท่านควรจะสรุปใจความของวิชานั้นออกมาเป็นโครงเรื่อง ซึ่งจะทำให้ท่านทบทวนโน้ตได้อย่างสะดวกในภายหลัง

ลักษณะของโครงเรื่อง

โครงเรื่องที่ดีนั้นควรจะแยกความคิดใหญ่ ๆ ออกเป็นส่วนสัดและแยกความคิดใหญ่นั้นออกเป็นความคิดรอง แยกความคิดรองออกเป็นรายละเอียดซึ่งสัมพันธ์กัน เวลาทำโครงเรื่องนักเรียนจึงควรจะได้ศึกษาให้ถ่องแท้เสียก่อนว่า ความคิดใหญ่ในเรื่องนั้นคืออะไร มีอยู่กี่อันแล้วจึงค่อยแยกแยะความคิดใหญ่เหล่านั้นออกเป็นความคิดรอง และรายละเอียดในภายหลัง

เวลาทำโครงเรื่อง ท่านควรจะวางระเบียบของการเขียนให้เป็นระเบียบดังตัวอย่างต่อไปนี้

ชื่อเรื่องหรือวิชา

บทนำ

วัตถุประสงค์และลักษณะทั่วไปของเรื่อง

รายชื่อหนังสือที่ใช้ในการศึกษา

1
2
3 ฯลฯ

1. ความคิดสำคัญข้อที่หนึ่ง

ก. ส่วนประกอบของความคิดสำคัญที่หนึ่ง

(1) รายละเอียดของส่วนประกอบ ก.

(ก) ข้อปลีกย่อยที่ควรเอาใจใส่ของ (1)

(ข) ข้อปลีกย่อยที่ควรเอาใจใส่ของ (1) ฯลฯ

(2) รายละเอียดข้อสองของส่วนประกอบ ก.

ข. ส่วนประกอบของความคิดสำคัญที่หนึ่ง

(1) รายละเอียดของส่วนประกอบ ข.

(2) รายละเอียดข้อสองของส่วนประกอบ ข.

2. ความคิดสำคัญข้อที่สอง

ก ส่วนประกอบของความคิดสำคัญข้อที่สอง

(1) รายละเอียดของ ก.

(2) รายละเอียดของ ก.

ข. ส่วนประกอบของความคิดสำคัญที่สอง ฯลฯ

ตามตัวอย่างนี้ ท่านจะเห็นได้ว่าการทำโครงเรื่องที่ดีนั้นควรจะมีการย่อหน้าให้ตรงกัน ความคิดที่สำคัญที่สุด

ต้องย่อหน้าน้อย หรืออยู่ชิดริมกระดาษด้านซ้ายมากที่สุด ส่วนรายละเอียดและหลักฐานต่าง ๆ นั้น ย่อหน้าลึกเข้าไปทุกที ยิ่งเป็นข้อปลีกย่อยที่สำคัญน้อย ยิ่งย่อหน้าลึกลงไปตามลำดับ การย่อหน้านี้จงพยายามให้ตรงกันที่สุดที่จะทำได้

วิธีทำโครงเรื่องที่ยกตัวอย่างมาให้ดูนี้ เป็นวิธีที่ทำกันโดยทั่วไป แต่ท่านอาจจะเห็นว่าวิธีนี้ยากแก่การศึกษาก็ได้ ท่านไม่จำเป็นจะทำตามวิธีใด ก็ขอใช้วิธีนั้นตลอดไปให้สม่ำเสมออย่าเปลี่ยนไปเปลี่ยนมา เพราะถ้าเปลี่ยนบ่อย ๆ ท่านจะสับสนจับอะไรไม่ถูก

การจัดหน้ากระดาษ เป็นของสำคัญในการทำโครงเรื่อง ถ้าทำได้ท่านควรจัดให้ความคิดที่สำคัญสัมพันธ์กันอยู่หน้าเดียวกัน ถ้าไม่แน่ใจว่าจะจัดได้ดีก็ขอให้ร่างโครงเรื่องลงในเศษกระดาษเสียก่อน แล้วจึงลอกลงในสมุดโน้ตทีหลัง

บทที่ 7

การทบทวน

การเรียนจะได้ผลดีเต็มที่นั้น จะต้องมีการทบทวนอยู่บ่อย ๆ ถึงแม้ว่าเราจะเรียนอย่างละเอียดเท่าใดก็ตาม ถ้าเวลาล่วงเลยไป เราจะต้องลืมเรื่องที่เรียนไปบ้างไม่มากก็น้อย การทบทวนจึงเท่ากับเป็นการรื้อฟื้นเรื่องที่เราเรียนไปแล้วให้จำได้ดีขึ้น นอกจากนั้นการทบทวนยังเป็นการประหยัดเวลาในการเรียน ถ้าเราปล่อยให้ลืมเรื่องที่เรียนไปหมด เราก็จำเป็นต้องศึกษาเรื่องนั้นใหม่ ทำให้เสียเวลามากกว่าหมั่นทบทวนอยู่บ่อย ๆ

นักเรียนส่วนมากต้องเคยทบทวนการเรียนของตัว แต่การทบทวนโดยมีหลักการ และวิธีการที่ดี ย่อมให้ประโยชน์มากกว่าการทบทวนโดยไม่มีหลัก ต่อไปจะได้กล่าวถึงหลักการและวิธีการของการทบทวนโดยลำดับ

หลักของการทบทวน

ถ้าท่านต้องการประหยัดเวลาและแรงงานในการทบทวน จงปฏิบัติตามหลักดังต่อไปนี้

1. จงตั้งความมุ่งหมายในการทบทวนไว้ให้แน่นอน ถ้าจะเริ่มทบทวนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จงตั้งใจให้แน่วแน่ แล้ววางความมุ่งหมายให้ชัดเจนว่าจะทบทวนเพื่ออะไร แล้วจงปฏิบัติตนดังความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ อย่าทำครึ่ง ๆ กลาง ๆ แล้วปล่อยเรื่องทิ้งกลางคัน

2. จงทบทวนให้สม่ำเสมอ การวางเวลาในการทบทวนให้ได้จังหวะจะช่วยประหยัดเวลาได้เป็นอย่างดี อย่าปล่อยให้เวลาล่วงไปนาน ๆ แล้วจึงหันกลับมาทบทวน ถ้าทำเช่นนั้นท่านอาจจะลืมไปมากเกินควร และจะต้องเสียเวลามาเรียนใหม่ทั้งหมด เมื่อเรียนเรื่องใดจบไปแล้ว จงทบทวนทันทีเมื่อเวลาผ่านไปพอสมควรแล้วจงหยิบสมุดโน้ตมาทบทวนอีก และจงทำเช่นนี้ให้สม่ำเสมอ

3. จงหมั่นทบทวนเรื่องซึ่งท่านอ่าน นักเรียนส่วนมากมักจะเบื่อวิชาที่ตนเรียนไม่ได้ดี และละเลยต่อการศึกษาวิชานั้น ที่จริงนักเรียนที่ดีนั้น จำเป็นจะต้องทำตนให้เป็นผู้รู้รอบ ถ้าเห็นว่าตนอ่อนในวิชาใดก็ควรจะหาทางแก้ไขจุดอ่อนของตนโดยการทบทวนวิชานั้นอยู่บ่อย ๆ

4. จงทบทวนด้วยความเอาใจใส่ อย่าเป็นเพียงแต่พลิกมาอ่าน ๆ ทำ ๆ ไปโดยไม่ระมัดระวัง การขาดความเอาใจใส่จะทำให้ท่านทำความผิดซ้ำที่เก่า และสร้างนิสัยทำงานลวก ๆ ให้แก่ตนเอง ถ้าจะทำจงทำให้ดี มิฉะนั้นก็เลิกทบทวนเสียเลยจะดีกว่า

5. จงเลือกทบทวนเฉพาะเรื่องที่สำคัญ การทบทวนนั้นมิใช่ว่าจะต้องทบทวนทุกส่วนทุกตอนที่เรียนไป ถ้าทำเช่นนั้นท่านจะไม่มีเวลาเพียงพอ ฉะนั้นจงเลือกทบทวนเฉพาะเรื่องที่จำเป็น เช่นเรื่องสำคัญที่จะต้องจำให้แน่นแฟ้น และเรื่องที่ท่านยังไม่เข้าใจดีเป็นต้น

วิธีทบทวน

การทบทวนความรู้ที่เรียนไปนั้น อาจทำได้หลายวิธี วิธีจะให้ผลดี ได้แก่วิธีต่อไปนี้

1. วิธีตอบคำถามที่ตั้งขึ้น คำถามที่จะต้องตอบนั้นอาจเป็นคำถามที่ท่านตั้งขึ้นเอง คำถามอยู่ในท้ายบทของหนังสือหรือข้อสอบเก่าก็ได้ ทั้งนี้ย่อมสุดแท้แต่ท่านจะเห็นสมควร เมื่อตอบคำถามแล้วจงเอาคำตอบนั้นไปเทียบกับใจความในสมุดโน้ต หรือหนังสือเรียนดู ถ้าพบข้อบกพร่อง จงรีบแก้ไขข้อบกพร่องนั้นเสียโดยเร็ว

2. วิธีอธิบายเรื่องที่ต้องการทบทวนให้คนอื่นฟัง วิธีนี้ท่านอาจจะไม่ได้ใช้บ่อย ๆ เพราะอาจจะหาผู้ฟังได้ยาก ถ้าไม่มีผู้ฟังท่านอาจจะทดลองอธิบายให้ตนเองฟังดูบ้างก็ได้ หรือถ้าไม่ต้องการจะพูดคนเดียว ท่านอาจจะเขียนลงบนกระดาษแทนการพูดก็ได้

3. วิธีถกเถียงเรื่องที่ต้องการทบทวนกับเพื่อน วิธีนี้ต้องอาศัยเพื่อนสนิทเพื่อเรียนร่วมกัน ถ้าท่านมีเพื่อนเช่นนี้ก็ควรจะนัดกันไว้ว่า จะทบทวนเรื่องอะไร และถกเถียงกันเพื่อให้เกิดความรู้ด้วยกันทั้งสองฝ่าย หรือบางทีท่านอาจจะนัดกับเขาเพื่ออธิบายบางเรื่องให้เขาฟังก็ได้ และในทำนองเดียวกัน ท่านก็ควรให้โอกาสแก่เขาที่จะอธิบายบางเรื่องให้ท่านฟังด้วย

4. วิธีใช้หลักวิชาในชีวิตประจำวัน วิธีนี้เป็นการทดสอบความสามารถในการเรียนของท่านได้อย่างดี จงพยายามหาโอกาสที่จะใช้ความรู้ที่เรียนมาให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ให้ได้มากที่สุดที่จะมากได้

การทบทวนที่ดีนั้น จะทำให้ท่านเข้าใจเนื้อเรื่องที่เรียนได้อย่างแน่นแฟ้น จงสังเกตตัวเองดูว่าหลังจากการทบทวนแต่ละครั้ง ท่านจำอะไรได้ดีขึ้น ยังบกพร่องอะไร และจงทบทวนเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องนั้นอีกครั้งหนึ่ง

บทที่ ๘

การเขียน

นักเรียน ย่อมมี เรื่อง ที่จะต้อง เขียน เป็น ประจำ อยู่เสมอ ในเวลาเรียนก็จำเป็นต้องจดโน้ต ต้องทำรายงาน ต้องเรียงความและย่อความ ในเวลาสอบก็มีความจำเป็นต้องเขียนตอบคำถาม นักเรียนที่เขียนดีได้ความชัดเจน และเขียนน่าอ่านจึงได้เปรียบนักเรียนซึ่งเขียนไม่เป็น

การเขียนที่ดีนั้นย่อมประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ มีเนื้อเรื่องที่สนใจ สำหรับเขียนอย่างหนึ่ง และมีวิธีเขียนที่ดีอีกอย่างหนึ่ง ทั้งสองส่วนที่กล่าวมานี้เป็นสิ่งซึ่งนักเรียนธรรมดาสามารถฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้เขียนที่ดีได้ แต่การฝึกนั้นจะต้องใช้เวลาและจะต้องอาศัยความเอาใจใส่เป็นอันมาก ขอให้เราพิจารณาถึงวิธีฝึกฝนตนเองต่อไป

หลักการฝึกฝนตนเองในการเขียน

ถ้าท่าน ต้องการ เป็นผู้ มี ความ สามารถ ในการเขียน ก็ปฏิบัติตามคำแนะนำดังต่อไปนี้

1. วางจุดประสงค์ในการเขียนให้ชัดเจน ไม่ว่าท่านจะเขียนอะไร จะต้องเขียนโดยมีความมุ่งหมาย และเขียนให้ตรงกับความมุ่งหมายที่ตั้งไว้

2. จงคำนึงถึงผู้อ่าน เวลาเขียนท่านต้องคำนึงถึงผู้อ่านว่าเป็นคนประเภทใด มีความรู้สูงแค่ไหน และมีความสนใจอย่างไร เพราะการเขียนให้ผู้อ่านที่แตกต่างกันอ่านย่อมอาศัยการเขียนคนละอย่าง

3. จงเลือกเนื้อเรื่องที่น่าสนใจมาเขียน การเลือกเรื่องที่จะเขียน นับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก จงพยายามเลือกเขียนเรื่องที่ท่านเห็นว่าน่าสนใจและน่าอ่าน บางทีท่านอาจจะสงสัยว่า ตามธรรมดานักเรียนย่อมไม่ค่อยมีโอกาสได้เลือกเรื่องที่จะเขียน มีแต่ครูเป็นผู้เลือกให้ทั้งนั้น เรื่องนี้อาจจะจริง แต่นักเรียนที่ดีย่อมจะเลือกส่วนที่น่าสนใจในหัวข้อที่กำหนดให้นั้น มาเขียนได้อย่างน่าอ่านเหมือนกัน จงสังเกตดูวิธีเขียนของนักประพันธ์ที่ดี ๆ เป็นตัวอย่าง นักประพันธ์ชนิดนี้ย่อมสามารถมองหาจุดที่น่าสนใจของเรื่องทุกเรื่องมาเขียนได้ ท่านอาจจะค้านว่า นักประพันธ์ก็คงทำเช่นนั้นได้ แต่นักเรียนธรรมดานั้นทำไม่ได้แน่ เรื่องนี้ขอตอบว่านักเรียนธรรมดาก็

ทำได้ แต่ต้องฝึกฝนมากหน่อย คือฝึกมองปัญหาหลายแง่หลายมุม แล้วเลือกเขียนแต่ในส่วนที่ท่านเห็นว่าน่าสนใจ ถ้าลองทำเช่นนี้บ่อย ๆ ท่านจะเขียนได้ดีขึ้นตามลำดับ

4. จงเรียบเรียงเนื้อเรื่องที่จะเขียนให้เป็นระเบียบสมเหตุสมผล การเรียงหัวข้อที่จะเขียนให้ต่อเนื่องกันก็ดี และการวางรูปเรื่องให้มีระเบียบก็ดี เหล่านี้ล้วนแต่เป็นสิ่งสำคัญในการเขียนทั้งสิ้น ก่อนที่จะเขียนท่านควรวางโครงเรื่องให้ดี โครงเรื่องที่วางขึ้นนี้เป็นเสมือนแผนที่ซึ่งจะใช้ในการเดินทาง ถ้าแผนที่ที่วางไว้นั้นชัดเจนท่านก็จะเขียนได้สะดวก ฉะนั้นจึงฝึกการวางโครงเรื่องในการเขียนจนเป็นนิสัย เรื่องที่จะเขียนแต่ละเรื่องนั้นสามารถวางโครงเรื่องได้หลายแบบ จงพยายามวางโครงเรื่องที่ท่านเห็นว่าดีที่สุด

4. จงเลือกใช้ถ้อยคำให้เหมาะสม การเลือกถ้อยคำที่เหมาะสมมาเขียนก็เป็นส่วนสำคัญของการเขียนเหมือนกัน ถ้าเลือกคำไม่ดี เรื่องที่เขียนดูสับสน ทำให้อ่านเข้าใจยาก เมื่อเขียนเสร็จแล้วจงอ่านทบทวนดูว่า คำที่ใช้นั้นเหมาะกับเรื่องที่เขียนเพียงใด อ่านแล้วเข้าใจง่ายหรือไม่ ถ้าเห็นข้อบกพร่องจงรีบแก้ไขเสีย

6. จงระวังตัวสะกดการันต์ และวรรคตอน การเขียนคำผิด ๆ นั้นทำให้ผู้อ่านเข้าใจผิดมาก ๆ จงหัดเขียนคำต่าง ๆ ให้ถูกต้อง และจงระวังเรื่องวรรคตอน การเว้นวรรคไม่ถูกที่ก็ทำให้ความหมายของเรื่องที่เขียนเปลี่ยนแปลงได้มาก นอกจากนั้นท่านควรระมัดระวังในเรื่องความสะดวกให้มาก เวลาเขียนจงพยายามให้มีขีดฆ่าน้อยที่สุด ถ้าเป็นไปได้ก็ควรจะฝึกหัดเขียนด้วยลายมือที่เป็นระเบียบ และอ่านได้ง่ายด้วย

7. จงใช้ประโยคสั้น ๆ และเขียนอย่างตรงไปตรงมา ประโยคยาว ๆ และมีแง่คิดหลายแง่นั้น มักทำให้ผู้อ่านเข้าใจลำบาก จงฝึกหัดเขียนแต่ประโยคสั้น ๆ และเขียนให้ตรงจุด อย่าเขียนประโยคที่ไม่มีความหมายลงไป โดยต้องการทำให้เรื่องยาว เรื่องที่น่าอ่านนั้นไม่จำเป็นต้องยาวเสมอไป

หลักการเขียนที่ดีดังกล่าวมานี้ ย่อมใช้ประโยชน์ในการเขียนได้ทุกโอกาส ไม่ว่าท่านจะจดงาน จะย่อใจความจากหนังสือหรือจะเขียนเรียงความก็ตาม ถ้าท่านอาศัยหลักเหล่านี้ย่อมสามารถทำตนให้เป็นนักเขียนที่ดีได้ จงจำไว้ว่า ถ้าท่านฝึกฝนตนเองอยู่บ่อย ๆ ท่านจะปรับปรุงตัวให้ดีขึ้นได้ อย่าท้อถอยว่าท่านไม่มีความสามารถ แล้วปล่อยการเขียนของท่านไปตามบุญตามกรรม

หลักในการตอบข้อสอบ

โดยเหตุที่นักเรียนต้องใช้การเขียน สำหรับตอบข้อสอบอยู่เสมอ ผู้เขียนจึงได้แยกแนะนำวิธีเขียนตอบข้อสอบไว้อีกส่วนหนึ่ง ในปัจจุบันนี้โรงเรียนต่าง ๆ ใช้ข้อสอบแบบปรนัยและแบบเขียนเรียงความปนกัน การตอบข้อสอบทั้งสองอย่างนี้ ย่อมอาศัยวิธีตอบแตกต่างกัน หลักในการตอบข้อสอบแต่ละชนิด มีดังต่อไปนี้

1. การตอบข้อสอบแบบปรนัย ในเวลาเขียนตอบข้อสอบแบบปรนัย ปฏิบัติตามหัวข้อต่อไปนี้

ก. จงอ่านคำสั่งอย่างระมัดระวัง และปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด

ข. จงอ่านข้อสอบให้ตลอด และหมายเหตุไว้ว่าข้อใดยาก

ค. จงเลือกทำข้อที่ง่าย ๆ ก่อน เว้นข้อยากไว้คิดตอบนาน ๆ

ง. ก่อนจะเขียนตอบจงอ่านให้ดี เมื่อแน่ใจว่าท่านทำถูกแล้ว จงเขียนตอบลงไป

จ. อย่าเดาคำตอบ โดยที่ท่านไม่มีเหตุผลแวดล้อมว่าที่เดาไปนั้นมีส่วนถูกมากกว่าส่วนผิด

ฉ. จงเลือกเวลาไว้อ่านทานคำตอบอีกครั้งหนึ่ง

2. การตอบข้อสอบแบบเรียงความ ท่านควรปฏิบัติดังต่อไปนี้ ในเวลาเรียงความสำหรับตอบคำถาม

ก. อ่านคำถามโดยละเอียด แยกคำถามเป็นส่วนว่าผู้ออกข้อสอบถามอะไรบ้าง ขีดเส้นใต้ส่วนต่าง ๆ ของคำถามแล้วลงหัวข้อกำกับไว้ให้ชัดเจน

ข. จงวางโครงเรื่อง สำหรับ เรียงความ ตอบ คำถามไว้ก่อนแล้ว นำโครงเรื่องไปเปรียบเทียบกับคำถามว่า โครงเรื่องนั้นสามารถตอบคำถามได้หมดแล้วหรือยัง

ค. จงเขียนตอบให้ตรงประเด็น และชักตัวอย่างประกอบให้ชัดเจน อย่าพยายามเขียนยาว ๆ โดยไม่จำเป็น

ง. จงเขียนด้วยลายมือที่อ่านง่าย เว้นวรรคตอนให้ดี เมื่อจบใจความจงย่อหน้า ถ้าจะตอบเป็นข้อ ๆ จงเขียนเลขกำกับหัวข้อให้ถูกต้อง

จ. จงเหลือเวลาไว้อ่านทบทวน และแก้ไขคำตอบให้ดีขึ้น

บทที่ ๑

วิธีเรียนภาษาไทย

ครูส่วนมากมีความเห็นว่า นักเรียนสมัยนี้เรียนวิชาภาษาไทยอ่อนลง ดังจะเห็นข้อเท็จจริงว่านักเรียนเขียนหนังสือผิดมากขึ้น พูดไม่ถูกมากขึ้น เช่นพูดคำกล้ำคำควบไม่ได้ นอกจากนั้นนักเรียนทั่วไปยังมีความสนใจในวรรณคดีของตนน้อยลงด้วย เรื่องนี้เป็นเรื่องที่น่าตกใจ สำหรับคนไทยทั้งชาติ เพราะถ้าขืนปล่อยให้เป็นเช่นนี้แล้ว ก็น่ากลัวว่าภาษาไทยจะเสื่อมลงไปทุกที

ภาษาไทยเป็นสาขาวิชา ซึ่งจำเป็นที่สุดสำหรับคนไทย บางทีนักเรียนอาจจะยังไม่ทราบซึ้งข้อนี้ ขอให้ลองนึกดูว่าวิชาที่เรียนในชั้นดูบ้างว่า มีวิชาใดที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาษาไทย แม้แต่การเรียนวิชาภาษาต่างประเทศ เราก็ยังต้องใช้ภาษาไทยในบางโอกาส นักเรียนที่อ่อนภาษาไทย จึงมักจะอ่อนวิชาอื่นตามไปด้วย

นักเรียนหลายคนมักจะบ่นว่า วิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่น่าเบื่อ ข้อนี้อาจจะมีส่วนจริงอยู่บ้าง แต่วิชาอื่นก็มักมีส่วนที่น่าเบื่ออยู่บ้างไม่มากก็น้อย นักเรียนที่เบื่อภาษาไทยมักจะ

หาเรื่องค่อนแคะว่า ครูไม่ได้สอนภาษาไทย สอนแต่ภาษาแขก และภาษาเขมรเสียเป็นส่วนมาก แต่นักเรียนก็พึงระลึกว่าภาษาไทยนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับภาษาบาลีสันสกฤต ภาษาเขมรและภาษาอื่น ๆ อยู่มาก ถ้าไม่ศึกษาถึงส่วนของภาษาเหล่านั้น ที่มีความเกี่ยวข้องกับภาษาไทยแล้ว เราจะเข้าใจภาษาของเราได้ยาก ข้อสำคัญในเรื่องนี้ดูจะเกี่ยวโยงกับความสนใจของนักเรียนเสียมากกว่า นักเรียนที่เบื่อภาษาไทยมักจะนึกว่าภาษาไทยเป็นภาษาของตน ไม่จำเป็นต้องเอาใจใส่นักก็ได้ ความคิดเช่นนี้ย่อมไม่ถูกต้อง ที่จริงภาษาไทยเป็นวิชาที่ต้องเอาใจใส่ให้มาก เพราะเป็นวิชาที่เราจำเป็นต้องใช้อยู่ทุกวัน

ภาษาไทยที่สอนในโรงเรียนนั้น แยกออกเป็นสาขาที่สำคัญ 3 สาขา คือ (1) หลักภาษาไทย (2) วรรณคดีและประวัติวรรณคดี (3) แต่งความ การเรียนสามสาขานี้ย่อมเกี่ยวข้องกับทักษะทั้ง 4 ของการสอนภาษา ทักษะทั้งสี่นั้นได้แก่ การพูด การฟัง การเขียน และการอ่าน ไม่ว่าเราจะเรียนส่วนใดส่วนหนึ่งของภาษาไทย เราย่อมต้องพูด ต้องฟัง ต้องเขียน และต้องอ่าน ทักษะทางภาษาที่เราใช้

มากที่สุดในการเรียนได้แก่ การเขียนและการอ่าน ผู้เขียนจึงได้แยกเขียนถึงทักษะทั้งสองนี้ในบทที่ 8 และบทที่ 3 ส่วนทักษะในการพูดและการฟังนั้นจะได้กล่าวในบทต่อไป

วิธีปรับปรุงการพูด

การพูดประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ การเรียบเรียงเนื้อเรื่อง และการเปล่งเสียงออก การเรียบเรียงเนื้อเรื่อง มีลักษณะเหมือนกับการเรียงความในการเขียน ส่วนการเปล่งเสียงนั้นเป็นกลไกของการพูด ซึ่งคนเราต้องฝึกฝนจึงจะพูดได้ดี การที่เราจะพูดได้ดีนั้น เราต้องคำนึงถึงส่วนประกอบทั้งสองนี้ ข้อแนะนำต่อไปนี้จะช่วยปรับปรุงการพูดของท่านได้ตามสมควร

1. การพูด ท่านควรศึกษาเนื้อเรื่องที่จะพูดให้เข้าใจเสียก่อน การพูดก็คือการเรียงความออกเป็นเสียงนั่นเอง ถ้าเนื้อเรื่องที่พูดไม่เป็นที่น่าสนใจ ผู้ฟังก็ไม่สนใจ ดังนั้นปัญหาอันสำคัญเบื้องต้นของการพูดก็คือ การเตรียมเนื้อเรื่องให้ดี ผู้พูดต้องเข้าใจเนื้อเรื่องที่ตนจะพูดอย่างแจ่มแจ้ง และจะต้องรู้ว่าควรเริ่มต้นตรงไหน จบลงตรงไหน และจะเน้นตอนใด

2. เวลาพูดควรหาตัวประกอบ หรือยกข้อเท็จจริงมาอธิบายให้ชัดเจน ผู้ฟังย่อมไม่มีเวลากลับมาฟังการพูดของเรา

ได้หลายหนไม่เหมือนกับการอ่าน ซึ่งผู้อ่านอาจจะหันกลับมาอ่านเรื่องที่เขาสงสัยได้หลายหน เมื่อเป็นเช่นนี้ เราจึงควรจัดสรรหาเนื้อเรื่องที่จะพูดให้ฟังง่ายเข้าใจง่าย และหาตัวอย่างประกอบให้ชัดเจน

3. เวลาพูดจงเปล่งเสียงให้ชัดถ้อยชัดคำ การเปล่งเสียงให้ชัดนี้มิได้หมายความว่า เราจะต้องออกเสียงให้ชัดเท่า ๆ กันทุกคำ แต่หมายความว่า เราจะต้องพูดให้ช้าพอสมควร พูดให้ดังพอที่ทุก ๆ คนจะได้ยิน และออกเสียงให้ถูกต้อง

4. จงศึกษาวิธีพูดของนักพูด จงสังเกตว่าท่านชอบฟังใครพูด เวลาฟังเขาพูดจงพิจารณาว่าเขาเปล่งเสียงอย่างไร เรียบเรียงเนื้อเรื่องอย่างไร แล้วศึกษาวิธีของเขา เพื่อนำมาดัดแปลงการพูดของท่านให้ดีขึ้น ทั้งนี้มิได้หมายความว่าท่านจะต้องเอาอย่างเขา เป็นแต่เพียงว่าศึกษาวิธีการของเขา และนำมาใช้ให้เหมาะกับบุคคลิกลักษณะของท่านเท่านั้น

วิธีปรับปรุงการฟัง

คนส่วนมากเข้าใจว่าตนฟังเป็น แต่ตามที่จริงแล้วนักเรียนเป็นจำนวนมากฟังครูไม่ค่อยรู้เรื่อง กล่าวคือ จับใจ

ความที่สำคัญที่ครูพูดยังไม่ได้ บางทีก็เข้าใจผิดหรือแปลเรื่องที่ฟังผิดไปมาก ๆ เราอาจจะทดลองได้ง่าย ๆ โดยให้นักเรียนหลาย ๆ คนฟังปาฐกถาเรื่องเดียวกัน เมื่อฟังจบแล้วลองให้นักเรียนเหล่านั้นเล่าเรื่องที่ได้ฟัง ซ้ำอีกครั้งหนึ่ง จะเห็นได้ว่านักเรียนหลายคนเล่าไม่ได้ บางคนอาจจะเล่าได้ แต่จับใจความผิดไป คนที่เล่าได้อย่างถูกต้องก็มี แต่จำนวนคงไม่มากนัก

การค้นคว้าในต่างประเทศ แสดงผลว่านักเรียนเป็นจำนวนมากยังฟังไม่เป็น เขาจึงได้สอนการฟังให้แก่นักเรียนของเขาตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนในชั้นประถมปีที่ ๑ ถ้าท่านอยากเป็นนักฟังที่ดี จงปฏิบัติตนดังต่อไปนี้

1. จงตั้งใจฟัง เวลาฟังครูสอนก็ดี ฟังปาฐกถาก็ดี จงฟังอย่างตั้งอกตั้งใจ อย่าปล่อยให้จิตใจล่องลอยไปที่อื่น

2. จงจดโน้ตในเวลาฟัง ถ้าไม่ได้ฟังหนเดียว เราควรจะจำเรื่องไม่ได้นานเพื่อกันลืม เราจึงควรทำโน้ตในเวลาฟังเสมอ เรื่องนี้ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ ๕

3. จงแยกให้ถูกว่าส่วนใดเป็นส่วนสำคัญ และส่วนใดเป็นข้อปลีกย่อย การที่เราจะแยกส่วนสำคัญและส่วนปลีกย่อยได้นั้น จะต้องอาศัยการฝึกหัด บางทีเราก็สังเกตจากวิธี

พูดของผู้พูดได้เหมือนกัน กล่าวคือ ผู้พูดมักจะเน้นเสียงในเวลากล่าวถึงส่วนสำคัญ หรือบางทีผู้พูดก็บอกไว้เลยว่า ตอนใดเป็นตอนสำคัญ

1. จงทดสอบตนเองว่าฟังเข้าใจแค่ไหน ถ้าท่านจดโน้ตไว้ในเวลาฟัง จงเปิดสมุดและระลึกถึงเรื่องที่ได้ฟังแล้วทดสอบกับโน้ตดูว่าท่านจำเป็นแค่ไหน และจำได้ถูกต้องเพียงไร ถ้ามีโอกาสท่านควรจะสอบถามผู้พูดดูว่าที่ท่านฟังไปนั้นถูกต้องตามที่เขาพูดหรือเปล่า อีกวิธีหนึ่งที่จะทดสอบการฟังได้ก็คือ จงทดสอบหนังสือที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่พูด ถึงแม้หนังสือที่ใช้ทดสอบนั้นจะไม่ตรงกับเรื่องที่พูดเลยทีเดียว แต่ใจความในหนังสือย่อมจะเทียบเคียงกับใจความสำคัญของเรื่องที่พูดได้ตามสมควร

5. จงหัดวิจารณ์การพูดของคนอื่น ท่านจะวิจารณ์การพูดของคนอื่นก็ต่อเมื่อท่านฟังได้ดี การวิจารณ์จึงเท่ากับเป็นการเตือนให้ท่านฟังอย่างพินิจพิเคราะห์อีกทีหนึ่ง

วิธีเรียนหลักภาษาไทย

หลักภาษาไทยเป็นวิชาที่จะทำให้นักเรียนพูด ฟัง เขียนและอ่านภาษาของตนได้ถูกต้องคล่องแคล่ว ถ้าท่านไม่รู้จักอักขรวิธี ท่านอาจจะอ่านคำเขียนไม่ถูก หรือเขียนคำบางคำ

ไม่ถูก ถ้าท่านไม่เข้าใจรูปประโยคของภาษาไทย ท่านจะเขียนหนังสือไม่เป็นเรื่อง หรืออ่านหนังสือโดยจับใจความไม่ได้ชัดเจน เรื่องของหลักภาษาจึงเป็นเรื่องที่นักเรียนต้องเอาใจใส่ศึกษา

นักเรียนบางคนชอบดูคะแนนเต็มของวิชาที่เรียน ถ้าเห็นว่าวิชาใดคะแนนน้อยก็ไม่ค่อยเอาใจใส่ เพราะถือเสียว่าทำวิชาที่คะแนนเต็มมาก ๆ ให้ดีก็ถัวกันได้ การทำเช่นนี้อาจจะทำให้ท่านสอบไล่ได้ แต่ก็อาจทำให้ท่านอ่านภาษาไทยซึ่งจะทำให้การเรียนโดยทั่วไปอ่อนลงในอนาคต จึงขอใคร่เตือนว่า วิชาในหมวดภาษาไทยบางวิชา เช่น วิชาไวยากรณ์ไทยอาจจะมีคะแนนเต็มน้อย แต่วิชานี้มีความสำคัญเป็นอันมาก ไม่น่าจะละเลยในการศึกษา

ในการเรียนหลักภาษาไทยนั้น ท่านควรเอาใจใส่ต่อหลัก ๓ ประการคือ

1. ความเข้าใจเป็นสิ่งสำคัญ ภาษาไทยย่อมมีหลักเกณฑ์ที่ยึดถือได้ แต่ก็ย่อมมีข้อยกเว้นอยู่มาก ในการเริ่มต้นเรียนจนกระทั่งหน้าสุดท้าย การท่องนั้นอาจจะทำให้ท่านเบื่อวิชานี้ด้วย ถ้าท่านจับหลักใหญ่ได้แล้ว ท่านจะเรียนได้สบายและจะเห็นว่าหลักภาษาไทยเป็นวิชาที่น่าสนใจไม่น้อย

2. โครงเรื่องจะทำให้เข้าใจหลักภาษาได้ดี ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ภาษาไทยมีหลักใหญ่ และมีข้อยกเว้นมาก ถ้าอ่านจากหนังสือหรือศึกษาจากครูโดยมิได้ทำโครงเรื่องดู ท่านอาจจะสับสน และมองส่วนสำคัญไม่เห็นชัด จงหัดทำโครงเรื่องตามคำแนะนำในบทที่ 6 แล้วท่านจะเข้าใจหลักภาษาไทยได้ง่าย

3. ตัวอย่างจากตำราและวรรณคดีจะช่วยความเข้าใจได้ดี การเข้าใจหลักโดยไม่มีตัวอย่างจะทำให้เราลืมง่าย ถ้าศึกษาหลักใหญ่และจำข้อยกเว้นได้พอสมควร แล้วจงพยายามหาตัวอย่างเพิ่มเติมจากตำราและวรรณคดีที่ท่านได้อ่าน อย่าอาศัยแต่ตัวอย่างจากตำราหลักภาษาเท่านั้น จงหาตัวอย่างจากที่อื่นเพิ่มเติม เพื่อเป็นเครื่องพิสูจน์ว่าท่านเข้าใจหลักของภาษาอย่างแท้จริง

วิธีเรียนวรรณคดี และประวัติวรรณคดีไทย

วรรณคดีและประวัติวรรณคดีเป็นวิชาที่น่าสนใจเพราะวรรณคดีย่อมมีส่วนสัมพันธ์กับชีวิตที่เป็นจริง นอกจากนั้นวรรณคดียังเป็นเรื่องราวที่ผู้ประพันธ์ได้เรียบเรียงด้วยภาษา

อันไพเราะและกระทัดรัด ถึงแม้บางตอนจะเข้าใจยากก็ตาม แต่เมื่อเราได้ศึกษาจนเข้าใจแล้ว เราจะรู้สึกซาบซึ้งในรสภาษายิ่งขึ้น ข้อแนะนำในการเรียนวรรณคดีและประวัติวรรณคดีมีดังต่อไปนี้

1. จงอ่านอย่างพินิจพิเคราะห์ วรรณคดีไม่ใช่นิยายซึ่งมีไว้สำหรับอ่านลวก ๆ การที่เราจะซาบซึ้งในรสของวรรณคดีได้ เราจำเป็นต้องศึกษาพอสมควร อย่างน้อยที่สุดเราต้องเข้าใจคำแปลศัพท์ที่ปรากฏในวรรณคดี เราจะต้องรู้ประวัติของผู้ประพันธ์ และประวัติของเรื่องราวที่ผู้ประพันธ์ได้บรรยายไว้ในวรรณคดีนั้นด้วย

2. จงศึกษาวิธีการประพันธ์จากวรรณคดี ตามปกติวรรณคดีแต่ละเรื่อง มักจะมีตอนที่ไพเราะน่าจับใจอยู่เป็นอันมาก จงศึกษาวิธีประพันธ์จากตอนนั้นให้ละเอียดว่า ผู้ประพันธ์ใช้ถ้อยคำอย่างไร เรียงลำดับถ้อยคำอย่างไร ถ้าเป็นไปได้ก็ควรจะท่องจำตอนที่ไพเราะเหล่านั้นไว้ด้วย

3. จงอ่านหนังสือให้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลาศึกษาวรรณคดีได้นั้น ท่านจะต้องอ่านมาก ศึกษามาก อย่าอ่านเฉพาะหนังสือที่กำหนดให้เรียน จงพยายามอ่านหนังสือ

ต่าง ๆ ที่กล่าวไว้ในประวัติวรรณคดี ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ นอกนั้นท่านควรจะอ่านหนังสือประเภทวิจารณ์วรรณคดีหลาย ๆ เล่ม เพื่อช่วยให้ท่านได้รับความเข้าใจหลายแง่หลายมุม

4. เวลาอ่านวรรณคดี จงปล่อยให้จิตใจโน้มเอียงไปตามกระแสของเรื่องวรรณคดีแทบทุกเรื่อง มักจะมีบางตอนที่เป็นไปไม่ได้ในชีวิตปัจจุบัน ถ้าท่านอ่านโดยการขัดแย้งกับเนื้อเรื่องว่าตอนนั้นเป็นไปไม่ได้ ตอนนี้ไม่จริงแล้ว ท่านจะไม่ได้รับรสวรรณคดีเต็มที่ ทางที่ดีท่านควรปล่อยจิตใจให้เป็นไปตามเนื้อเรื่อง และทำอารมณ์ให้เหมาะกับท้องเรื่อง ถ้าทำได้เช่นนี้ท่าน จะมอง เห็น ความ ไพเราะ ของ วรรณ คดี ได้ดีขึ้น

5. จงวิจารณ์วรรณคดีที่ท่านอ่าน เมื่ออ่านวรรณคดีจบลงแล้วจงเขียนความรู้สึกที่ ท่านได้รับ จากการ อ่านนั้น ลงว่าท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวรรณคดีที่อ่านอย่างไร การวิจารณ์นั้นยิ่งทำละเอียดได้เท่าไร ก็ยิ่งเป็นผลดีเท่านั้น เมื่อท่านเขียนคำวิจารณ์เสร็จแล้ว จงศึกษาจากตำราประวัติวรรณคดีว่า

คนอื่นเขาวิจารณ์เรื่องนั้นว่าอย่างไร การทำเช่นนี้จะทำให้ท่านเข้าใจวรรณคดีได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น

ในบทนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงวิธีเรียนภาษาไทย สำหรับบางวิชาเป็นการเพิ่มเติมจากที่ได้แยกกล่าวไว้เป็นบทอื่นต่างหาก ท่านย่อมทราบอยู่แล้วว่า การอ่านกับการเขียนเป็นส่วนสำคัญของการเรียนภาษาไทย เรื่องทั้งสองนี้ผู้เขียนได้แยกเป็นบทต่างหากจึงไม่ได้นำมากล่าวซ้ำในที่นี้อีก

บทที่ ๑๐
วิธีเรียนภาษาต่างประเทศ

ภาษาต่างประเทศเป็นวิชาสำคัญสำหรับคนในสมัยปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะคนในประเทศต่าง ๆ ติดต่อกันมากขึ้น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นมากขึ้น นอกจากนั้นนักเรียนไทยยังต้องอาศัยตำรับตำราภาษาต่างประเทศอยู่มาก เพราะตำราภาษาไทยยังมีไม่เพียงพอ นักเรียนที่อ่อนภาษาต่างประเทศมักจะแก้ตัวว่า ไม่เห็นมีความจำเป็นจะต้องเรียนภาษาอื่น ใช้เฉพาะภาษาของเราก็เพียงพอแล้ว แต่ถ้ามองให้ลึกซึ้งแล้วก็จะเห็นว่า คนที่ไม่รู้จักภาษาต่างประเทศนั้นมีทางเสียเปรียบคนที่รู้จักภาษาต่างประเทศหลายอย่าง

ความจริงการเรียนภาษาต่างประเทศนั้น ไม่สู้จะยากเกินไปสำหรับคนที่สนใจจริง ๆ เหตุที่นักเรียนส่วนมากเรียนไม่ได้ก็เพราะเบื่อหน่ายในการที่จะต้องท่องจำถ้อยคำ และประโยคในภาษาอื่น ถ้าฝืนอกฝืนใจท่องและศึกษาต่อไม่นานนัก เราก็พอจะมองเห็นว่า ภาษาต่างประเทศเป็นวิชาที่น่าสนใจอยู่เป็นอันมาก

ภาษาต่างประเทศที่ใช้ในเมืองเรามากที่สุด ได้แก่ภาษาอังกฤษ ใจความในบทนี้จึงได้ยกเอาเรื่องของภาษาอังกฤษมาเป็นตัวอย่างอยู่บ่อย ๆ แต่คำแนะนำที่เขียนไว้นี้ย่อมใช้กับการเรียนภาษาอื่น ๆ ได้เหมือนกัน

คำแนะนำในการเรียนภาษาต่างประเทศ

วิธีสอนภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะวิธีสอนภาษาอังกฤษนั้นเปลี่ยนแปลงไปมากในระยะสี่ห้าปีมานี้ แต่ก็ยังมีครูเป็นจำนวนมากที่ยังใช้วิธีสอนแบบเดิมอยู่ ถึงแม้ครูจะมีวิธีสอนอย่างใดก็ตาม คำแนะนำต่อไปนี้จะช่วยให้ท่านเรียนภาษาต่างประเทศได้ง่ายขึ้น

1. จงเรียนด้วยความตั้งใจ การเรียนภาษาต่างประเทศนั้นมีส่วนที่น่าเบื่ออยู่ ตรงที่เราจะต้องท่องมากมาย ท่องไปเท่าไรก็ดูเหมือนเราจะรู้เรื่องอะไรเพิ่มไม่มากนัก แต่ถ้าเราตั้งอกตั้งใจศึกษาจริง ๆ แล้ว จะเห็นได้ว่าเราท่องไปไม่นานนักเราก็พอจะพูดได้ อ่านออกเขียนได้พอประมาณ

2. การพยายามใช้ภาษาต่างประเทศ ทุกโอกาสที่จะทำได้ การเรียนภาษานั้นเราเรียนเพื่อจะนำไปใช้ เราจะใช้ได้ดีก็ต่อเมื่อเราได้ใช้อยู่บ่อย ๆ ถึงแม้เราจะมีความรู้ในภาษา

ต่างประเทศเพียงเล็กน้อยในตอนต้น ถ้าเราใช้มันอยู่เสมอความรู้ของเราก็จะแน่นแฟ้นและกว้างขวางขึ้น โอกาสที่จะใช้ภาษาต่างประเทศได้ คือ

ก. ใช้ในการอ่าน จงพยายามอ่านหนังสือภาษาต่างประเทศให้มาก ในขั้นต้นควรจะอ่านเรื่องที่ง่าย ๆ และสั้น ๆ แล้วค่อยอ่านเรื่องยาวและยากขึ้นตามลำดับ

ข. ใช้ในการฟัง จงหาโอกาสฟังให้มาก โดยฟังจากวิทยุ แผ่นเสียง และภาพยนตร์ ในสมัยนี้ภาษาอังกฤษนับว่าแพร่หลายมาก ถ้าจะหาโอกสฟังจริง ๆ ย่อมไม่ยากนัก ในตอนต้น ๆ เราอาจฟังไม่เข้าใจ แต่เมื่อได้หัดบ่อย ๆ เข้าเราจะฟังเข้าเข้าใจเพิ่มขึ้นทีละน้อย

ค. ใช้ในการเขียน การเขียนเรื่องราวเป็นภาษาต่างประเทศจะช่วยให้เข้าใจภาษาต่างประเทศได้ดีขึ้น ในขั้นต้นท่านควรจะหัดเขียนใจความสั้น ๆ เมื่อเขียนเสร็จแล้วควรขอให้ครู ตรวจ หรือ ลอง ตรวจ สอบ ดูกับ ตำรา ภาษา ต่าง ประเทศก็ได้

ง. ใช้ในการพูด การที่เราได้พูดภาษาต่างประเทศบ่อย ๆ จะช่วยให้เราเรียนได้ง่ายขึ้น ถ้ามีโอกาสจงหัดพูดทัน ที

โรงเรียนหลายแห่งเริ่มมีชุมนุมภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกหัดการพูด ถ้าท่านต้องการที่จะเรียนภาษาอังกฤษให้ได้ผล ก็ควรจะเข้าร่วมกับสมาคมชนิดนี้

3. จงพยายามคิดเป็นภาษาต่างประเทศ การที่เราจะใช้ภาษาต่างประเทศได้ดี เราจะต้องคุ้นกับภาษานั้น ๆ พอที่จะคิดเป็นภาษานั้นได้ วิธีที่จะคิดเป็นภาษาต่างประเทศได้มีอยู่วิธีเดียวคือ หัดคิดเป็นภาษานั้นอยู่บ่อย ๆ อย่าพยายามแปลภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ จงหัดคิดจากใจความที่ง่าย ๆ ขึ้นไป ในขั้นต้นเราควรจะใช้ประโยคง่าย ๆ เช่น I am a boy หรือ I have a book ได้โดยไม่ต้องแปลจากภาษาไทย เมื่อคิดในเรื่องง่าย ๆ เช่นนี้ได้ ต่อไปก็หัดคิดเรื่องที่ยาก ๆ เป็นภาษาต่างประเทศต่อไป

4. จงหัดใช้พจนานุกรมของภาษานั้น ๆ ในตอนต้นท่านอาจจะมีความจำเป็นต้องใช้พจนานุกรม อังกฤษ—ไทย หรือ ไทย—อังกฤษ เมื่อท่านอ่านออกได้มากพอสมควรแล้ว ท่านควรจะลดการใช้พจนานุกรมสองภาษาลง และหัดใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษล้วน ๆ เมื่อลงมือใช้พจนานุกรมชนิดนี้ใหม่ ๆ ท่านอาจจะได้รับความลำบากในการค้นหาศัพท์

แต่อย่าท้อถอย จงพยายามใช้ต่อไปเรื่อย ๆ ไม่นานนักท่านจะใช้ได้ และท่านจะมีความรู้ในภาษาต่างประเทศได้ดีขึ้นโดยวิธีนี้

5. จงอ่านเรื่องที่ท่านทราบดีอยู่แล้ว จากบทความในภาษาต่างประเทศ เวลานี้ได้มีผู้เขียนวรรณคดีไทยเป็นภาษาต่างประเทศหลายเรื่อง จงอ่านเรื่องเหล่านั้นดู ท่านจะเห็นได้ว่า ท่านเดาเรื่องออกทั้ง ๆ ที่ยังไม่รู้จักศัพท์ที่ใช้ทั้งหมด อีกอย่างหนึ่งการอ่านเรื่องชนิดนี้ จะทำให้ท่านซาบซึ้งในภาษาต่างประเทศได้เร็วขึ้น

6. จง พยา ยาม หลีก เลี่ยง การ แปล ภาษา ต่าง ประ เทศเป็นภาษาไทย หรือแปลภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศนั้นทำให้เรียนได้ช้า ทั้งนี้เพราะลักษณะของภาษาต่างประเทศนั้นย่อมแตกต่างกัน ถ้าพยายามแปลกลับไปกลับมาแล้ว โอกาสที่จะใช้ภาษาต่างประเทศล้วน ๆ ย่อมน้อยลง

7. จงท่องจำให้มาก วิธีเรียนภาษาต่างประเทศให้ได้ผลดีนั้นย่อมหลีกเลี่ยงการท่องจำไม่พ้น เวลาท่องท่านควรจะท่องเป็นประโยค ไม่ควรท่องศัพท์เป็นคำ ๆ การท่องทั้งประโยคจะได้ผล 2 อย่างคือ

(ก) ทำให้การท่องมีความหมายและมีรสสนุกมากขึ้นและ

(ข) ท่านจะได้ฝึกการผูกประโยคภาษาต่างประเทศไปในตัว

8. จงเรียนด้วยวิธีการหลาย ๆ อย่าง เราทราบแล้วว่าทักษะในทางภาษามีทั้งการพูด การฟัง การเขียน และการอ่านเวลาเรียนภาษาต่างประเทศจงใช้ทักษะทั้งสี่นี้ในการเรียน อย่าเรียนโดยวิธีพูดหรือวิธีอ่านเพียงวิธีเดียว จงใช้ทุก ๆ วิธีและทุก ๆ โอกาสเท่าที่จะทำได้ การเรียนภาษาต่างประเทศโดยวิธีเดียวจะทำให้ทักษะทางภาษาของท่านจำกัด และจะทำให้การศึกษาในขั้นต่อไปลำบาก

บทที่ ๑๑

วิธีเรียนวิชาคณิตศาสตร์

คณิตศาสตร์เป็นวิทยาการที่ว่าด้วยตัวเลข และพื้นที่ซึ่งคำนวณออกมาเป็นจำนวณได้แขนงใหญ่ ๆ ของคณิตศาสตร์ได้แก่ เลข พีชคณิต เรขาคณิต ตรีโกณมิติ และแคลคูลัส แต่วิชาคณิตศาสตร์ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนทั่วไปนั้น ได้แก่ เลข พีชคณิต และเรขาคณิต ในสามสาขานี้ วิชาเลขเป็นวิชาที่มนุษย์ใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุด และดูเหมือนจะเป็นวิชาที่เรียนได้ง่ายที่สุด

ถึงแม้ว่า วิชาเลขจะเป็น วิชาที่คนเราใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุดก็มิได้หมายความว่าเราไม่ได้ใช้วิชาอื่นเลย ที่จริงชีวิตของคนสมัยใหม่นั้นต้องอาศัยวิชาคณิตศาสตร์มาก อีกอย่างหนึ่งวิชา คณิตศาสตร์ นั้นเป็น เครื่อง มือของ อาชีพชั้น สูง หลายอย่าง เช่น อาชีพทางวิศวกรรมศาสตร์ การออกแบบ การเดินเรือ และการค้า เป็นต้น ท่านที่สนใจจะศึกษาต่อในขั้นมหาวิทยาลัย ควรเอาใจใส่ต่อวิชาคณิตศาสตร์ให้มาก

วิชาคณิตศาสตร์ เป็นวิชาที่น่าเบื่อ สำหรับ คนบางคน ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะคนที่เบื่อนั้น เรียนคณิตศาสตร์ไม่ได้ดี

เนื่องจากเคยละเลยไม่เอาใจใส่ตั้งแต่ต้น ครั้นเรียนต่อไปก็ยิ่งพบปัญหายากขึ้น จึงบังเกิดความท้อถอย และความเบื่อหน่ายเพิ่มขึ้น ถ้าท่านคิดจะเรียนคณิตศาสตร์ให้ได้ดี ท่านจึงควรระมัดระวังในการเรียนขั้นต้นให้มาก ถ้ารากฐานตอนต้นดีแล้วการเรียนในขั้นต่อไปก็จะสะดวก

ถึงแม้ว่าในขณะนี้ ท่านจะเป็นนักเรียนที่อ่อนคณิตศาสตร์ ท่านก็อาจจะปรับปรุงแก้ไขตนเองให้ดีขึ้นได้ ขออย่างเดียวให้พยายามบังคับตนเอง ให้ทำตามคำแนะนำที่ดีให้ได้

คำแนะนำในการเรียนคณิตศาสตร์

คำแนะนำต่อไปนี้ จะช่วยให้นักเรียนที่อ่อนคณิตศาสตร์หรือเรียนคณิตศาสตร์ได้ดีอยู่แล้วให้ดีขึ้นได้อีกมาก จงพยายามปฏิบัติตามอย่างเอาใจใส่แล้วท่านจะเห็นผล

1. จงทบทวนสิ่งที่เรียนมาแล้วอย่างคล่องแคล่วอยู่เสมอ ถ้าท่านอ่อนใจในวิชานี้จงหันไปทบทวนต้นใหม่ และพยายามทำแบบฝึกหัดที่ท่านทำไม่ได้อีกทีหนึ่ง จงฝืนใจทำให้สำเร็จ และทำจนแน่ใจว่าท่านเข้าใจดี จึงผ่านไปทบทวนวิธีอื่นตามลำดับ

2. เวลาทำโจทย์เลขคณิต จงอ่านโจทย์ให้ถี่ถ้วนจนแน่ใจว่าเข้าใจโจทย์ดีแล้วจึงลงมือทำ นักเรียนที่ทำคณิตศาสตร์ผิดนั้นเป็นเพราะไม่เข้าใจโจทย์ หรือเข้าใจโจทย์ผิดเสียเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นท่านจึงควรระมัดระวังในเวลาอ่านโจทย์ จงถามตนเองว่าโจทย์กำหนดอะไรให้ และต้องการให้เราแก้อะไร โดยวิธีไหน เมื่อท่านแน่ใจว่า เข้าใจสิ่งเหล่านี้แล้วจึงลงมือทำ

3. จงเป็นคนถี่ถ้วนในขณะจำโจทย์คณิตศาสตร์ จงระมัดระวังตัวเลขทุก ๆ ตัว จงทบทวนดูว่าท่านได้ทำถูกต้องไปแล้วทุกก้าว การทำโจทย์คณิตศาสตร์นั้นต้องอาศัยความละเอียดลออเป็นอันมาก การบวกหรือลบเลขผิดเพียงนิดเดียวย่อมทำให้ท่านทำโจทย์ผิดทั้งข้อ

4. ถ้ามองไม่เห็นลู่ทางในการแก้ปัญหา จงพยายามใช้วัสดุทางทัศนศึกษาเข้าช่วย วิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่คิดแก้ปัญหาจากนามธรรม ซึ่งมักจะทำให้เราไขว้เขวได้ในบางโอกาส ถ้าท่านแก้ปัญหาไม่ได้ก็ควรจะลองเขียนรูปประกอบหรือเขียนกร๊าฟเปรียบเทียบดู หรือเอาสิ่งของมาตั้งตามโจทย์ดู การทำเช่นนี้เท่ากับว่าเปลี่ยนวิธีคิดจากนามธรรมมาเป็น

รูปธรรม บางทีท่านก็สามารถมองเห็นปัญหาอย่างทะลุปรุโปร่งได้ในเวลาอันรวดเร็ว

5. เวลาทำแบบฝึกหัด ตามตำรา เสร็จแล้วตั้งโจทย์เองและลองทำโจทย์นั้นดูเพื่อเป็นการทบทวน คนที่เรียนคณิต—ศาสตร์แตกฉานเท่านั้น จึงจะตั้งโจทย์เองได้ ถ้าท่านหมั่นฝึกฝนตั้งโจทย์เองท่านจะเป็นผู้ที่เรียนคณิตศาสตร์ได้ดี อีกอย่างหนึ่งการตั้งโจทย์เองนั้นทำให้ท่านมองเห็นการใช้คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวันได้มากขึ้น และทำให้วิชานี้น่าศึกษามากขึ้น

6. การพักผ่อนในเวลาทำโจทย์ยาก ๆ จะทำให้ท่านแก้ปัญหาได้ในบางโอกาส ในเวลาที่ท่านทำโจทย์ยาก ๆ บางทีท่านพยายามทำอยู่เป็นนาน ยิ่งทำก็ยิ่งยุ่ง ในโอกาสเช่นนี้ท่านควรพักเสียก่อนแล้วจึงค่อยจับทำใหม่ การพักเช่นนี้จะทำให้จิตใจท่านหายเพลีย และท่านจะแก้ปัญหาได้เร็วขึ้น

7. จงท่องจำกฎเกณฑ์และวิธีการให้ได้แม่นยำ กฎเกณฑ์ในวิชาคณิตศาสตร์ ย่อมมีอยู่เป็นอันมาก ถ้าท่านลืมไปเสียท่านจะเรียนคณิตศาสตร์ไม่ได้ผลดี จงท่องจำและฝึกซ้อมให้เจนจัดอยู่เสมอ แล้วท่านจะเรียนคณิตศาสตร์ได้สะดวก

บทที่ 12

วิธีเรียนวิชาวิทยาศาสตร์

วิทยาศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ส่วนมาก มักจะเป็น สิ่งแวดล้อมที่มีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์การเรียนวิชาวิทยาศาสตร์นั้นจำเป็นต้องอาศัยการสังเกต การคิดค้นการหาเหตุผล และการทดลอง เพื่อทำให้มนุษย์เข้าใจสิ่งแวดล้อมของตนได้ดียิ่งขึ้น

วิทยาศาสตร์แบ่งออกเป็นหลายสาขา สาขาที่ศึกษากันโดยทั่วไปในโรงเรียนได้แก่ ชีววิทยา เคมี ฟิสิกส์ ดาราศาสตร์ และธรณีวิทยา วิชาที่กล่าวมานี้ ล้วนแต่กล่าวถึงสิ่งแวดล้อม ที่เกี่ยวกับมนุษย์ทั้งสิ้น โรงเรียนส่วนมากมักจะสอนวิทยาศาสตร์เพียง 3 สาขา คือ ชีววิทยา ฟิสิกส์ และ เคมีเท่านั้น ในสมัยปัจจุบันนี้โรงเรียนได้พยายามสอนวิทยาศาสตร์สาขาอื่นเพิ่มเติมขึ้นไปเรื่อย ๆ

การเรียน วิทยาศาสตร์ นั้นให้ประโยชน์ แก่นักเรียน 2 ทาง คือ 1. ทำให้นักเรียนเข้าใจปรากฏการณ์ตามธรรมชาติที่แวดล้อมตนเองได้ดีขึ้น และ 2. ทำให้นักเรียนใช้วิธีการ

วิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวันได้ดี การศึกษาวิทยาศาสตร์นั้น ท่านจำเป็นจะต้องศึกษาให้ได้ประโยชน์ทั้งสองนี้ ถ้าได้ประโยชน์แต่เพียงอย่างเดียว การศึกษาวิทยาศาสตร์ของท่านย่อมไม่ได้ผลสมบูรณ์ตามที่ควรจะเป็น

คำแนะนำในการเรียนวิทยาศาสตร์

ดังได้กล่าวมาแล้วนั้น เราศึกษาวิทยาศาสตร์เพื่อให้รู้ทั้งกฎเกณฑ์ของวิทยาศาสตร์ และวิธีการวิทยาศาสตร์ ถ้าท่านต้องการเรียนวิทยาศาสตร์ให้ได้ผลดีแล้ว ท่านควรปฏิบัติตามคำแนะนำดังต่อไปนี้

1. จงศึกษาหลักของวิทยาศาสตร์แต่ละสาขา ให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง วิทยาศาสตร์แต่ละสาขานั้นโดยเฉพาะ ย่อมมีคำที่ใช้เฉพาะสำหรับสาขานั้น ๆ และคำเหล่านั้นย่อมมีความหมายพิเศษ ซึ่งนักเรียนจะต้องเข้าใจเสียก่อนจึงจะทำการศึกษาได้ดี ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเช่นนี้ ท่านจำเป็นต้องอ่านและทำความเข้าใจให้แจ่มแจ้งเสียตั้งแต่ตอนต้น

2. ในเวลาเรียนวิทยาศาสตร์ จงใช้วิธีการวิทยา–ศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์มีวิธีทำงานแตกต่างจากคนธรรมดา ก่อนจะลงมือศึกษาเรื่องใด นักวิทยาศาสตร์ย่อมกำหนดปัญหา

ของตนอย่างระมัดระวัง รวบรวมข้อมูลซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหานั้นโดยละเอียด ตั้งสมมุติฐานเพื่ออธิบายปัญหาที่กำลังศึกษาอยู่แล้วจึงทำการทดลองว่าสมมุติฐานนั้นจะถูกต้องหรือไม่ ในระหว่างที่ทดลองสมมุติฐานอยู่นั้น นักวิทยาศาสตร์ย่อมสังเกตวัดผล และทำสถิติไว้อย่างเรียบร้อย เมื่อวัดผลได้อย่างไรจึงค่อยสรุปเกี่ยวกับปัญหานั้นโดยละเอียด ถ้าท่านต้องการเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่ดี จะนำเอาวิธีการดังกล่าวนี้ไปใช้ในการศึกษาปัญหาทางวิทยาศาสตร์ในชั้นเรียน

3. การทดลองเป็นหัวใจของการเรียนวิทยาศาสตร์ ถ้าท่านจะศึกษาจากตำราให้ทราบว่าคนอื่นทดลองเรื่องใด ได้ผลอย่างไร ท่านอาจจะพอใจแต่เพียงแค่นั้น แต่นักเรียนวิทยาศาสตร์ที่ดี ย่อมมีความสงสัยอยู่ว่า การทดลองที่ผู้เขียนตำราทำไปนั้นอาจมีรายละเอียดที่ควรเอาใจใส่ นักเรียนเช่นนี้ย่อมอ่านและไม่ปล่อยไปเฉย ๆ ย่อมจะนำเอาการทดลองที่กล่าวไว้ในตำรานั้นมาทดลองอีกครั้งหนึ่ง เพื่อทดสอบว่าผลของการทดลองที่ตนทำนั้นเป็นจริงดังที่กล่าวไว้ในตำราหรือไม่ มีผู้กล่าวว่านักวิทยาศาสตร์ที่ดีนั้น ย่อมต้องมีความสงสัยและมีความอยากรู้อยากเห็นเป็นประจำ

4. จงนำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ มาใช้ในชีวิต ประจำวันให้มากที่สุด วิทยาศาสตร์จะมีความหมายต่อชีวิตของมนุษย์ก็ต่อเมื่อมนุษย์ รู้จักใช้ วิทยาศาสตร์ เพื่อประโยชน์แก่การ ครองชีพ ดังนั้นจึงควรใช้ความรู้ที่เห็นว่าจะใช้ได้ทุกโอกาสที่จะอำนวยให้

5. ถ้ามีโอกาส จงทดลอง และ สังเกต ปรากฏการณ์ ตามธรรมชาติโดยตนเอง การเรียนตามตำรานั้นย่อมให้ผลแก่ท่านในทางที่จะเข้าใจในหลักการใหญ่ ๆ ที่ผู้อื่นได้ค้นคว้ามาแล้ว แต่ยังมีความรู้อีกมากมายซึ่งผู้อื่นยังค้นไม่พบ ท่านควรจะลองค้นคว้า ถึงแม้ว่าท่านจะไม่สามารถค้นพบของใหม่ แต่การค้นคว้าเช่นนั้นจะทำให้จิตใจของท่านตื่นตัวอยู่เสมอ และท่านจะเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่ดีได้ในโอกาสต่อไป

6. จงหมั่น ทบทวน วิชาคณิตศาสตร์ ให้แม่นยำ อยู่เสมอทั้งนี้ เพราะวิทยาศาสตร์ หลายสาขา จำเป็น ต้องอาศัย วิชาคณิตศาสตร์ ถ้าท่านยังอ่อนคณิตศาสตร์อยู่ และท่านยังต้องการเรียนวิทยาศาสตร์ให้ได้ผลดี ท่านก็ควรจะเริ่มเรียนคณิศศาสตร์ใหม่ด้วยความระมัดระวัง

7. จงหัดคิดอย่างมีเหตุมีผล วิทยาศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยเหตุผล คนที่จะเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่ดีย่อมจะไม่ลงความเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยไม่พิจารณาข้อเท็จจริงให้รอบคอบเสียก่อน ถ้าท่านต้องการเป็นนักเรียนวิทยาศาสตร์ที่ดี จงฝึกฝนตนเองในแง่นี้อย่างสม่ำเสมอ

บทที่ 13
วิธีเรียนวิชาสังคมศึกษา

วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่ว่าด้วยข้อเท็จจริง สภาพการณ์ ปัญหาและขนบธรรมเนียมซึ่งเกิดขึ้นในหมู่ชน เป็นวิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ ระหว่างมนุษย์ แต่ละคนกับ สังคม ของมนุษย์ และเป็นวิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกัน การที่นักเรียนจะเรียนสังคมศึกษาให้เข้าใจดีนั้น นักเรียนต้องเป็นผู้รู้จักสังเกตเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นในสังคมของตน และรู้จักพิจารณาว่าเหตุการณ์เช่นนั้นมีความหมายต่อสังคมและต่อตนเองอย่างไร

วิชาในหมวดสังคมศึกษาแบ่งออกเป็นสาขาต่าง ๆ ซึ่งได้แก่วิชาประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และการปกครอง เป็นต้น วิชาเหล่านี้เปิดแพร่หลายในโรงเรียนทั่วไปอยู่แล้ว แต่นักเรียนโดยมากมักจะเรียนวิชาเหล่านี้ โดยอาศัยการท่องจำซึ่งทำให้นักเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ได้จริง แต่ไม่ได้สอนให้นักเรียน รู้จัก ความ หมาย และ ประโยชน์ ของ สังคม

ศึกษาอย่างแท้จริง ถ้าท่านต้องการเรียนวิชาสังคมศึกษาให้ได้ผลดีแล้วท่านควรจะเอาใจใส่ต่อคำแนะนำดังต่อไปนี้

ข้อแนะนำในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์

วิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยประวัติของมนุษย์ส่วนมากเกิดจากการศึกษา และการสันนิษฐานจากหลักฐาน ซึ่งตกทอดมาตั้งแต่สมัยโบราณ ผู้เขียนประวัติศาสตร์แต่ละคนย่อมแทรกความคิดเห็นของตนในเวลาเขียน ดังนั้นตำราประวัติศาสตร์ต่าง ๆ จึงมีส่วนลำเอียงไปข้างหนึ่งไม่มากก็น้อย เวลาเรียนประวัติศาสตร์จึงควรปฏิบัติตนดังต่อไปนี้

1. จงอ่านหนังสือหลาย ๆ เล่ม ถ้าท่านต้องการศึกษาประวัติศาสตร์ตอนใดตอนหนึ่งให้เข้าใจโดยละเอียด ท่านควรจะฟังความคิดเห็นจากคนหลาย ๆ คน ไม่ควรยอมรับข้อคิดเห็นจากนักประวัติศาสตร์คนใดคนหนึ่งโดยตรง เพราะนักประวัติศาสตร์ผู้นั้นอาจสันนิษฐานเหตุการณ์ตอนใดตอนหนึ่งผิดพลาดไปได้ นอกจากนั้นนักประวัติศาสตร์ผู้นั้นอาจมีความลำเอียงในบางเรื่อง จึงเขียนบิดเบือนหรือปกปิดความจริงบางประการเสีย

2. จงศึกษาประวัติศาสตร์ เพื่อให้เข้าใจ ถึงความเปลี่ยนแปลงของมนุษย์เป็นส่วนรวม การท่องจำเหตุการณ์ปลีกย่อย จำวันเดือนปี ได้อย่าง แม่นยำ แต่เพียงอย่างเดียว จะไม่ทำให้ท่านเข้าใจประวัติศาสตร์อย่างแจ่มแจ้ง ท่านจำเป็นจะต้องมองเห็นภาพ ส่วน รวม ว่าเรื่อง ราว ของ มนุษย์ ที่ท่าน ศึกษา นั้น เริ่มต้นอย่างไร เจริญหรือเสื่อมลงอย่างไร เป็นเพราะเหตุใดกล่าวสั้น ๆ ว่าท่านจำเป็นต้องศึกษาเรื่องของมนุษย์ทั้งชาติ โดยเอาใจใส่ต่อประวัติของบุคคลให้น้อยลง

3. จงเปรียบเทียบ เหตุการณ์ใน ประวัติศาสตร์ กับเหตุการณ์ปัจจุบัน ถ้าท่านเป็นนักศึกษาที่ดีท่านพอจะสรุปได้กว้างๆ ว่า เหตุการณ์ของบ้านเมืองในสมัยปัจจุบันนี้เป็นอย่างไร มีส่วนคล้ายคลึง หรือ แตกต่าง กับ เหตุการณ์ในประวัติ ศาสตร์ สมัยใด นอกจากนั้น ท่านควรเปรียบเทียบดูด้วยว่า ต้นเหตุของเหตุการณ์ในสมัยปัจจุบันคืออะไร และต้นเหตุของเหตุการณ์ในสมัยประวัติศาสตร์ คืออะไร ถ้าท่านทำได้ดังนี้ ท่านจะรู้สึกซาบซึ้งในวิชาประวัติศาสตร์มากขึ้น

4. ในเวลาเรียนประวัติศาสตร์ จงเปรียบเทียบ วัน เดือน ปี ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศหนึ่งกับ วัน

เดือน ปี ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศอื่นอีก การเปรียบเทียบ เช่นนี้จะทำ ให้ท่าน มองเห็นความ เคลื่อน ไหวและความเปลี่ยนแปลงของมนุษย์เป็นส่วนรวมได้ดีขึ้น

5. จงศึกษาภูมิศาสตร์ให้เข้าใจชัดเจน วิชาประวัติ-ศาสตร์ ย่อมมี ส่วน เกี่ยว ข้อง กับ วิชา ภูมิศาสตร์ อยู่เป็น อัน มาก ถ้าท่าน ทราบแต่ เพียงเหตุการณ์ โดยไม่ ทราบถึง สภาพ-ทางภูมิ-ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น ความรู้ของท่านจะไม่แน่นแฟ้น และท่านอาจเข้าใจเรื่องราวบางอย่างผิดไป

6. จงทำโครงเรื่องของเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ให้ถูกต้อง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใน ประวัติศาสตร์นั้น ย่อมแยกแยะรายละเอียดออกไป ได้อย่างมากมาย ถ้าท่านอ่านตำราไปเฉย ๆ ท่านอาจจะแยกประเด็นที่สำคัญไม่ได้ จงหัดทำโครงเรื่องตามคำแนะนำที่ ได้กล่าวไว้

ข้อแนะนำในการเรียนวิชาภูมิศาสตร์

วิชา ภูมิ ศาสตร์ ว่า ด้วย สิ่ง แวด ล้อม ตาม ธรรม ชาติ ของมนุษย์ สิ่งแวดล้อมดัง กล่าวนี้ย่อม ผูกพัน อยู่กับ ชีวิตมนุษย์ อยู่ทุก อย่าง ดังนั้นมนุษย์จึงต้องศึกษา ภูมิศาสตร์ของประเทศของตนและ ประเทศอื่น ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้อง กับประเทศ ของตน

ให้เข้าใจอย่างละเอียด การที่จะเรียนภูมิศาสตร์ให้ได้ผลดีนั้น ท่านควรพิจารณาถึงคำแนะนำต่อไปนี้

1. จงใช้แผนที่ให้มาก แผนที่จะช่วยให้ท่านมองเห็นภูมิภาคส่วนใหญ่ของประเทศที่ท่านกำลังศึกษา จะทำให้ท่านเข้าใจว่าเหตุใดพลเมืองในประเทศหนึ่ง จึงทำมาหากินอย่างหนึ่งเป็นส่วนใหญ่ และจะทำให้เข้าใจว่าเหตุใดสภาพของคนในประเทศนั้นจึงแตกต่างกับประเทศอื่น แผนที่ที่จะใช้ในการเรียนภูมิศาสตร์มีอยู่หลายชนิด ถ้าสามารถทำได้ ท่านควรศึกษาจากแผนที่ซึ่งมีส่วนนูนส่วนเว้า เพื่อทำให้มองเห็นภาพของประเทศที่ศึกษานั้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. จงเปรียบเทียบประเทศที่กำลังศึกษา กับประเทศอื่นซึ่งท่านได้ศึกษามาแล้ว การเปรียบเทียบกันเช่นนี้จะทำให้ท่าน มองเห็นส่วนที่คล้ายคลึงกัน และส่วนที่แตกต่างกันได้ดีขึ้น นอกจากนั้น ยังจะทำให้การศึกษาภูมิศาสตร์สนุกสนานน่าสนใจยิ่งขึ้น

3. จงพยายามศึกษาเพื่อให้เข้าใจเรื่องราวส่วนรวม อย่าท่องชื่อต่าง ๆ โดยไม่มีความหมาย การท่องจำชื่อภูเขา

แม่น้ำและเมือง สำคัญโดยไม่เห็นภาพ ส่วนรวมนั้นจะทำให้ท่านเบื่อหน่ายต่อวิชาภูมิศาสตร์ และจะทำให้ท่านลืมชื่อที่ท่องจำไว้ได้ง่าย

ข้อแนะนำในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์

วิชาเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการผลิต การบริโภค และการแจกจ่ายทรัพยากร เป็นวิชาที่มีความหมายต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์เป็นอันมาก ข้อแนะนำต่อไปนี้จะช่วยให้ท่านศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ได้สะดวกขึ้น

1. จงศึกษา หลักเศรษฐศาสตร์เบื้องต้นให้เข้าใจอย่างแน่นแฟ้น หลักเหล่านั้นได้แก่กฎเกณฑ์ที่ว่าด้วยอุปสงค์และอุปทานและหลักอื่น ๆ ซึ่งกล่าวไว้ในตำรา

2. จงศึกษาทฤษฎีต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง นักปราชญ์ทางเศรษฐศาสตร์ย่อมวางทฤษฎีไว้หลายสำนักก็มีความคิดเห็นแตกต่างกัน จงศึกษาความคิดเห็นของสำนักเหล่านั้นให้ทั่วถึง อย่ายึดเอาความคิดของสำนักใดสำนักหนึ่งเป็นเครื่องนำทาง

3. จงใช้ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์เพื่อศึกษาเหตุการณ์ปัจจุบัน การทำเช่นนี้จะทำให้ท่านเข้าใจกฎเกณฑ์ของเศรษฐ-

ศาสตร์ได้แน่นแฟ้นขึ้น เพราะกฎเหล่านั้นจะมีความหมายดีก็ต่อเมื่อเราได้ใช้มันเพื่อประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

4. จงทำโครงเรื่องของวิชาเศรษฐศาสตร์โดยละเอียด ดังได้กล่าวมาแล้วว่านักปราชญ์ทางเศรษฐศาสตร์นั้นมีอยู่หลายสำนักถ้าท่านศึกษาปะปนกันโดยไม่ได้แยกโครงเรื่องไว้ให้เห็นชัดเจน ท่านก็อาจจะเข้าใจข้อความบางอย่างไขว้เขวกันได้

ข้อแนะนำในการเรียนวิชาการปกครอง

การที่จะเรียนวิชาการปกครองให้ได้ผลดีนั้น นักเรียนควรปฏิบัติตนดังต่อไปนี้

1. จงศึกษาจากประวัติศาสตร์ว่า เหตุใดการปกครองของเราจึงเปลี่ยนแปลงมาเป็นเช่นนี้ การเปลี่ยนแปลงนั้นมีผลอย่างไร และอาจจะเปลี่ยนแปลงต่อไปอย่างไรในอนาคต

2. จงเปรียบเทียบการปกครองของประเทศหนึ่งกับอีกประเทศหนึ่ง ว่ามีข้อแตกต่างและความคล้ายกันอย่างไร ถ้าคล้ายคลึงกันเป็นเพราะเหตุใด การเปรียบเทียบเช่นนี้หมายความว่า ท่านจะต้องศึกษาภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์

และ ประวัติ ศาสตร์ ของ ประเทศ ทั้ง สอง นั้น ให้เข้าใจ อย่างละเอียด

3. จงศึกษา เหตุ การณ์ ประจำ วัน โดย อ่านจาก หนังสือพิมพ์ เรื่องของการปกครองนั้นย่อมเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์เป็นอันมาก จงศึกษาเรื่องเหล่านี้จากหนังสือพิมพ์อยู่เสมอ แต่ท่านควรจะอ่านหนังสือพิมพ์หลาย ๆ ฉบับ เพื่อให้ได้ความคิดเห็นจากหลาย ๆ ทาง

4. จงเข้า ร่วมในกิจการ ของโรงเรียน และสังคม ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การที่จะเข้าใจเรื่องราวของการปกครองได้ดีนั้นท่านควรจะทดลองปฏิบัติดู และโอกาสที่จะได้ปฏิบัตินั้นก็คือ การรับอาสาทำงานบางอย่างให้แก่โรงเรียน หรือทำให้แก่ชุมนุมชน การได้ทำงานเช่นนี้จะทำให้ท่านมองเห็นปัญหาบางอย่าง ซึ่งท่านไม่เคยคิดมาก่อนก็ได้

บทที่ 14

บทส่งท้าย

เมื่อท่าน ได้อ่าน คำแนะนำ เกี่ยวกับ การ เรียนมาถึง บทนี้ แล้วท่านคงจะพอเข้าใจว่านักเรียนที่ดีนั้นจำเป็นต้องเอาใจใส่ต่อการศึกษา และจำเป็นจะต้องใช้วิธีเรียนเหล่านั้นให้เหมาะสมกับสาขาวิชาที่เรียนอยู่ ถึงอย่างไรก็ตาม นักเรียนที่ดีย่อมจะต้องเอาใจใส่ต่อเรื่องราวอีกหลายอย่าง ซึ่งเราจะได้พบเห็นในชีวิตนักเรียน คำแนะนำต่อไปนี้จะช่วยให้ท่านดำเนินชีวิตในระหว่างที่เล่าเรียนอยู่ ได้อย่างราบรื่น

1. จงศึกษาเรื่องเกี่ยวกับครู ครูที่กำหนดการสอนท่านนั้นย่อมมีอยู่หลายคน แต่ละคนย่อมมีบุคคลิกลักษณะแตกต่างกันย่อมมีส่วนดีและส่วนบกพร่องเหมือนกับคนทั้งหลาย ถ้าท่านต้องการเป็นนักเรียนที่ดี ท่านควรทำความรู้จักกับครู และหาวิธีการว่าทำอย่างไรจึงจะเรียนกับครูนั้นให้ได้ผลดีที่สุด

2. จงปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของโรงเรียน กฎข้อบังคับ ซึ่ง ทาง โรง เรียน ตั้งไว้นั้น ย่อม ตั้งขึ้น เพื่อช่วยให้

โรงเรียนปฏิบัติหน้าที่ได้ผลสมบูรณ์ ถ้านักเรียนปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ โรงเรียนก็สามารถให้การศึกษาแก่นักศึกษาแก่นักเรียนได้โดยราบรื่น ถ้านักเรียนไม่ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ นักเรียนอาจถูกลงโทษ และในขณะเดียวกันก็จะทำให้โรงเรียนเสียเวลาในการแก้ไขความประพฤติของนักเรียน แทนที่จะมาเอาใจใส่ต่อการสอนให้ได้ผลเต็มที่

3. จงใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ โรงเรียนต่าง ๆ มักจะมีห้องสมุด ห้องทดลอง และห้องปฏิบัติการอื่น ๆ อยู่บ้าง จงใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดหาไว้ให้เป็นประโยชน์แก่การเรียนอย่างเต็มที่ นอกจากนั้นโรงเรียนโดยทั่วไปยังมีการจัดกิจกรรมอีกหลายอย่าง เป็นต้นว่า ตั้งชุมนุมนักเรียน จัดการทัศนาจร จัดให้มีปาฐกถาพิเศษและจัดให้มีงานรื่นเริงอื่น ๆ กิจกรรมที่จัดไว้นั้นย่อมเป็นประโยชน์แก่ตัวนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ จงพยายามเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าวนี้เท่าที่สามารถจะทำได้

4. จงมองโลกในแง่ดี นักเรียนบางคนอาจจะมีปัญหาเกี่ยวกับการเงิน หรือมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนในบางวิชา

จงพยายามทำใจให้กล้าแข็ง อย่าเก็บเอาเรื่องเหล่านั้นมาเป็นทุกข์ให้มากเกินกว่าเหตุ คนส่วนมากย่อมมีอุปสรรค และมีปัญหาประจำชีวิตเหมือนกัน ถ้าปล่อยให้สิ่งเหล่านี้มารบกวนจิตใจมากเกินควร การเรียนของท่านอาจเสียไปได้

5. จงยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ ตามธรรมดาคนทั้งหลายย่อมอยากเรียนในโรงเรียนที่ดีที่สุด อยากอยู่ในบ้านที่ดีที่สุด และอยากจะได้รับความสะดวกด้วยประการต่าง ๆ แต่คนส่วนมากก็ไม่สามารถจัดหาสิ่งเหล่านั้นได้ดังประสงค์ ทางที่ดีก็คือท่านควรจะยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ และพยายามใช้สภาพเช่นนั้นให้เป็นเครื่องส่งเสริมการเรียนของท่านให้ดีขึ้น อย่าไปมัวเป็นห่วงในเรื่องที่ไม่จำเป็น ถ้าท่านศึกษาประวัติคนสำคัญท่านจะเห็นว่า คนเหล่านั้นมักจะเกิดในครอบครัวที่ยากจนแต่ก็สามารถไต่เต้าขึ้นไปสู่ตำแหน่งอันสูงได้โดยอาศัยความมานะพยายาม และความกล้าหาญในการที่จะเผชิญต่อความยากลำบาก

